

**CZTERDZIEŚCI CZTERY
NIE DRUKOWANE DOKUMENTY
ARCYBISKUPA JAROSŁAWA
Z LAT 1343-1372**

**OPRACOWAŁ I WYDAŁ
KS. STANISŁAW LIBROWSKI**

LUBLIN 1986

W P R O W A D Z E N I E

ROZPROSZENIE DOKUMENTÓW JAROSŁAWA

1. ROZPROSZENIE W ZASOBIE

Dokumenty należą do archiwów odbiorców, mimo że ich edytorzy — jak tutaj ja — nazywają je dokumentami wystawców, a także inwentarze i katalogi dyplomów przedstawiają je według zasobnych zbiorów przechowujących. Właśnie z tego powodu, że oryginały dokumentów wędrowały w różne miejsca do ich odbiorców, tak mało obecnie znajduje się ich w archiwach wystawców. A przecież mogłoby ich tam być więcej, albowiem niektóre sporządzano w dwóch czy nawet więcej egzemplarzach, a nadto od końca XVI stulecia, na dobre zaś do początku XIX w. centralne archiwa kościelne scalały je z prowincji u siebie.

I. Zakrzewski, pierwszy (bezimienny) wydawca *Kodeksu dyplomatycznego Wielkopolski*¹, zetknął się tylko z 24 oryginalnymi dokumentami arcybiskupa Jarosława: z 10 w Gnieźnie, 6 w Królewcu, 4 w Poznaniu, 2 w Trzemesznie, 1 w Kaliszu i 1 w Mogilnie. Nic przeto dziwnego, że zarówno on sam, jak też inni edytorzy dyplomatów tegoż hierarchy publikowali je przeważnie z kopii, których dostarczały liczne kopiariusze oraz inne księgi wpisów. Obecnie w Archiwum Archidiecezjalnym w Gnieźnie przechowuje się również 10 oryginałów Jarosława.

2. NIESCALENIE W DRUKU

Publikowanie dokumentów ma kilka celów — wśród nich umożliwienie polihistorykom badań naukowych oraz zabezpieczanie ich treści i scalanie, przynajmniej w druku, rozproszonego zasobu.

Nasze samoistne publikacje dokumentów posiadają głównie charakter regionalny, dlatego nie mogły objąć produkcji kancelaryjnej arcybiskupa gnieźnieńskiego, którego działalność wychodziła poza te dzielnice. Jeszcze słabiej przedstawia się wyczerpanie dyplomów Jarosława przez autorów

---

¹ T. 1—4, Poznań 1877—1881.

prac historycznych w dodatkach do nich, czy w czasopismach. Ponieważ mój przyczynek wydawniczy zajmuje się dokumentami tylko tego hierarchy, nie stoją mu na przeszkodzie bariery terytorialne. Dlatego to, mimo faktu że już przez dwa wieki tylu historyków i prawników publikuje jego dokumenty, udało się jeszcze tyle ich odnaleźć.

Jednym z pierwszych, którzy zajmowali się dyplomami arcybpa Jarosława był M. Dogiel. Wydał on w r. 1764 jego dokument z 1343 r. zredagowany ze współwystawcami². Za nim przedrukowali go kolejni edytorzy innego wydawnictwa — w 1855 r. T. Działyński³ i w 1892 I. Zakrzewski⁴.

W r. 1847 przywilej Jarosława z 1348 r. opublikowali L. Rzyszczewski i A. Muczkowski⁵. W r. 1848 ci sami ogłosili jego dokument z 1346⁶.

W r. 1848 dwa dokumenty arcybpa Jarosława i współwystawców z lat 1343—1344 wydał J. Voigt⁷.

W r. 1856 A. Z. Helcel opublikował 2 dokumenty synodalne Jarosława z 1357 r.⁸. Drugi dyplom ogłoszony przez wspomnianego (ze s. 407) znalazł się w zbiorze R. Hubego, wydrukowanym w tym samym roku⁹.

W r. 1863 dokument arcybpa Jarosława z 1347 r. wydał A. Przędziecki¹⁰.

W r. 1869 wydrukowano w Kaliszu przywilej Jarosława z 1367 r.¹¹.

W r. 1874 trzy dokumenty arcybpa Jarosława z lat 1343—1361 opublikował F. Piekosiński¹².

W l. 1878—1881 I. Zakrzewski wydał 46 dokumentów arcybpa Jarosława z lat 1343—1374, z których 3 posiadały także współwystawców, a 7 było już poprzednio drukowanych¹³.

² *Codex diplomaticus Regni Poloniae et Magni Ducatus Lithuaniae* [...] t. 4, Wilno, nr 64.

³ *Lites ac res gestae inter Polonos Ordinemque Cruciferorum* [...] t. 1, cz. 2, Posenaniae, s. 32.

⁴ Tamże, wyd. 2, t. 2, Poznań, s. 374 nr 7.

⁵ *Codex diplomaticus Poloniae* [...] t. 1, Varsaviae, nr 114.

⁶ Tamże, t. 2, pars 1, Varsaviae, nr 277.

⁷ *Codex diplomaticus Prussicus* [...] Bd 3, Königsberg, nr 32, 49.

⁸ *Starodawne prawa polskiego pomniki* [...] t. 1, Warszawa, s. 343, 407.

⁹ *Antiquissimae constitutiones sinodales Provinciae Gnesnensis* [...] Petropoli, s. 205.

¹⁰ *Joannis Długosz* [...] *Liber beneficiorum Dioecesis Cracoviensis* [...] t. 1, Cracoviae, s. 599. *Joannis Długosz* [...] *Opera Omnia*, t. 7.

¹¹ *Kališskija Gubernskija Vedomosti*, nr 33, s. 552—553 nr 3.

¹² *Kodeks dyplomatyczny katedry krakowskiej* [...] cz. 1, Kraków, nr 175, 208, 225. *Monumenta Aevi Historica* [...] t. 1.

¹³ *Kodeks dyplomatyczny Wielkopolski* [...] t. 2—4, Poznań.

W r. 1887 dyplom naszego arcybiskupa z 1374 r. ogłosił wspomniany już Piekosiński¹⁴.

W r. 1888 dokument Jarosława z 1347 r. opublikował B. Ulanowski¹⁵.

W r. 1897 przywilej arcybpa Jarosława z 1354 r., znany już z *Kodeksu Zakrzewskiego*, wydrukował (bezimiennie) S. Chodyński¹⁶.

W r. 1902 sześć dokumentów wystawionych przez Jarosława w l. 1348—1362 wydał wymieniony wyżej Ulanowski, powtarzając 1 za Zakrzewskim¹⁷.

W r. 1913 przywilej arcybpa Jarosława z 1347 r., ogłoszony już wcześniej przez Przezdzieckiego, wydrukował J. Wiśniewski¹⁸.

W r. 1939 siedem dokumentów Jarosława z lat 1357—1372 opublikował (z późnego kopiariusza i niemethodycznie) W. Kwiatkowski¹⁹.

W r. 1949 dyplom arcybpa Jarosława z 1358 r. wydał J. Mitkowski²⁰.

W l. 1944—1961 pięć dokumentów naszego metropolity, sporządzonych w okresie 1343—1344 z innymi wystawcami, opublikowali M. Hein i H. Koeppen²¹. Z nich tylko nr 574 nie był poprzednio drukowany. W l. 1960—1964 przywilej Jarosława z 1349 r., znany już z edycji Zakrzewskiego, ogłosił tenże Koeppen²².

W r. 1965 dwa dokumenty arcybpa Jarosława z lat 1347—1355 wydał S. Kuraś²³. Dyplom z 1347 r. drukowali przed nim Przezdziecki i Wiśniewski.

W r. 1969 pięć dokumentów Jarosława z lat 1345—1369 opublikowali S. Kuraś i I. Sułkowska-Kuraś²⁴, powtarzając przywilej o nrze 951.

W r. 1982 dziewiętnaście dokumentów arcybpa Jarosława z lat 1343—1372 wydali A. Gąsiorowski i H. Kowalewicz²⁵. Jeden z tych dyplo-

¹⁴ Kodeks dyplomatyczny Małopolski, t. 3, Kraków, nr 862. *Monum. Med. Aevi Hist.* [...] t. 10.

¹⁵ Dokumenty kujawskie i mazowieckie [...] W: Archiwum Komisji Historycznej [Akad. Umiej.] t. 4, Kraków, s. 313—314 nr 28.

¹⁶ *Monumenta historica Dioeceseos Wladislaviensis, XV, Wladislaviae*, s. 10—15.

¹⁷ *Acta capitulorum nec non iudiciorum ecclesiasticorum selecta*, vol. 2, Kraków, s. 25 nr 79, s. 231 nr 586, s. 306 nr 669, s. 384 nr 807, s. 922 nr 1956, s. 923 nr 1957. *Monum. Med. Aevi Hist.* [...] t. 16.

¹⁸ Dekanat konecki, Radom, s. 549—550.

¹⁹ Prymasowska kapituła i kolegiata w Łowiczu (1433—1938) Warszawa, s. 339, 491—492, 493—494, 495—496, 511—512, 527—528, 538—539.

²⁰ *Początki klasztoru Cystersów w Sulejowie* [...] Poznań, s. 352 nr 33.

²¹ *Preussisches Urkundenbuch*, Bd 3, Königsberg — Marburg, nr 574—575, 590, 675, 684.

²² *Tamże*, Bd 4, Marburg, nr 420.

²³ *Zbiór dokumentów katedry i diecezji krakowskiej*, cz. 1, Lublin, nr 47, 54.

²⁴ *Zbiór dokumentów małopolskich*, cz. 4, Wrocław, nr 934, 951, 970, 973, 1002.

²⁵ *Kodeks dypl. Wielkopolski*, t. 6 [...] Warszawa — Poznań.

mów posiada współwystawców, a 4 były dawniej drukowane; spośród nich przy nrze 234 nie podali, że ogłosił go już W. Kwiatkowski (na s. 339).

Tak oto po odjęciu od ogólnej liczby dokumentów więcej razy drukowanych przez wymienionych wydawców — raz publikowanych posiadamy 87.

Ogłaszając tu w całości aż 44 dokumenty arcybpa Jarosława, dodaję tym samym do znanych mi drukowanych równą połowę.

Można założyć, że nie wyliczyłem kilku czy nawet ok. dziesięciu drukowanych dyplomów tego hierarchy.

W edycji B. Ulanowskiego pt. *Wizytacje dóbr arcybiskupstwa gnieźnieńskiego i kapituły gnieźnieńskiej z XVI wieku* (Kraków 1920) naliczyłem 24 ekscerpty z nie znanych nam w całości dokumentów arcybpa Jarosława lub obszerne wzmianki o nich. Oto ich nry (na str. XXV—XXXIV): 56, 57, 59, 60, 62, 63, 66, 69, 78, 80, 85, 89, 92, 95, 101, 102, 105, 106, 114, 115, 120, 124, 132, 136.

Nie czekając na ewentualne odnalezienie owych dokumentów, A. Gąsiorowski i H. Kowalewicz pewnie słusznie trzy z tych ekscerptów włączyli do swojej edycji: nr 80 ekscerptu = 166 ich pozycja, 92 = 181, 106 = 196.

Poniższe dokumenty publikuję w oparciu o wskazania: 1) *Instrukcja wydawnicza dla średniowiecznych źródeł historycznych*. Oprac. Komisja Historyczna Polskiej Akademii Umiejętności przy współudziale towarzystw naukowych we Lwowie, Poznaniu, Warszawie i Wilnie. W: Arch. Komis. Hist. Ser. 2, t. 2, Kraków 1930, s. 1—40. (Odb. Kraków 1925). 2) A. Wolff: *Projekt instrukcji wydawniczej dla pisanych źródeł historycznych do połowy XVI wieku*. „Stud. źródł.” t. 1: 1957, s. 155—181.

PUBLIKACJA DOKUMENTÓW

1

Powiększenie uposażenia parafii Staw.

Kalisz, 9 lipca 1343

Jarosław arcybiskup gnieźnieński powiększa uposażenie rektora parafii Staw w ziemi kaliskiej (erygowanej w roku 1341 przez swojego poprzednika Janisława).

Oryginał nie znany.

Kopia: Włocławek, Archiwum Diecezjalne, sygn. AAG. Wiz. 2, s. 223—224 w nie

drukowanym widymacie Benedykta archidiacona łęczyckiego oraz kanonika i oficjara gen. gnieźnieńskiego z ok. 1420 r., wpisanym do tej księgi w l. 1604—1606 przez wizytatora archidiaconatu kaliskiego Macieja Dąbrowskiego. Tytuł wpisu: Erectio ecclesiae parochialis Stavensis.

Publikuję w oparciu o kopię.

Nos Iaroslaus divina providencia sancte Gneznensis ecclesie archiepiscopus¹ notum facimus universis, ad quorum noticiam devenerit scriptum presens, quod cum predecessor noster dominus Ianislaus² bone memorie in Staw³ ecclesiam fundavisset, non tamen per eum dotata existit, uti posset rector ipsius commode sustentari. Nos vero attendentes fore commodius ecclesias non fundare, quam fundatas dimittere desolatas, eandem circa dominum Regem⁴ instituimus, ad quem ius patronatus eiusdem ecclesie noscitur pertinere, ut eandem ecclesiam pro sustentatione rectoris in aliquo consolatam haberet. Qui nostris precibus inclinatus eidem ecclesie, ad honorem Omnipotentis Dei et beati Nicolai pontificis gloriosi⁵, pio celerisque retribucionis intuitu, duos mansos agrorum ibidem donavit, in nostra corporaliter presencia constitutus. Quos mansos a solucione decime liberamus et liberos facimus, ut eo commodius, quo liberius iidem duo mansi pro rectore ipsius ecclesie excolantur. De tercio manso eidem rectori ecclesie et suis successoribus, decimam in Staw ibidem adiciendo perpetuo possidenda, ut per hec et alia bona, que inspirante Domino fecerimus, nostrorum predecessorum vestigiis in[s. 224]herendo, nobis et tam predecessoribus, quam successoribus eterne beatitudinis premia largiatur. In cuius rei testimonium nostrum sigillum presentibus est appensum. Actum et datum in Calisch nona die mensis Iulii anno Domini millesimo tricentesimo XLIII°, presentibus honorabilibus viris dominis: Iwano preposito, Nicolao cancellario Gneznensibus⁶, Nicolao archidiacono et Michalcone canonico Cracoviensibus⁷ et aliis pluribus fidedignis.

¹ Jarosław ze Skotnik h. Bogoria (ok. 1276—1376), dr dekretów, arcybiskup metropolita gnieźnieński w latach 1342—1374, zasłużony dla prawodawstwa kościelnego i państwowego oraz na polu gospodarczym, założyciel licznych wsi i parafii.

² Janisław h. Korab, arcybiskup metropolita gnieźnieński w l. 1317—1341, koronator Władysława Łokietka i Kazimierza Wielkiego, zasłużony na polu synodalnym i w sporach polsko-krzyżackich.

³ Staw wieś w woj. i pow. kaliskim.

⁴ Kazimierz Wielki król Polski w l. 1333—1370.

⁵ Św. Mikołaj Cudotwórca biskup Miry na pocz. IV w.

⁶ Iwan (Iwo, Iwon) prałat prepozyt i Mikołaj prałat kanclerz gnieźnieński.

⁷ Mikołaj prałat archidiacon i Michałko kanonik krakowscy.

2

Lokacja wsi Bąków na prawie średzkim.

Gniezno, 28 kwietnia 1345

Jarosław arcybiskup gnieźnieński, za zgodą kapituły metropolitalnej, przekazuje Januszowi z Pszczewa wsie arcybiskupstwa Bąków, Gżyce i Słonowo w terytorium łowickim do lokowania na prawie średzkim pod wspólną nazwą Bąków, sprzedaje wspomnianemu za pewną sumę tamtejsze sołectwo, określa jego uposażenie oraz powinności osadników, samego sołtysa i swoje rezerwacje.

Oryginał nie znany.

Kopia: Gniezno, Archiwum Archidiecezjalne, Kopiarz 6 (chronologicznie: Liber privilegiorum 3) sporządzony w latach 1531—1581, liczący 321 kart, zalany kiedyś wodą i dlatego trudno czytelny. W niniejszej edycji stosuję się do foliacji ciągłej, umieszczonej u góry księgi. Wpisu dokumentu na k. 9v—10 dokonano w Łowiczu 14 VII 1532. Tytuł wpisu: Ville Bankovo clavis eiusdem [Lovicensis].

Ekscerpt: Wizytacje dóbr arcybiskupstwa gnieźnieńskiego i kapituły gnieźnieńskiej z XVI wieku. Wydał B. Ulanowski. Kraków 1920, s. 54—55. Ekscerpt jest fragmentem akt z 1511 r.

Drukuję w oparciu o kopię.

In nomine Domini amen. Quoniam facta mortalium digna memoria dilabi consueverunt per decursum temporis, sapientum decrevit auctoritas ea literis authenticis cum subscriptione testium commendare noticie posterorum. Igitur nos Iaroslau divina providencia sancte ecclesie Gneznensis archiepiscopus¹ notum esse volumus universis, ad quorum noticiam devenerit scriptum presens, quod melioracioni bonorum ecclesie nostre, quantum possumus, intendentes, hereditates nostras et ecclesie nostre Bankowo², Gzyce³ et Slonowo⁴ wlgariter nuncupatas, situatas in territorio Lovicensi, coniunctas in unam, quam volumus Bankowo, sicut primitus, nuncupari, iure Theutonico, quod servatur in Srzoda⁵, exposuimus ad locandum, vendentes Ianussio de Pczewo⁶ solteciam in eadem pro certa pecunie quantitate, et damus sibi et suis liberis ac successoribus legitimis nomine scoltecie decimum mansum liberum, medie-

¹ Jarosław arcybiskup gnieźnieński, jak przyp. 1 w dok. 1.

² Bąków wieś i parafia w terytorium łowickim.

³ Gżyce mniejsze osiedle, które weszło w skład powiększonej wsi Bąków.

⁴ Słonowo drugie mniejsze osiedle, które weszło w skład zreformowanej wsi Bąków.

⁵ Środa Śląska albo Wielka, od której wzięła początek odmiana lokacyjnego prawa niemieckiego, stosowana powszechnie przez arcybiskupa Jarosława.

⁶ Janusz z Pszczewa, miasta w woj. i pow. poznańskim.

tatem taberne vel tabernarum et molendini, tercium [k. 10] denarium bancarum carnificum, sutorum et pistorum, vel aliorum quorumlibet mores exercencium invendendo, iuramentorum et cuiuslibet iudicati iure hereditario perpetuo possidenda, quodque valeat habere ovile ibidem et oves pascere, prout sibi expedire videbitur, sine tamen preiudicio alieno. Preterea incolis, qui se in Bankow locaverint vel iam forsitan sunt locati, a solucione census et decime concedimus libertatem, ita tamen quod de agris iam excultis decimam nobis solvent manipularem in campis. Sed de agris, quos exstirpaverint, et a censu octo annorum spacio omnimoda libertate gaudebunt. Evolutis vero octo annis libertatis huiusmodi, prefate ville coloni de quolibet manso maldratam triplicis frumenti: modium videlicet tritici, modium siliginis et modium avene ac fertonem grossorum nomine census et decime, annis singulis in festo beati Martini⁷, nobis et successoribus nostris perpetuo solvere tenebuntur. Quam expositionem locacionis iuris Theutonici de predictis hereditatibus facimus de consensu fratrum nostrorum, scilicet Capituli Gneznensis, cupientes bona ecclesie, ut premittitur, reformare. Ut autem hec nostra ordinacio robur perpetue firmitatis obtineat, presens privilegium scribi fecimus et nostri ac predicti Capituli nostri sigillorum munimine roborari in testimonium premissorum. Actum et datum Gnezne in die beati Vitalis Martiris anno Domini millesimo tricentesimo quadragesimo quinto, presentibus honorabilibus viris dominis: Iwone preposito, Thomislao cantore, Predslao archidiacono, Matthia scolastico, Benedicto custode et Nicolao cancellario⁸ ac aliis quampluribus canonicis Gneznensibus. Hoc eciam declaramus specialiter, quod prefatus scultetus et sui posterius de mansis liberis decimam manipularem in campis vel tres scotos de quolibet manso solvent sacerdoti parochiali, ubi audierint divina et perceperint ecclesiastica sacramenta. Quia vero iura Sredensia nobis sunt penitus incognita, omnia iura, que commodum et utilitatem respiciunt dominorum, salva nobis et integra reservamus, ut quod ultimo ponitur, magis memorie commendatur.

⁷ Chodzi o dzień św. Marcina biskupa z Tours przypadający 11 listopada.

⁸ Prataci kapituły metropolitalnej w Gnieźnie: Iwo prepozyt, Tomisław kantor, Przedstaw archidiakon, Maciej scholastyk, Benedykt kustosz i Mikołaj kanclerz.

3

Lokacja wsi Kompina na prawie średzkim.

Łowicz, 29 października 1345

Jarosław arcybiskup gnieźnieński, za zgodą kapituley metropolitalnej, przekazuje Janowi synowi Benka z Łowicza wsie arcybiskupstwa Kompina i mniejszą Zabostów w terytorium łowickim do lokowania pod nazwą Kompina na prawie średzkim, sprzedaje wymienionemu za pewną sumę pieniężną tamtejsze sołectwo, określa uposażenie sołtysa oraz powinności jego i osadników a także własne rezerwacje.

Oryginał nie znany.

Kopia: Gniezno, Arch. Archidiec., Kopiarusz 6 opisany w dok. 2, k. 37—37v. Dok. skopiowano ok. 1532 r. Tytuł wpisu: Advocacie in Campina clavis eiusdem [Lovicensis].

Ekscerpt: Wizytacje dóbr arcybiskupstwa, s. 65. Stanowi on fragment akt z 1511 r.

Publikuję w oparciu o kopię.

In nomine Domini amen. Necessarium et utile plurimum fore dino-scitur, ut facta mortalium, que de facili a memoria dilabuntur, fide instrumentorum cum annotatione testium subscriptorum posteris innotescuntur. Proinde nos Iaroslauus divina providencia sancte Gneznensis ecclesie archiepiscopus¹ notum facimus universis presentes literas inspec-turis, quod melioracioni nostrorum et ecclesie nostre bonorum, quantum cum Deo possumus, intendentes, hereditates seu villas nostras Campino² cum suis novalibus, ubi Gothardus ac Iacobus³ residebant, ac parvam villam Zabostow⁴ coniungens in unam, prout in suis limitibus sunt distincte, sitas in territorio Lovicensi, sub ratihabicione Gneznensis nostri Capituli, iure Theutonico, quod servatur in Srzoda, exposuimus ad locandum, vendentes Ioanni fillio Benkonis iudicis pauperum nostrorum in Lovicz⁵, scolteciam in hereditatibus eisdem pro certa pecunie quantitate, dantes sibi et suis liberis ac successoribus legitimis nomine scoltecie decimum mansum liberum, tercium denarium iuramenti et eciam iudicati, tabernarum, ortorum, sutorum et carnificum simili modo tercium denarium, sed molendini, si constructum fuerit, medietatem; ad

¹ Jarosław arcybiskup gnieźnieński, jak przyp. 1 w dok. 1.

² Kompina wieś i parafia w terytorium łowickim.

³ Gotard i Jakub uprawiający nowizny koło Kompiny.

⁴ Zabostów (obecnie Wielki) wieś w par. Kompina.

⁵ Jan syn Benka opiekuna biednych w Łowiczu przy kościele św. Jana Chrzciciela.

quod construendum et postmodum in suis necessariis reformandum nos de medietate et dictus Ioannes de alia cum suis posteris medietate expensarum, sumptuum et laborum quorumlibet tenebimur providere; in quo quidem molendino nos et soltetus, qui pro tempore fuerit, nostra frumenta absque metreta molemus; predicta iura soltecie per ipsum Ioan- nem et suos posteros perpetuo possidenda. Incolis autem locatis et locan- dis in predicta hereditate Campina a solucione census et decime sex an- nis a data presencium concedimus libertatem, ita tamen quod de agris iam cultis, durante libertate predicta, solvent decimam manipularem in campis. Elapsis autem annis libertatis prefate, maldratam quadruplicis frumenti, videlicet duas mensuras tritici, duas ordeï, modium siliginis et modium avene ac fertonem argenti usualis monete de quolibet manso prefate ville incole, racione census et decime, in festo beati Martini [11 XI] perpetuo solvere tenebuntur. Exprimentes hoc specialiter, quod iam dictus Ioannes soltetus et sui posterï post suas araturas rectori ecclesie, ubi audient divina et percipient ecclesiastica sacramenta, de quolibet manso tres scotos usualis argenti aut decimam manipularem in campis persolvent. Et quoniam iura Sredensia nobis sunt omnino inco- gnita et ignota, omnia iura [k. 37v] que commodum et utilitatem domi- norum respiciunt, salva nobis et integra in omnibus reservamus. In cuius rei evidenciam pleniorẽ presentes literas scribi fecimus et nostri ac predicti nostri Capituli sigillorum appensione muniri. Actum et datum in Lovicz in crastino beatorum Simonis et Iude Apostolorum anno Do- mini millesimo tricentesimo quadragesimo quinto, presentibus honorabi- libus et discretis viris dominis: Nicolao cancellario Gneznensi⁶, Martino decano et Ioanne custode Lanciensibus⁷, Verno nostro thesaurario⁸, Nicolao Lovicensi procuratore⁹ ac me Damiano notario¹⁰ aliisque plu- ribus fidedignis testibus circa premissa.

⁶ *Mikołaj prałat kanclerz gnieźnieński.*

⁷ *Marcin prałat dziekan i Jan prałat kustosz łączycy.*

⁸ *Werner skarbnik arcybiskupi.*

⁹ *Mikołaj prokurator (ekonom) posiadłości towickich arcybiskupstwa.*

¹⁰ *Damian notariusz Kurii arcybiskupiej.*

4

Rozstrzygnięcie sporu o granice parafii Staw.

Opatówek, 1 lutego 1346

Jarosław arcybiskup gnieźnieński w sporze pomiędzy rektorem kościoła w Stawie a plebanem parafii Chlewo o przynależność parafialną czterech wsi przysądza je, zgodnie z dokumentem erekcyjnym, parafii Staw.

Oryginał nie znany.

Kopia: Włocławek, Arch. Diec., sygn. AAG. Wiz. 2, k. 224 — reszta jak w dok. 1.

Drukuję w oparciu o kopię.

Nos Iaroslaus divina providencia sancte Gneznensis ecclesie archiepiscopus¹ notum facimus universis presentes literas inspecturis, quod cum coram nobis inter Clementem rectorem ecclesie de Staw² ex una parte et Gnievomirum plebanum de Chlewo³ ex altera pro parochia villarum harum, videlicet Mroczkowice, Tymieniec, Suliszewice et Skarmiersz⁴ verteretur materia questionis, tandem idem Clemens plebanus ad ipsum et ecclesiam suam de Staw predictam easdem villas iure parochiali pertinere predecessoris nostri⁵ exhibuit in nostra presenciam literam sine sigillo, cuius dissolutionem ambiguum casualiter suo iuramento et fide dignorum testimonio sufficienter declaravit; quod eciam indisse pars adversa est confessa, et eiusdem litere tenor sequitur in hec verba:

[następuje dokument arcybiskupa Janisława z daty: Opatówek, 2 XI 1341 — ABMK, t. 51, nr 16]

His itaque visis et perlectis literis, deliberacione super premissis prehabita, prefato Clementi de Staw et sue ecclesie antedictae super scriptas villas iure parochiali adiunctas confirmantes et approbantes ipsas adiudicavimus et presentibus adiudicamus perpetualiter, Gnievomiro predicto super his silencium imponentes. In cuius rei testimonium nostrum sigillum presentibus est appensum. Datum in Opatow⁶ Calendis Februarii anno Domini 1346.

¹ Jarosław arcybiskup gnieźnieński, jak przyp. 1 w dok. 1.

² Klemens rektor nowej parafii Staw w woj. i pow. kaliskim.

³ Gniewomir pleban parafii Chlewo, jednej z trzech, z których powstała par. Staw.

⁴ Obecnie Mroczki, Tymieniec, Suliszewice i Skalmierz — cztery wsie wcielone w r. 1341 z parafii Chlewo do nowej par. Staw.

⁵ Janisław arcybiskup gnieźnieński, jak przyp. 2 w dok. 1.

⁶ Opatówek miejscowość na wschód od Kalisza, ośrodek majątków arcybiskupich.

5

Lokacja wsi Borysław na prawie średzkim.

Łowicz, 12 lipca 1346

Jarosław arcybiskup gnieźnieński, za zgodą kapituły metropolitalnej, wydaje Stefanowi (Szczepanowi) synowi Andrzeja posiadłości arcybiskupstwa Borysław, Modrzew i Reczul w ziemi łowickiej do lokowania pod wspólną nazwą Borysław na prawie średzkim, sprzedaje wspomnianemu za pewną sumę tamtejsze sołectwo, określa jego uposażenie oraz powinności osadników, samego sołtysa i swoje rezerwacje.

Oryginał nie znany.

Kopia: Gniezno, Arch. Archidiec., Kopiarz 6 opisany w dok. 2, k. 56v—57. Wpisu dokonano ok. 1532 r. Tytuł wpisu: Ville Borzysław.

Ekscerpt: Wizytacje dóbr arcybiskupstwa, s. 181—182. Ekscerpt jest fragmentem akt z 1511 r.

Publikuję w oparciu o kopię.

In nomine Domini amen. Nos Iaroslau divina providencia sancte Gneznensis ecclesie archiepiscopus¹ ad universorum noticiam, tam presencium quam futurorum, volumus devenire, quod cupientes bona nostra et ecclesie nostre, prout melius potest fieri, informare [s], hereditates nostras Borzislaw², Modrzew³ et Raczule⁴ iungentes in unam, iure Theutonico, Sredensi videlicet, sub ratihabicione eiusdem Geneznensis Capituli, exposuimus ad locandum, vendentes Stephano filio Andree⁵ pro certa pecunia solteciam in eadem et dantes sibi et suis liberis ac successoribus legitimis nomine eiusdem soltecie, nomine locacionis tres mansos liberos, tercium denarium iuramenti et cuiuslibet iudicati; similiter de tabernis atque ortis et aliis artificibus nos duas partes et soltetus terciam obtinebit, exprimendo specialiter quod idem soltetus et sui posterii de mansis suis liberis decimam manipularem in campis, vel de quolibet manso tres scotos rectori ecclesie dare tenebuntur, ubi audient divina officia et percipient ecclesiastica sacramenta. [k. 57] Quodsi forte non sufficiens ad colendum tres mansos suos liberos partem eorum alicui exposuerit ad colendum, idem colonus de agris solteti, quos excolet, decimam manipularem dare tenebitur in gonithvam, nobis autem solvet competentem pecuniam, sicut nobiscum pro eadem decima

¹ Jarosław arcybiskup gnieźnieński, jak przyp. 1 w dok. 1.

² Borysław wieś w parafii Janistawice.

³ Modrzew jako oddzielna wieś z dawna nie istnieje.

⁴ Reczul wieś na terenie par. Janistawice.

⁵ Stefan (Szczepan) syn Andrzeja.

ordinabit, sicut de aliis soltetis idem facientibus extitit ordinatum. Incolis autem hereditatis prefate Borislaw, qui in eadem locati villa fuerint, damus a solucione census et decime sex annis a data presencium libertatem, ita tamen quod de agris cultis libertate durante solvent nobis decimam manipularem in campis. Exspirata vero libertate eadem, prefate hereditatis coloni de quolibet manso maldratam triplicis frumenti, videlicet modium tritici, modium siliginis et modium avene ac fertonem argenti, racione census et decime, nobis et successoribus nostris in festo beati Martini [11 XI] annis singulis perpetuo solvere tenebuntur. Et quoniam iura predictae civitatis Szroda nobis sunt prorsus incognita et ignota, omnia iura, que commodum et utilitatem respiciunt dominorum, salva nobis et integra in omnibus reservamus. In quorum testimonium presens privilegium scribi fecimus et nostri ac predicti nostri Gneznensis Capituli sigillorum characteribus communiri. Actum et datum in Lovicz in vigilia beate Margarete Virginis anno Domini millesimo tricentesimo quadragesimo sexto, presentibus honorabilibus et discretis viris dominis: Predslao archidiacono et Nicolao cancellario Gneznensibus⁶, Martino decano, Hancone vicecancellario et canonico Lanciensibus⁷, Nicolao Narratore⁸ et Nicolao Francone plebano Lovicensi⁹ et me Damiano notario¹⁰ et aliis pluribus fidedignis circa hanc ordinationem protunc existentibus.

6

Lokacja wsi Trzciniec na prawie średzkim.

Łowicz, 15 lutego 1347

Jarosław arcybiskup gnieźnieński, za zgodą kapituły metropolitalnej, przekazuje niejakiemu Marcinowi wieś arcybiskupstwa Trzciniec (później Skoczysłody) w dobrach łowickich do lokowania na prawie średzkim, sprzedaje wymienionemu za 10 grzywien srebra tamtejsze sołectwo,

⁶ Przedstaw prałat archidiakon i Mikołaj prałat kanclerz gnieźnieński.

⁷ Marcin prałat dziekan i Hanko kanonik łączyccy. Hanko był również wicekanclerzem Kurii arcybiskupiej.

⁸ Mikołaj Narrator. Drugi wyraz jest przydomkiem, względnie oznacza kaznodzieję czy nawet kronikarza dworu arcybiskupiego.

⁹ Mikołaj Franko pleban łowicki. Słowo Franko może stanowić drugie imię lub wskazywać na pochodzenie francuskie.

¹⁰ Damian notariusz Kurii arcybiskupiej.

określa uposażenie sołtysa oraz powinności jego i osadników a także własne rezerwacje.

Oryginal nie znany.

Kopia: Gniezno, Arch. Archidiec., Kopiarz 6, opis jak w dok. 2, k. 60—60v, w nie ogłoszonym transumpcie Jana (Sprowskiego) arcybiskupa gnieźn., prymasa z daty: Skierniewice, 31 stycznia 1461 r., k. 59v—60, Dokumenty skopiowano ok. 1532 r. Tytuł trans.: Confirmacio privilegij ville Trzczenyecz.

Ekscerpt: Wizytacje dóbr arcybiskupstwa, s. 169. Stanowi on fragment akt z 1511 r.

Drukuję w oparciu o kopię.

In nomine Domini amen. Nos Iaroslauſ divina providencia ſancte Gneznensis ecclesie archiepiscopus¹ notum facimus universis, tam presentibus quam futuris, ad quorum noticiam presens scriptum fuerit devolutum, quod bona ecclesie nostre informare [s] pro viribus cupientes, hereditatem eiusdem ecclesie Trcziniec² wlgariter nuncupatam, sitam circa Vissokienice³ villam nostram, iure Theutonico, Sredensi videlicet, sub rathabicione nostri Capituli Gneznensis, exposuimus ad locandum, vendentes provido Martino⁴ pro decem marcis argenti sculteciam in eadem, et dantes sibi et suis liberis et successoribus legitimis nomine eiusdem scultecie duos mansos liberos, tercium denarium iuramenti et cuiuslibet iudicati, similiter et taberne, pistrine, sutorie [s] ac fabrice perpetuo possidenda, hoc adiecto quod idem scultetus et sui posteri de mansibus [k. 60v] eorum liberis, sive frumenta bene provenerint sive male, duodecim grossos pro decima dabunt rectori ecclesie omni anno, apud quem divina audient officia et percipient ecclesiastica sacramenta. Incolis vero ville seu hereditatis eiusdem sex annis a solutione census et decime concedimus libertatem, qua durante post tres annos primos de agris cultis dabunt nobis decimam manipularem in campis. Elapsis autem sex annis libertatis pretacte, singuli coloni ville Trcziniec predictae de quolibet manso maldratam triplicis grani, scilicet duas mensuras tritici, modium siliginis et sex mensuras avenae ac fertonem usualis monete, ratione census et decime, annis singulis in festo beati Martini [11 XI] nobis et successoribus nostris in perpetuum solvere tenebuntur. Et quoniam iura Sredensia nobis sunt prorsus incognita, omnia iura, que commodum et utilitatem respiciunt dominorum, salva nobis et integra reservamus. In quorum testimonium presenti privilegio nostrum sigillum appensum est et demum sigillum Capituli appendendum. Actum et datum in Lovicz

¹ Jarostaw arcybiskup gnieźnieński, jak przyp. 1 w dok. 1.

² Trzcinieć wieś w parafii Wysokienice, nazwana później Skoczylody.

³ Wysokienice wieś i parafia w pobliżu Rawy.

⁴ Sołtys Marcin bliżej nie znany.

in crastino Valentini Martiris anno Domini millesimo tricentesimo quadragesimo septimo, presentibus honorabilibus viris fratribus nostris: Vincencio decano, Predslao archidiacono, Nicolao cancellario, magistro Alberto et Petro canonicis Gneznensibus⁵ et aliis pluribus fidedignis.

7

Lokacja wsi Błonie na prawie średzkim.

Gniezno, 11 lutego 1348

Jarosław arcybiskup gnieźnieński, za zgodą kapituły metropolitalnej, przekazuje Radomirowi zwanemu piątkowianin posiadłości arcybiskupstwa Błonie, Miłochniewice i Plustochy w ziemi łowickiej do lokowania na prawie średzkim pod jedną nazwą Błonie, sprzedaje wspomnianemu za pewną sumę tamtejsze sołectwo, określa uposażenie sołtysa oraz powinności osadników i swoje rezerwacje.

Oryginał nie znany.

Kopia: Gniezno, Arch. Archidiec., Kopiarusz 6 opisany w dok. 2, k. 75v—76. Wpisu dokonano ok. 1532 r. Tytuł wpisu: Ville Milochnyevice clavis Sqwirnyevicensis.

Wzmianka bez roku: Wizytacje dóbr arcybiskupstwa, s. 158.

Publikuję w oparciu o kopię.

In nomine Domini amen. Illud humani sensus fragilitas exigit et requirit, ut gestarum rerum eventus memorie hominum commendetur.

pecunie quantitate, dantesque sibi suisque liberis ac successoribus legitimis [nomine^a] locacionis predicte decimum mansum liberum, tercium denarium iuramentorum et cuiuslibet iudicati, terciam tabernam ac aliorum omnium quaslibet merces vendencium, scilicet pistorum, sutorum, macellorum, fabrorum, quotquot inibi fieri vel locari poterunt, iure hereditario perpetuo possidenda. Molendinum vero, si intra gades hereditatum predictarum fieri poterit, idem scultetus cum domino archiepiscopo per medium construet et metretas per medium percipiet de eodem. Incolis autem hereditatum ipsarum locatis et locandis damus a solucione census et decime sex annis, a data presencium continue computando, plenam et omnimodam libertatem, ita tamen quod durante libertate predicta [k. 76] hereditatum incole predictarum simul, ut predictum est coniunctarum, quarum deinceps unam esse volumus uno nomine, Blone videlicet, appellari, de agris cultis decimam manipularem in campis nobis dabunt. Elapsa vero huiusmodi libertate, incole hereditatis memorate Blone maldratam triplicis grani, videlicet quatuor mensuras siliginis, quatuor tritici et quatuor avene ac fertonem argenti usualis monete, ratione census et decime, nobis et nostris successoribus annis singulis in festo sancti Martini [11 XI] perpetuo solvere tenebuntur. Et quoniam iura Sredensia nobis sunt incognita, omnia iura, que commodum et utilitatem respiciunt dominorum, salva nobis et integra in omnibus reservamus. Ut autem hec ordinacio et donacio nostra permaneat illibata, presens privilegium sibi scribi fecimus et nostri ac predicti Gneznensis nostri Capituli sigillorum appensione muniri. Actum et datum Gnezne in crastino beate Scholastice Virginis anno Domini millesimo tricentesimo XLVIII, presentibus honorabilibus viris dominis: Iwone preposito, Vincencio decano, Matthia scholastico, Ioanne custode Gneznensibus⁶ ac Prandota preposito Scarbimiriensi⁷ testibus circa premissa.

8

Lokacja wsi Łupia na prawie średzkim.

Gniezno, 14 maja 1348

Jarosław arcybiskup gnieźnieński, za zgodą kapituły metropolitalnej, wydaje Staszкови kuzynowi archidiacona łeczyckiego Mikołaja posiadło-

^a Brak w kopii.

⁶ Prałaci kapituły metropolitalnej: Iwo prepozyt, Wincenty dziekan, Maciej scholastyk, Jan kustosz.

⁷ Prędota prałat prepozyt kapituły kolegiackiej w Skalbmierzu.

ści arcybiskupstwa Gzów i Pacierzewice w terytorium łowickim do lokowania pod nazwą Łupia na prawie średzkim, sprzedaje wymienionemu za pewną sumę pieniężną tamtejsze sołectwo, określa jego uposażenie oraz powinności soltysa, osadników i własne rezerwacje.

Oryginał nie znany.

Kopia: Gniezno, Arch. Archidiec., Kopiařiusz 6, opis jak w dok. 2, k. 57—58. Dok. skopiowano ok. 1532 r. Tytuł wpisu: Ville Gzow.

Ekscerpt: Wizytacje dóbr arcybiskupstwa, s. 185—186. Jest on fragmentem akt z 1511 r.

Drukują w oparciu o kopię.

In nomine Domini amen. Cum in humanis dispositionibus et gestis, quantumcumque maturis ac novabilibus oblivionis seu calumnie timeri oporteat tempestatis propter hominum temporumque dilapsum, ea que novabilium a sapientibus [k. 57v] ordinantur, necesse est scripture testimonio roborari. Proinde nos Iaroslau divina providencia sancte Gneznensis ecclesie archiepiscopus¹ notum facimus universis et singulis presentem literam inspecturis, quod cupientes bona nostra et ecclesie nostre, quantum adiuvante Domino possumus, informare [s] hereditates nostras, videlicet Gzow² et Pacierzewice³ Ambrosii, Radosti, Ioannis dicti Nobilis et Voyslai iungentes in unam, super fluvium Luppa⁴ in territorio Lovicensi situatas, de consensu fratrum nostrorum Gneznensis Capituli, iure Theutonico, quod in Szroda servatur, exposuimus ad locandum. Cuius ville locande nomen Lupya⁵ volumus appellari, vendentes Staskoni nepoti domini Nicolai archidiaconi Lanciciensis⁶ solteciam in eadem pro certa pecunie quantitate, et dantes sibi et suis liberis ac successoribus legitimis nomine eiusdem soltecie quatuor mansus liberos, medietatem tabernarum, terciam partem ortorum, sutorum, pistorum, carnificum, fabrorum et aliorum artificum, tercium denarium iuramentorum et cuiuslibet iudicati iure hereditario perpetuo possidenda. Quam villam limitamus quantum se mansi extendere poterunt in longitudine et latitudine ad mensuram. Etsi idem soltetus piscinam ibidem faciet, nos et idem soltetus utemur libere in piscando. Eciamsi molendinum poterit fieri in eadem piscina, nos eundem pro nostra utilitate construemus. Incolis autem dicte ville sex annis a solutione census concedimus a data presencium libertatem. Quibus durantibus prefati incole de agris cultis decimam nobis solvent manipularem in campis. Elapsis vero dictis

¹ Jarosław arcybiskup gnieźnieński, jak przyp. 1 w dok. 1.

² Gzów wieś w parafii Janisławice.

³ Pacierzewice posiadłość nie istniejąca.

⁴ Łupia (obecnie Skierniewka) prawy dopływ rzeki Bzurzy.

⁵ Łupia wieś zakładana mocą tego dokumentu.

⁶ Soltys Staśko kuzyn prałata archidiacona łęczycyckiego Mikołaja.

annis libertatis eiusdem, iidem incole de quolibet manso maldratam triplicis frumenti, modium videlicet tritici, modium siliginis et modium avene ac fertonem argenti usualis monete singulis annis, ad festum beati Martini [11 XI] nobis et successoribus nostris, ratione census et decime, perpetuo solvere tenebuntur. Hoc specialiter adiecto, quod dictus soltetus et sui posteri de quolibet manso suo libero tenebuntur solvere per tres scotos [k. 58] vel decimam in campis, prout maluerit, rectori ecclesie, ubi audient divina et percipient ecclesiastica sacramenta. Et quoniam iura Sredensia nobis sunt prorsus incognita, omnia iura, que commodum et utilitatem respiciunt dominorum, nobis salva et integra reservamus. In quorum testimonium presens privilegium scribi fecimus, nostri et dicti Capituli nostri sigillorum munimine roborari. Actum et datum Gnezne quarta decima Maii anno Domini millesimo tricentesimo quadragesimo octavo, presentibus honorabilibus et discretis viris dominis: Iwone preposito, Vincencio decano, Predslao archidiacono, et Clieczkone [s] custode Gneznensibus⁷ et aliis pluribus fidedignis.

9

Lokacja połączonych wsi Zagroba i Jasiień na prawie średzkim.

Łowicz, 27 października 1348

Jarosław arcybiskup gnieźnieński, za zgodą kapituły metropolitalnej, przekazuje Adamowi synowi Rzędziana wsie arcybiskupstwa Zagroba i Jasiień w obwodzie łowickim do łącznego lokowania na prawie średzkim, sprzedaje wspomnianemu za pewną sumę tamtejsze sołectwo, określiła jego uposażenie oraz powinności sołtysa, osadników i swoje rezerwacje.

Oryginał nie znany.

Kopia: Gniezno, Arch. Archidiec., Kopiarz 6 opisany w dok. 2, k. 54—55. Wpisu dokonano ok. 1532 r. Tytuł wpisu: Villarum Zagroba et Jassyene.

Ekscerpt: Wizytacje dóbr arcybiskupstwa, s. 175. Stanowi on fragment akt z 1511 r.

Publikuję w oparciu o kopię.

In nomine Domini amen. Ne facta mortalium processu temporis a memoria dilabantur, consueverunt scripturarum testimonio cum subscriptione testium posterorum noticie commendari. Proinde nos Iaroslauus divina [k. 54v] providencia sancte Gneznensis ecclesie archiepisco-

⁷ *Pracaci kapituły gnieźnieńskiej: Iwo prepozyt, Wincenty dziekan, Przedstaw archidiacon, Kielcz kustosz.*

pus¹ notum facimus universis, tam presentibus quam futuris, presentium noticiam habituris, quod cupientes condicionem bonorum ecclesie nostre predicte fieri meliorem, duas villas nostras nostreque ecclesie simul iunctas, Zagroba² videlicet et Jassienie³, sitas in districtu nostro Lovicensi, iure Theutonico, scilicet Sredensi, sub rathabitione fratrum nostrorum, Gneznensis videlicet Capituli, exposuimus ad locandum, vendentes Ade^a filio Zandzani⁴ in eisdem solteciam pro certa pecunie quantitate, et dantes eidem Ade et suis liberis et successoribus legitimis nomine dicte soltecie duos mansos liberos, terciam partem ortorum, tabernarum et macellorum terciam, et tercium denarium iuramentorum et cuiuslibet iudicati perpetuo libere possidenda. Preterea incolis dictarum villarum Zagroba et Jassienie a solutione census et decime, de agris incultis solummodo, infra annos quatuor, a data presentium computandos, concedimus libertatem. De agris eciam ad culturam redactis nobis villani de Zagroba et restari de Vissokinice⁵, incole Jassiene decimam infra eosdem quatuor annos solvent manipulem in campis. Elapsa vero quatuor annorum libertate predicta, predicti villani hereditatum predictarum modium siliginis et modium avene, duas mensuras tritici, duas ordei et fertonem usualis monete nobis et successoribus nostris, in festo beati Martini [11 XI] annis singulis, de manso quolibet perpetuis temporibus solvere tenebuntur. Dictus quoque soltetus et sui successores de suis mansis duobus decimam manipulem campestris rectori ecclesie, ubi audient divina, tenebuntur solvere, aut de quolibet ipsorum tres scotos. Et quoniam iura Sredensia nobis sunt prorsus incognita, omnia iura, que tangunt dominorum commodum et honorem, salva nobis et integra reservamus. Ut autem hec ordinacio firma et inviolabilis perseveret, presens privilegium scribi nostrique et Capituli nostri predicti sigillorum munimine fecimus communiri. Actum et datum Lovicz in vigilia Simonis et Iude [k. 55] Apostolorum Beatorum anno Domini millesimo tricentesimo quadragesimo octavo, presentibus honorabilibus viris: Iwone preposito, Petro canonico Gneznensibus⁶, Ioanne custode Lanciensi⁷, Stanislao et Iasczkone notariis⁸ et aliis pluribus fidedignis. Per manus Ioannis vicecancellarii Curie nostre⁹.

^a W kopii następuje niepotrzebne et.

¹ Jarostaw arcybiskup gnieźnieński, jak przyp. 1 w dok. 1.

² Zagroba miejscowość nie istniejąca, może weszła w skład Jasienia.

³ Jasiień wieś w parafii Wysokienice.

⁴ Adam syn Rzędziana.

⁵ Wysokienice wieś i parafia w dek. rawskim.

⁶ Iwo prałat prepozyt i Piotr kanonik gnieźnieńscy.

⁷ Jan prałat kustosz łączycki.

⁸ Stanisław i Jaśko notariusze arcybiskupa.

⁹ Jan wicekanclerz Kurii arcybiskupiej.

10

Lokacja połącznych wsi Retki i Duplice na prawie średzkim.

Gniezno, 16 stycznia 1351

Jarosław arcybiskup gnieźnieński, za zgodą kapituły metropolitalnej, przekazuje Januszowi nazywanemu Łowczy wsie arcybiskupstwa Retki i Duplice (Małe) w terytorium łowickim do łącznego lokowania na prawie średzkim, sprzedaje wymienionemu za pewną sumę tamtejsze sołectwo, określa uposażenie sołtysa oraz powinności osadników i własne rezerwacje.

Oryginał nie znany.

Kopia: Gniezno, Arch. Archidiec., Kopiarz 6, opis jak w dok. 2, k. 28. Dok. skopiowano w 1532 r. Tytuł wpisu: Villarum Rethky et Duplice clavis Lovicensis.

Wzmianka bez roku: Wizytacje dóbr arcybiskupstwa, s. 27.

Drukuję w oparciu o kopię.

In nomine Domini amen. Quoniam ea, que geruntur in tempore, simul labuntur cum tempore, nisi fuerint literarum testimonio cum annotatione testium posteriorum noticie commendata, proinde nos Iaroslaus divina providencia sancte Gneznensis ecclesie archiepiscopus¹ notum facimus universis, ad quorum noticiam devenerit scriptum presens, quod cupientes bona nostra et ecclesie nostre Gneznensis pro viribus in melius reformare, hereditates infrascriptas, Redkowo² videlicet et Duplice³, sitas in territorio Lovicensi super fluvio Slodew⁴, prout in suis limitibus circumferencialiter continentur, iure Theutonico, Sredensi videlicet, exposuimus ad locandum; volentes quo dicte ville simuliuncte infra limites dictarum hereditatum in loco habiliori se collocare debeant, prout habilis et utilius eis videbitur expedire, vendentes Ianussio dicto Lowczy⁵, sub ratihabicione fratrum nostrorum, Gneznensis videlicet Capituli, sculteciam in eisdem pro certa pecunie quantitate, dantes sibi et suis liberis ac successoribus legitimis nomine dicte scultecie decimum mansum liberum in dictis hereditatibus, terciam partem ortorum, tabernarum et eciam macellorum, quotquot inibi locari poterint, tercium denarium iuramentorum et cuiuslibet iudicati libere perpetuo possidenda. Preterea incole hereditatum predictarum a solutione census et decime sex annorum spacio, a data presencium computandorum, damus et con-

¹ Jarosław arcybiskup gnieźnieński, jak przyp. 1 w dok. 1.

² Retki wieś w parafii Złaków.

³ Duplice Małe wieś w tejże parafii, obecnie Przemysłów.

⁴ Stądwia lewy dopływ rzeki Bzurzy.

⁵ Janusz nazywany Łowczym.

cedimus omnimodam libertatem, ita tamen quod de agris cultis, dictis annis durantibus, decimam in campis illi, cui decima manipulatim, solvent. Transactis autem sex annis prefatis, incole hereditatum predictarum, de Rethkowo scilicet et Duplice simuliunctarum, quilibet videlicet de suo manso modium siliginis, modium tritici et modium avene ac fertonem argenti usualis monete nobis et ecclesie nostre Gneznensi in festo beati Martini [11 XI] annis singulis solvere perpetuis temporibus tenebuntur. Et quoniam iura Sredensia sunt nobis prorsus incognita, omnia iura, que commodum et utilitatem respiciunt dominorum, salva nobis et integra reservamus. In quorum testimonium et evidenciam pleniorum dicto Ianussio presentes literas dari fecimus, nostri et dicti nostri Gneznensis Capituli sigillorum appensione munitas. Actum Gnezne in crastino beati Mauri anno Domini millesimi tricentesimo quinquagesimo primo, presentibus dominis: Ioanne preposito, Vincencio decano, Predslao archidiacono, Kielczone scolastico, Iacobo custode, Nicolao cancellario⁶ et aliis canonicis capitulariter congregatis Gneznensibus.

11

Lokacja wsi Bobrowa na prawie średzkim.

Łowicz, 1 sierpnia 1351

Jarosław arcybiskup gnieźnieński, za zgodą kapituły metropolitalnej, wydaje Janowi synowi Lasoty wieś arcybiskupstwa Bobrowę w obwodzie łowickim do lokowania na prawie średzkim, sprzedaje wspomnianemu za pewną sumę tamtejsze sołectwo, określa jego uposażenie oraz powinności sołtysa, osadników i swoje rezerwacje.

Oryginał nie znany.

Kopia: Gniezno, Arch. Archidiec., Kopiařiusz 6 opisany w dok. 2, k. 117—117v. Wpisu dokonano ok. 1532 r. Tytuł wpisu: Ville Bobrova eiusdem clavis [Sqwirnyevicensis].

Ekscerpt: Wizytacje dóbr arcybiskupstwa, s. 187. Stanowi on fragment akt z 1511 r.

Publikuję w oparciu o kopię.

In nomine Domini amen. Confirmari et eternari debet quevis actio legitima et temporalis sollempni literarum testimonio, ne perire possit prolixo temporis intervallo. Proinde nos Iaroslaus divina providencia

⁶ Pralaci kapituły metropolitalnej: Jan prepozyt, Wincenty dziekan, Przedstaw archidiacon, Kielcz scholastyk, Jakub kustosz, Mikołaj kanclerz.

sancte Gneznensis ecclesie archiepiscopus¹ notum esse volumus universis et singulis, presencium literarum noticiam habituris, quod scoltecia in villa nostra Bobrova², sita in districtu Lovicensi, provido viro Ioanni filio quondam Lassothe³, sub ratihabitione venerabilium fratrum nostrorum, videlicet Gneznensis Capituli, vendidimus pro certa pecunie quantitate, que ad nos fuit legitime devoluta, dantes eidem scolteto suisque liberis ac successoribus legitimis nomine eiusdem scultecie decimum mansum liberum, tertium denarium iuramentorum et cuiuslibet iudicati, tertiam partem tabernarum, pistorum panum, sutorum, macellorum carnificum, fabrorum, ortorum, quotquot inibi locari poterint et haberi, perpetuis temporibus possidenda, tenenda et habenda. Preterea incole ville eiusdem, de quolibet manso annis singulis, in festo beati Martini Confessoris [11 XI] fertonem grossorum Pragensium et decimam manipularem in campis nobis et successoribus nostris perpetuo tempore solvere tenebuntur. Scultetus vero de quolibet manso libero tenebitur tres scotos vel manipularem decimam, prout maluerit, solvere rectori ecclesie, ubi divina audiet et ecclesiastica percipiet sacramenta. Indulgentes specialiter eidem scolteto et suis successoribus legitimis in fluvio, qui wlgariter Bobrowa⁴ nuncupatur, piscinam construere et molendinum, ita tamen quod in eadem nobis sit piscari licitum, sicut et ipsimet sculteto, contradictione quavis relegata. Et quia iura Sredensia nobis prorsus sunt incognita, omnia iura, que commodum et utilitatem respiciunt dominorum, salva et integra nobis et nostris successoribus reservamus. In quorum testimonium presens privilegium sibi scribi fecimus, nostri et dicti Capituli Gneznensis sigillorum munimine roborari. Actum et datum Lovicz in die Ad Vincula [k. 117v] beati Petri anno Domini millesimo tricentesimo quinquagesimo primo, presentibus honorabilibus et discretis viris dominis: Divisio preposito Lanciensi et canonico Gneznensi⁵, Nicolao dicto Wilkowski, Casimiro, Matthia canonicis Lanciensibus⁶ et Venceslao thesaurario Curie nostre⁷ aliisque pluribus.

¹ Jarosław arcybiskup gnieźnieński, jak przyp. 1 w dok. 1.

² Bobrowa wieś na terenie parafii Lipce.

³ Jan syn śp. Lasoty (Sylwestra).

⁴ Obecnie Bobrówka prawy dopływ rzeki Bzury.

⁵ Dziwisz prałat prepozyt łęczycki i kanonik gnieźnieński.

⁶ Mikołaj nazywany Wilkowski, Kazimierz i Maciej kanonicy łęczyccy.

⁷ Wacław skarbnik Kurii arcybiskupiej.

12

Odnowienie sołectwa na prawie średzkim we wsi Złota.

Kalisz, 15 kwietnia 1352

Jarosław arcybiskup gnieźnieński, za zgodą kapituły metropolitalnej, nadaje Piotrowi swojemu familiaresowi a synowi Mikołaja z Brześcia sołectwo we wsi arcybiskupstwa Złota w obwodzie łowickim, lokowanej już na prawie średzkim, określa uposażenie sołtysa oraz powinności jego samego, osadników i własne rezerwacje.

Oryginał nie znany.

Kopia: Gniezno, Arch. Archidiec., Kopiariusz 6, opis jak w dok. 2, k. 130—130v. Dok. skopiowano w r. 1532. Tytuł wpisu: Advocacie in villa Zlothae clavis Sqwirnye-vicensis.

Ekscerpt: Wizytacje dóbr arcybiskupstwa, s. 174. Jest on fragmentem akt z 1511 r.

Drukuje w oparciu o kopię.

In nomine Domini amen. Ne ea, que aguntur in tempore, simul cum decursu temporis evanescant, sapientum decrevit auctoritas ea literarum testimonio cum annotatione testium posterorum noticie commendare. Hinc est, quod nos Iaroslaus divina providencia sancte Gneznensis ecclesie archiepiscopus¹ ad universorum, tam presencium quam futurorum, quorum audientie presens scriptum recitatum fuerit, noticiam volumus pervenire, quod inspectis serviciis Petri familiaris nostri, filii Nicolai de Bresth², nobis et nostre ecclesie fideliter impensis et in posterum impendendis, sibi solteciam in villa nostra Zlothae³ dicta vulgariter, sita in districtu nostro Lovicensi iure Sredensi locata, dedimus, sub ratihabicione fratrum nostrorum Gneznensis Capituli, et damus presentibus per eum et suos liberos ac successores legitimos perpetuo possidendam. Nomine cuius scultecie idem Petrus habebit cum ipsis suis liberis et successoribus legitimis tres mansos liberos, terciam partem tabernarum et ortorum, tercium quoque denarium iuramentorum et cuiuslibet iudicati. Incole vero hereditatis predictae, postquam eorum libertas exspirabit, maldratam quadruplicis frumenti, videlicet modium siliginis, modium avene, duas mensuras tritici et duas ordei et fertonem usualis monete, racione census et decime, nobis et successoribus nostris, perpetuis temporibus, in festo beati Martini [11 XI] singulis annis, solvere tenebuntur. Scoltetus vero, qui pro tempore fue-

¹ Jarosław arcybiskup gnieźnieński, jak przyp. 1 w dok. 1.

² Piotr dworzanin arcybiskupa, syn Mikołaja z Brześcia.

³ Złota wieś w parafii Wysokienice.

rit in eadem hereditate, decimam rectori ecclesie, ubi audiet divina et percipiet ecclesiastica sacramenta, solvere tenebitur, vel tres scotos usualis monete, racione decime de quolibet manso suo libero; et prout primo anno solvere inceperit, ita perpetuis temporibus solvet. Et quoniam iura Sre-densia sunt nobis prorsus incognita, omnia [k. 130v] iura, que utilitatem et honorem respiciunt dominorum, salva nobis et integra reservamus. In cuius rei testimonium et evidenciam pleniorum sigilla, videlicet nostrum et dicti Capituli nostri presentibus sunt appensa. Datum et actum in Calisch in Conductu Pasche anno Domini millesimo tricentesimo quinquagesimo secundo, presentibus honorabilibus viris dominis: Ioanne preposito, Nicolao cancellario ecclesie nostre Gneznensis⁴, Ioanne custode Wladislaviensi⁵, Ioanne preposito Calissiensi⁶, nostris canonicis Gneznensibus, et aliis pluribus fidedignis. Datum per manus Iaszkonis vicecancel-larii Curie nostre⁷.

13

Lokacja wsi Stroniewice na prawie średzkim.

Kalisz, 19 kwietnia 1352

Jarosław arcybiskup gnieźnieński, za zgodą kapituły metropolitalnej, wydaje Pawłowi swojemu wiernemu słudze wieś arcybiskupstwa Stroniewice w obwodzie łowickim do lokowania na prawie średzkim, określiła uposażenie sottysa oraz powinności jego samego, osadników i swoje rezerwacje.

Oryginał nie znany.

Kopia: Gniezno, Arch. Archidiec., Kopiariusz 6 opisany w dok. 2, k. 12. Wpisu dokonano w r. 1532. Tytuł wpisu: Ville Stronyevice clavis eiusdem [Lovicensis].

Ekscerpt: Wizytacje dóbr arcybiskupstwa, s. 113. Stanowi on fragment akt z 1511 r.

Publikuję w oparciu o kopię.

Quoniam ea, que aguntur in tempore, simul cum decursu temporis a memoria hominum dilabi consueverunt, sapientum decrevit auctoritas facta mortalium presencia literarum apicibus cum annotatione testium commendare noticie futurorum. Hinc est, quod nos Iaroslaus divina pro-

⁴ Jan prałat prepozyt i Mikołaj prałat kanclerz gnieźnieńscy.

⁵ Jan prałat kustosz włocławski i kanonik gnieźnieński.

⁶ Jan prałat prepozyt kaliski i kanonik gnieźn.

⁷ Jaśko (Jan) wicekanclerz Kurii arcybiskupiej.

videncia sancte Gneznensis ecclesie archiepiscopus¹ notum facimus universis et singulis, tam presentibus quam futuris, presencium noticiam potituris, quod cupientes bona nostra et dicte ecclesie nostre, quantum adiuvante Domino possumus, in melius reformare, hereditatem nostram Stronievice² dictam wlgariter, sitam in districtu nostro Lovicensi, iure Theutonico, Sredensi videlicet, exposuimus ad locandum dantes, sub rathabicione fratrum nostrorum Gneznensis Capituli, Paulo servitori nostro fideli³, in recompensam serviciorum suorum nobis et dicte ecclesie nostre fideliter impensorum et in posterum impendendorum, scolteciam in eadem. Nomine cuius scultecie damus eidem Paulo decimum mansum liberum, terciam partem tabernarum et ortorum, tercium quoque denarium iuramentorum et cuiuslibet iudicati per ipsum et suos liberos ac successores legitimos perpetuo possidenda. Incolis vero locatis et locandis in eadem hereditate Stronievice a solucione census et decime de agris, scilicet exstirpandis, infra octo annos, a data presencium computandos, damus et concedimus omnimodam libertatem. De agris autem iam ad culturam redactis iidem incole decimam, durante eadem libertate, nobis et ecclesie nostre pretacte manipulatim in campis solvere sint ascripti. Qua quidem libertate evoluta, dicti incole maldratam triplicis frumenti, videlicet modium siliginis, modium tritici et modium avene ac fertonem usualis monete nobis et nostris successoribus, nomine census et decime, annis singulis in festo beati Martini [11 XI] perpetuis temporibus solvere tenebuntur. Scultetus vero, qui pro tempore fuerit, decimam de mansis suis liberis aut tres scotos dicte monete, de quolibet manso suo libero, solvere tenebitur rectori ecclesie, ubi audiet divina et percipiet ecclesiastica sacramenta; a qua condicione primo anno inci-perit solvere, eadem perpetuo astringetur. Et quoniam iura Sredensia nobis sunt prorsus incognita, omnia iura, que commodum et utilitatem aspiciunt dominorum, salva nobis et integra reservamus. In quorum autem testimonium et evidenciam pleniorem nostrum et dicti Capituli nostri sigilla presentibus duximus appendenda. Datum in Caliss feria quinta post Conductum Pasche Domini anno eiusdem millesimo tricentesimo quinquagesimo secundo, presentibus honorabilibus et discretis viris: Nicolao cancellario nostro Gneznensi⁴, Ioanne preposito Calissiensis et dicte nostre ecclesie canonico⁵, Francone plebano Lovicensi⁶ et Iasko-

¹ Jarosław arcybiskup gnieźnieński, jak przyp. 1 w dok. 1.

² Stronievice wieś w parafii Domaniewice.

³ Paweł wierny sługa arcybiskupa.

⁴ Mikotaj prałat kanclerz gnieźnieński.

⁵ Jan prałat prepozyt kaliski i kanonik gnieźnieński.

⁶ Franko pleban łowicki.

ne vicecancellario⁷, per cuius manus presens privilegium transivit, ac aliis pluribus fidedignis.

14

Lokacja nowej wsi Bogoria na prawie średzkim.

Gniezno, 26 kwietnia 1353

Jarosław arcybiskup gnieźnieński zatwierdza sprzedaż sołectwa przez kleryka Mikołaja sędziego swojemu Błażkowi w założonej przez siebie wsi w obwodzie łowickim, nazwanej ku czci własnego rodu Bogoria i osadzonej na prawie średzkim, określając przy tej okazji uposażenie sołtysa, przywileje i obowiązki jego samego, osadników oraz rezerwacje właściciela.

Oryginał nie znany.

Kopia: Gniezno, Arch. Archidiec., Kopiarz 6, opis jak w dok. 2, k. 17—17v. Dok. skopiowano w r. 1532. Tytuł wpisu: Ville Bogoria clavis eiusdem [Lovicensis].

Ekscerpt: Wizytacje dóbr arcybiskupstwa, s. 57 z błędną datą: 1343. Jest on fragmentem akt z 1511 r.

Drukuję w oparciu o kopię.

In nomine Domini amen. Nos Iaroslauſ divina providencia sancte Gneznensis ecclesie archiepiscopus¹ notum facimus universis, presentibus et futuris, ad quorum noticiam devenerit scriptum presens, quod cupientes bona nostra pro viribus informare [s], mericam nostram iacentem inter villas nostras, videlicet Sduni², Strugievicę³, Weronowicę⁴, Urzecze⁵, Sobotha⁶, Gizicę⁷ et Bankovo⁸, situatas in Lovicensi districtu, iure Theutonico, Sredensi videlicet, exposuimus ad locandum. Quam hereditatem Bogoria⁹ proprio nomine volumus nuncupari, mensuratis

⁷ Jaśko wicekanclerz Kurii arcybiskupiej.

¹ Jarosław arcybiskup gnieźnieński, jak przyp. 1 w dok. 1.

² Zduny wieś z kościołem parafialnym.

³ Strugienice wieś w parafii Zduny.

⁴ Wierznowice wieś na terenie par. Zduny.

⁵ Urzecze wieś w par. Sobota.

⁶ Sobota wieś z kościołem parafialnym.

⁷ Giżyce wieś obecnie nie istniejąca.

⁸ Bąków wieś z kościołem parafialnym.

⁹ Bogoria wieś w par. Bąków. Nazwa wzięta od nazwiska (z czasem herbu) arcybiskupa.

ibidem viginti quinque mansis iuxta consuetudinem, que in territorio Lovicensi observatur. Verum quia eandem mericam locandam comisimus cum scultecia Nicolao clerico nostro¹⁰ pleno iure vite sue temporibus possidendam, idem Nicolaus de voluntate nostra vendidit sculteciam ibidem Blaskoni famulo nostro¹¹ pro certa pecunie quantitate. Nos vero approbata empcione et vendicione huiusmodi, sicut eidem Nicolao dedimus decimum mansum liberum nomine soltecie supradicte, ita ipsi Blaskoni et suis liberis seu successoribus legitimis, de consensu nostri Gneznensis Capituli, damus nomine eiusdem scultecie decimum mansum liberum, terciam partem tabernarum, ortorum et aliorum artificum, quocumque nomine censeantur, necnon tercium denarium iuramentorum et cuiuslibet iudicati iure hereditario perpetuo possidenda. Preterea incole, qui se in eadem merica seu hereditate Bogoria vulgariter appellata locaverint, duodecim annis a solutione census et decime plenam concedimus libertatem. Evoluta vero libertate huiusmodi, incole hereditatis eiusdem de quolibet manso maldratam triplicis frumenti, modium videlicet tritici, modium siliginis et modium avene ac fertonem argenti usualis monete, annis singulis, in festo beati Martini [11 XI] nobis et successoribus nostris in perpetuum solvere tenebuntur. Sed scultetus solvet de mansis suis manipulatim decimam rectori ecclesie, ubi audiet divina et percipiet ecclesiastica sacramenta. Et quoniam iura Sredensia prorsus nobis sunt incognita, omnia iura, que commodum et utilitatem [k. 17v] respiciunt dominorum, salva nobis et integra reservamus. In cuius rei testimonium et evidenciam pleniorum nostrum et predicti Capituli nostri sigilla presentibus sunt appensa. Actum et datum Gnezne in crastino beati Marci Evangeliste anno Domini millesimo tricentesimo quinquagesimo tercio, presentibus honorabilibus viris dominis: Ioanne preposito, Ioanne decano, Predslao archidiacono, Kielczone scolastico, Iacobo custode, Nicolao cancellario¹² et aliis canonicis pluribus, tunc ad capitulum congregatis Gneznensibus.

¹⁰ *Mikołaj kleryk archidiecezjalny — pierwszy sottys.*

¹¹ *Błażko (Błażek) sługa arcybiskupa — następny sottys.*

¹² *Pralaci gnieźnięscy: Jan prepozyt, Jan dziekan, Przedstaw archidiakon, Kietcz scholastyk, Jakub kustosz, Mikołaj kanclerz.*

15

Lokacja wsi Pieczew na prawie średzkim.

Grzegorzew, 16 grudnia 1353

Jarostaw arcybiskup gnieźnieński, za zgodą kapituły metropolitalnej, sprzedaje Mikołajowi synowi Wojciecha za pewną sumę sołectwo we wsi arcybiskupstwa Pieczew w ziemi łęczyckiej, lokowanej na prawie średzkim, określa uposażenie sołtysa oraz powinności jego samego, osadników i swoje rezerwacje.

Oryginał nie znany.

Kopia: 1. Gniezno, Arch. Archidiec., Kopiarz 6 opisany przy dok. 2, k. 68—68v. Wpisu dokonano w r. 1532. Tytuł wpisu: Privilegium sculteti in Peczewo.

2. Tamże, k. 239v—240 w nie drukowanym transumpcie Mikołaja Dzierzgowskiego arcybiskupa gnieźn., legata, prymasa z daty: Łowicz, 12 lipca 1547 r. (k. 239—240). Tytuł trans.: Privilegium advocatiae Piezeviensis.

Ekscerpt: Wizytacje dóbr arcybiskupstwa, s. 269. Stanowi on fragment akt z 1511 r.

Publikuję w oparciu o kopie.

In nomine Domini amen. Sapientum decrevit auctoritas facta mortalium cum annotatione testium noticie posteriorum commendare. Proinde nos Iarolaus divina providencia sancte Gneznensis ecclesie archiepiscopus¹ notum facimus universis, tam presentibus quam futuris, presentium noticiam habituris, quod cupientes bona nostra et ecclesie nostre Gneznensis, iam dicte, quantum possumus Domino adjuvante, in melius reformare, scolteciam in villa nostra Pieczow², in Lanciciensi districtu iacente, provido viro Nicolao [filio^a] olim Alberti³ ac suis liberis et successoribus [k. 68v] legitimis, sub ratihabicione fratrum nostrorum, Gneznensis videlicet Capituli, iure Theutonico Sredensi vendidimus pro certa pecunie quantitate, dantes et concedentes nomine eiusdem soltecie dicto Nicolao suisque liberis ac successoribus legitimis duos mansos liberos, tercium denarium iuramentorum et cuiuslibet iudicati, tercium denarium de bancis macellorum carnificum, sutorum, pannificum, fabrorum et ortorum, quotquot inibi haberi poterunt et locari, per ipsum Nicolaum et suos liberos ac successores legitimos tenendum, habendum et possidendum perpetuo per presentes. Cmetones vero sive incole, qui in huiusmodi villa nostra Pieczowo sunt locati vel in poste-

^a Brak w kopii.

¹ Jarostaw arcybiskup gnieźnieński, jak przyp. 1 w dok. 1.

² Pieczew wieś i parafia w woj. i pow. łęczyckim.

³ Mikołaj syn zmarłego Wojciecha.

rum se locabunt, nobis nostrisque successoribus decimam manipularem in campis more solito ac fertonem grossorum Pragensium, pro censu, singulis annis [in^b] die beati Martini Episcopi et Confessoris [11 XI] solvere teneantur. Et quia cmetones ibidem decimam manipularem nobis nostrisque successoribus solvent, et non maldratas, ideo scoltetus ac sui successores nobis ac nostris successoribus iuxta constitutionem eciam simili modo dabunt decimam manipularem in campis. Et quoniam iura Sredensia nobis nostrisque successoribus [ss] prorsus [sunt^c] incognita, omnia iura, que commodum et honorem respiciunt dominorum, nobis et nostris successoribus salva et integra reservamus. Ut autem nostra vendicio obtineat robur perpetue firmitatis, presentes scribi fecimus, nostri ac Capituli nostri predicti sigillorum communiri. Datum in Grzegorzow⁴ feria secunda post dominicam Gaudete in Domino [k. 240] anno Domini millesimo tricentesimo quinquagesimo tercio, presentibus honorabilibus viris dominis: Nicolao cancellario, Boguslao canonico Gneznensibus⁵, Nicolao, Matthia vicethesaurario Lanciciensibus⁶, Nicolao canonico sancti Georgii apud Gneznam⁷ aliisque pluribus fidedignis.

16

Lokacja wsi Łaźniki i Wiskienica na prawie średzkim.

Chruslín, 3 marca 1354

Jarosław arcybiskup gnieźnieński, za zgodą kapituły metropolitalnej, przekazuje Wojciechowi synowi Adama wsie arcybiskupstwa Łaźniki i Wiskienica w dystrykcie łowickim do wspólnego lokowania na prawie średzkim, sprzedaje wspomnianemu za pewną sumę tamtejsze sołectwo, określa uposażenie sołtysa, jego powinności oraz przywileje i obowiązki osadników, wreszcie wylicza własne rezerwacje.

Oryginał nie znany.

Kopia: Gniezno, Arch. Archidiec., kopiariusz 6, opis jak w dok. 2, k. 16v—17. Dok. skopiowano w r. 1532. Tytuł wpisu: Villarum Łaźnyky et Vyskythnycza clavis eiusdem [Lovicensis].

^b Nie ma w kopii.

^c Brak w kopii.

⁴ Grzegorzew miejscowość na wschód od Koła, ośrodek majątków arcybiskupstwa.

⁵ Mikołaj prałat kanclerz i Bogusław kanonik gnieźnieński.

⁶ Mikołaj i Maciej wiceskarbnik arcybiskupa — kanonicy tęczyccy.

⁷ Mikołaj kanonik kolegiaty św. Jerzego w Gnieźnie.

Ekscerpt: *Wizytacje dóbr arcybiskupstwa, s. 50. Jest on fragmentem akt z 1511 r.*

Drukuje w oparciu o kopię.

In nomine Domini amen. Quoniam ea, que geruntur in tempore, simul labuntur cum tempore, nisi scripti memoria cum annotatione testium posterorum noticie fuerint commendata, proinde nos Iaroslau divina providencia sancte ecclesie Gneznensis archiepiscopus¹ notum facimus uniwersis, tam presentibus quam futuris, ad quorum noticiam devenerit scriptum presens, quod cupientes bona nostra et ecclesie nostre Gneznensis pro viribus in melius reformare, hereditates infrascriptas, Lazniki² videlicet et Viskithnicam³, sitas in districtu nostro Lovicensi, prout in suis limitibus continentur, iure Theutonico, Sredensi videlicet, exposuimus ad locandum, vendentes Alberto filio quondam Ade⁴, sub ratihabicione fratrum nostrorum, Gneznensis videlicet Capituli, sculteciam in eisdem pro certa pecunie quantitate, dantes sibi et suis liberis ac successoribus legitimis nomine dicte scultecie decimum mansum liberum in dictis hereditatibus, terciam partem tabernarum, ortorum, sutorum, pistorum et eciam macellorum, quotquot inibi locari poterint, tercium denarium iuramentorum et cuiuslibet iudicati libere perpetuo possidenda. Preterea incolis hereditatis in Viskithnica isto modo damus et concedimus libertatem: videlicet illi, qui sunt inibi penitus locati et libertas iam eis exspiravit, unum censum debitum anno proxime venturo, a data presencium, sive sequenti ex integro solvent. Et alii, qui sunt adhuc in libertate, fruuntur ea tam diu, donec exspiraverit ipsis. Sed qui de novo locati fuerint, illis concedimus et damus omnimodam libertatem a solucione census et decime spacio sex annorum, a data presencium computandorum. Transactis autem sex annis prefatis, incole hereditatum predictarum, de Lazniki^a videlicet et Viskithnica [k. 17] quilibet de suo manso nobis et ecclesie nostre Gneznensi, singulis annis, in festo beati Martini [11 XI] modium tritici, modium siliginis et modium avene ac fertonem grossorum perpetuis temporibus solvere tenebuntur. Sed omnes agros in dictis hereditatibus, Lazniki videlicet et in Viskithnica, qui sunt superflui ultra mensuram, et pratum in Viskithnica, quod Smug dicitur, et in Lazniki pratum magnum pro utilitate mense nostre reservamus. Scultetus vero, ubi audiet divina officia et percipiet ecclesia-

---

^a *Kopista skreślił kilka wyrazów, pomyłkowo po niniejszym przez siebie wpisanych.*

¹ *Jarostaw arcybiskup gnieźnieński, jak przyp. 1 w dok. 1.*

² *Łazniki wieś w parafii Zduny.*

³ *Wiskienica wieś na terenie par. Bąków.*

⁴ *Wojciech syn śp. Adama.*

stica sacramenta, inibi rectori ecclesie de quolibet manso [suo^b] scotos tres grossorum nomine decime, aut manipulatim in campis, prout maluerit, persolvat; et per quod modum solvere inceperit, sive in pecunia, sive manipulatim, sic perpetuis temporibus solvere sit astrictus. Et quoniam iura Sredensia sunt nobis prorsus incognita, omnia iura, que commodum et honorem respiciunt dominorum, salva nobis et integra reservamus. In cuius rei testimonium sigilla, nostrum videlicet et nostri Capituli, presentibus sunt appensa. Datum et actum in Chroslin⁵, in villa nostra, in crastino dominice Invocavit anno Domini millesimo tricentesimo quinquagesimo quarto, presentibus honorabilibus et discretis viris dominis: Iackone archidiacono Unieoviensi⁶, Swiantomiro custode Lanciciensi⁷ et Francone plebano Lovicensi⁸, et aliis pluribus fidedignis testibus circa premissa.

17

Lokacja wsi Podgórzycy na prawie średzkim.

Łowicz, 21 lipca 1354

Jarosław arcybiskup gnieźnieński, za zgodą kapituły metropolitalnej, przekazuje Bogusławowi z Pszczewa synowi Ottona z Gaiku wieś arcybiskupstwa Podgórzycy z zaroślami Kłopotowo w ziemi łęczyckiej do lokowania na prawie średzkim, sprzedaje wymienionemu za pewną sumę tamtejsze sołectwo, określa jego uposażenie oraz przywileje i obowiązki sołtysa i osadników, a także swoje rezerwacje.

Oryginał nie znany.

Kopia: Gniezno, Arch. Archidiec., Kopiariusz 6 opisany przy dok. 2, k. 168v—169. Wpisu dokonano po r. 1532. Tytuł wpisu: Advocacie in Podgorzice clavis eiusdem [Pyanthkoviensis].

Ekscerpt: Wizytacje dóbr arcybiskupstwa, s. 208. Stanowi on fragment akt z 1512 r.

Publikuję w oparciu o kopię.

In nomine Domini amen. Quoniam ea, que geruntur in tempore, simul labuntur cum tempore, nisi fuerint literis cum annotatione testium posterorum noticie commendata, proinde nos Iaroslaus divina providen-

^b Brak w kopii.

⁵ Chruslin wieś i parafia na zachód od Łowicza, rezydencja arcybiskupia.

⁶ Jacko albo Jaško prałat archidiacon uniejowski.

⁷ Świętomir prałat kustosz łęczycki.

⁸ Franko pleban łowicki.

cia sancte ecclesie Gneznensis archiepiscopus¹ notum facimus universis, tam presentibus quam futuris, ad quos devenerit scriptum presens, quod cupientes bona nostra et ecclesie nostre Gneznensis pro viribus in melius reformare, hereditatem infradictam, videlicet Podgorzice² cum merica Glopotovo³, sitam in terra Lanciensi, prout in suis limitibus continetur, iure Theutonico, Sredensi videlicet, exposuimus ad locandum, vendentes Boguslao [de^a] Pczevo [k. 169] [filio O^b]thonis de Gaik⁴, sub ratihabitione fratrum nostrorum, Gneznensis videlicet Capituli, sculteciam in eadem pro certa pecunie quantitate, dantes sibi et suis liberis et successoribus legitimis nomine dicte scultecie decimum mansum liberum in hereditate supradicta, terciam partem hortorum, tabernarum, macellarum, sutorum, pistorum, quodcunque inibi locari poterint, tercium denarium iuramentorum et cuiuslibet iudicati libere perpetuo possidenda. Preterea incolis hereditatis predictae septem annorum spacio, a data presencium computandorum, damus et concedimus huiusmodi libertatem, quod videlicet intra eosdem septem annos decimam de agris cultis decimam manipularem solvent. Transactis autem septem annis prefatis, incolae hereditatis predictae, quilibet de suo manso, modium tritici, modium siliginis, modium avenae ac fertonem grossorum nobis et ecclesie nostre Gneznensis in festo beati Martini [11 XI] annis singulisolvere perpetuis temporibus tenebuntur. Et vaccam sterilem semper in festo Pentecosten de villa meliorem et porcum, aut pro vacca sedecim scotos grossorum et pro porco octo scotos, etiam nobis et nostris successoribus solvent. Insuper ter in anno, in bannitis iudiciis, predictus scultetus et sui posterius unum prandium et cmentones prandia duo dare tenebuntur nostro procuratori, qui pro tempore fuerit, aut pro prandio quolibet fertonem grossorum. Ceterum predictus scultetus et sui posterius presbytero, apud quem divina audiunt et percipiunt ecclesiastica sacramenta, de quolibet predictorum trium mansorum tres scotos grossorum, nomine decime, anno quolibet dare sint astricti. Quodsi in eisdem mansis aliqui cmetones locati fuerint, et eos per se coluerint, idem scultetus et sui posterius censum^{c-c} ex eis^c nobiscum per medium dividant et maldratas. Et quoniam iura Sredensia nobis sunt prorsus incognita, omnia iura, que commodum et honorem respiciunt dominorum, salva nobis et integra reservamus. In quorum testimonium et evidenciam pleniorum dicto Bogu-

^a Brak w kopii.

^b Nie ma w kopii.

^{c-c} W kopii per eos.

¹ Jarosław arcybiskup gnieźnieński, jak przyp. 1 w dok. 1.

² Podgórzycze wieś w parafii Piątek pow. łęczycki.

³ Zarośla o domniemanej nazwie Kłopotowo weszły w skład wsi Podgórzycze.

⁴ Bogusław z Pszczewa (w pow. poznańskim) syn Ottona z Gaiku.

slao presentes literas dari fecimus et [nostri ac ^d] dicti nostri Gneznensis Capituli sigillorum appensione muniri. Datum et actum Lovicz in vigilia beate Marie Magdalene anno Domini millesimo tricentesimo quinquagesimo quarto, presentibus honorabilibus et discretis dominis: Ioanne archidiacono Lancieniensi ⁵, Bartholomeo thesaurario nostro ⁶, Michaele canonico Gneznensi ⁷ ac aliis pluribus fidedignis. Datum per manus Ioannis notarii Curie nostre ⁸.

18

Transumpt przywileju lokacyjnego wsi Rabowo na prawie średzkim.

Łowicz, 30 sierpnia 1354

Jarosław arcybiskup gnieźnieński powtarza i potwierdza sółtysowi Tomaszowi synowi Floriana dokument na sołectwo we wsi Rabowo (później Duplice Duże) w dystrykcie łowickim, wystawiony w roku 1334 przez arcybiskupa Janisława dla pierwszego sółtysa Pietrka syna Benka (Benedykta).

Oryginał nie znany.

Kopia: Gniezno, Arch. Archidiec.; Kopiařiusz 6, opis jak w dok. 2, k. 29—29v. Wpisu transumpty dokonano w r. 1532. Jego tytuł: Advocacie in Duplice clavis eiusdem [Lovicensis].

Wzmianka: Wizytacje dóbr arcybiskupstwa, s. 25.

Drukuję w oparciu o kopię.

In nomine Domini amen. Nos Iaroslaus divina providencia sancte Gneznensis ecclesie archiepiscopus ¹ notum facimus universis presencium noticiam habituris, quod veniens ad nostram presenciam Thomas filius Floriani scultetus noster de Pracovicz ², nobis privilegium sue scultecie concrematum, quod poterat aliquo aliter legi, ostendit; quod erat sibi nomine vendicionis per Potrkonom [filium ^a] Benkonis ³ traditum coram nobis; quod privilegium dicto Petrkonem per bone memorie dominum Iani-

^d Brak w kopii.

⁵ Jan prałat archidiacon archikolegiaty w Łęczycy.

⁶ Bartłomiej skarbnik arcybiskupi.

⁷ Michał kanonik gnieźnieński.

⁸ Jan notariusz Kurii arcybiskupiej.

^a Brak w kopii.

¹ Jarosław arcybiskup gnieźnieński, jak przyp. 1 w dok. 1.

² Tomasz (Tomaszko) syn Floriana sółtys z Pratkowic. Szybko ustaliła się dla wsi nazwa Bratkowice, a pod koniec XIV w. weszła ona w skład miasta Łowicza.

³ Pietrek syn Benka (Benedykta).

slaum nostrum predecessorem⁴ foret datum; petens humiliter ipsum sibi per nos renovari seu eciam confirmari. Cuius quidem privilegii tenor de verbo ad verbum dinoscitur esse talis:

[*następuje dokument arcybiskupa Janisława z daty: Gniezno, 16 X 1334 — ABMK, t. 51, nr 7*]

[*k. 29v*] Nos itaque volentes vestigiis nostrorum predecessorum inherere, visoque tenorem ipsius privilegii cum sigillorum appensione, videlicet dicti nostri predecessoris domini Ianislai et nostri Capituli, ipsam vendicionem ratam et gratam habentes, ipsum privilegium dicto Thomasio presentibus renovamus et eciam confirmamus. In cuius rei testimonium et evidenciam pleniorem nostrum sigillum presentibus est appensum. Datum et actum Lovicz in crastino Decollacionis beati Ioannis anno Domini millesimo tricentesimo quinquagesimo quarto, presentibus honorabilibus viris dominis: Iacobo custode Gneznensi⁵, Martino archidiacono Czarnensi⁶, Vincencio preposito Rudensi⁷, Francone plebano Lovicensi⁸ et aliis pluribus fidedignis. Scriptum per manus Ioannis notarii Curie nostre⁹.

19

Lokacja wsi Czatolin na prawie średzkim.

Lnišno, 4 lipca 1355

Jarosław arcybiskup gnieźnieński, za zgodą kapituły metropolitalnej, wydaje Stanisławowi synowi Świętosława wieś arcybiskupstwa Czatolin w dystrykcie łowickim do lokowania na prawie średzkim, sprzedaje wspomnianemu za pewną sumę tamtejsze sołectwo, określa uposażenie sołtysa oraz przywileje i obowiązki osadników, a w końcu własne rezerwacje.

Oryginał nie znany.

Kopia: Gniezno, Arch. Archidiec., Kopiarusz 6 opisany przy dok. 2, k. 33—33v. Wpisu dokonano w r. 1532. Tytuł wpisu: Advocacie in Czatholyno clavis eiusdem [Lovicensis].

Ekscerpt: Wizytacje dóbr arcybiskupstwa, s. 108. Stanowi on fragment akt z 1511 r.

Publikuję w oparciu o kopię.

⁴ Janisław arcybiskup gnieźnieński, jak przyp. 2 w dok. 1.

⁵ Jakub prałat kustosz gnieźnieński.

⁶ Marcin prałat archidiacon czerski (w diec. poznańskiej).

⁷ Wincenty prałat prepozyt kolegiaty w Rudzie.

⁸ Franko pleban łowicki.

⁹ Jan notariusz Kurii arcybiskupiej.

In nomine Domini amen. Quoniam ea, que geruntur in tempore, simul labuntur cum tempore, nisi fuerint literarum testimonio cum annotatione testium posterorum noticia commendare, proinde nos Iaroslāus divina providencia sancte Gneznensis ecclesie archiepiscopus¹ notum facimus universis, tam presentibus quam futuris, ad quorum noticiam devenerit scriptum presens, quod cupientes bona nostra et ecclesie nostre pro viribus in melius reformare, hereditatem infrascriptam Czatholino² videlicet, sitam in districtu nostro Lovicensi, prout in suis limitibus continetur, iure Theutonico, Sredensi videlicet, exposuimus ad locandum, vendentes Stanislao filio Swiantoslai³, sub ratihabicione fratrum nostrorum, Gneznensis videlicet Capituli, sculteciam in eadem pro certa pecunie quantitate, dantes sibi et suis liberis [k. 33v] ac successoribus legitimis nomine dicte scultecie unum mansum liberum, terciam partem ortorum, tabernarum, macellorum, sutorum, quotquot inibi locari poterunt, tercium denarium iuramentorum et cuiuslibet iudicati libere perpetuo possidendam. Preterea incolis hereditatis predicte a solutione census et decime decem annorum spacio, a data presencium computandorum; damus et concedimus omnimodam libertatem. Transactis autem decem annis prefatis incolis hereditatis predicte, quilibet de suo manso, nomine dominii et decime, viginti quatuor grossos nobis et ecclesie nostre Gneznensi in festo beati Martini [11 XI] annis singulis, solveve perpetuis temporibus tenebuntur. Concedimus eciam eidem sculteto, ut pro suo usu piscinam construere possit, in qua, dum nos inibi veniemus, aut noster procurator, piscandi habeamus facultatem. Et quoniam iura Sredensia sunt nobis prorsus incognita, omnia iura, que commodum et honorem respiciunt dominorum, salva nobis et integra reservamus. In quorum testimonium et evidenciam pleniorum dicto Stanislao presentes literas dari fecimus, nostri et dicti nostri Capituli sigillorum appensione munitas. Actum et datum in Lnisczno⁴ in die beati Procopii Confessoris anno Domini millesimo tricentesimo quinquagesimo quinto, presentibus honorabilibus et discretis viris dominis: Ioanne archidiacono, Alberto, Luthkone, Nicolao canonicis Lanciciensibus⁵, Francone plebano Lovicensi⁶ et Bartholomeo thesaurario bonorum archiepiscopi supradicti⁷ et aliis pluribus fidedignis. Data per manus Ioannis pronotarii Curie nostre⁸.

¹ Jarosław arcybiskup gnieźnieński, jak przyp. 1 w dok. 1.

² Czatolin wieś w parafii Łyszkowice.

³ Soltys Stanisław syn Świętosława.

⁴ Lnisko wieś na terenie par. Janiśławice.

⁵ Jan prałat archidiacon oraz kanonicy Wojciech, Lutek i Mikołaj łączyccy.

⁶ Franko pleban łowicki.

⁷ Bartłomiej skarbnik arcybiskupi.

⁸ Jan zastępca notariusza Kurii arcybiskupiej.

20

Przeniesienie wsi Kocewie z prawa polskiego na niemieckie (średzkie).

Gniezno, 3 sierpnia 1355

Jarosław arcybiskup gnieźnieński, za zgodą kapituły metropolitalnej, przenosi wieś arcybiskupstwa Kocewie w ziemi łączyckiej z prawa polskiego na niemieckie (średzkie), sprzedaje Tomaszowi synowi Wojysława za pewną sumę tamtejsze sołectwo, określając przy tym uposażenie i powinności sołtysa, ciężary osadników i swoje rezerwacje.

Oryginał nie znany.

Kopia: Gniezno, Arch. Archidiec., Kopiařiusz 6, opis jak w dok. 2, k. 65—65v. Dok. skopiowano ok. 1531 r. Tytuł wpisu: Privilegium sculteti in Rudoltow [S] clavis Grzegorzoviensis.

Wzmianka: *Wizytacje dóbr arcybiskupstwa*, s. 267.

Drukuję w oparciu o kopię.

In nomine Domini amen. Quoniam cursus rerum temporalium sepius a memoria humana per prolixitatem temporum dilabi consuevit, sapientum decrevit auctoritas facta mortalium presencia literarum apicibus cum annotatione testium futurorum noticie commendare. Hinc est, quod nos Iaroslauus divina providencia sancte Gneznensis ecclesie archiepiscopus¹ ad universorum, tam presencium quam futurorum noticiam, quorum audientie presens scriptum recitatum fuerit, volumus pervenire, quod cupientes bona ecclesie nostre, quantum adiuvante Domino possumus, in melius reformare, hereditatem nostram dictam Coczavie² vlgariter et ecclesie nostre, sitam in terra Lanciensi, de iure Polonico ad ius Theutonicum, Sredense videlicet, sub ratihabicione fratrum nostrorum Gneznensis Capituli, duximus transmütandam. Et ut ipsa hereditas eo celerius valeat collocari, Thome Voyslai quondam filio³ sculteciam pro certa quantitate pecunie vendidimus in eadem. Nomine cuius scultecie idem Thoma habebit decimum mansum liberum, tercium denarium tabernarum et ortorum necnon iuramentorum et cuiuslibet iudicati per eundem Thomam et suos liberos ac successores legitimos temporibus perpetuis possidenda. Incole autem hereditatis predicte decimam manipularem in campis, annis singulis, et racione census octo scotos grossorum Pragensium in festo beati Martini [11 XI] nobis et nostris successoribus solvere tenebuntur. Scultetus vero prelibatus cum suis successoribus de quoli-

¹ Jarosław arcybiskup gnieźnieński, jak przyp. 1 w dok. 1.

² Kocewie wieś na terenie parafii Rdutów.

³ Sołtys Tomasz syn śp. Wojysława.

bet manso suo libero tres scotos grossorum pretactorum rectori ecclesie in Rudoltow ^a, ubi divina audiet et percipiet ecclesiastica sacramenta, annis singulis, ratione decime perpetuo sit astrictus. Preterea idem soltetus et sui successores nobis et ecclesie [Gneznensi ^a], iuxta consuetudinem aliarum villarum ipsius ecclesie, ratione eiusdem soltecie servire tenebuntur. Quoniam autem iura Sredensia nobis sunt prorsus incognita, omnia iura, que commodum utilitatemque respiciunt dominorum, salva et integra nobis et nostris successoribus reservamus. In cuius rei testimonium et evidenciam pleniorum sigillum nostrum presentibus duximus una cum sigillo predicti Capituli nostri appendenda. Actum et datum Gnezne in die Inventionis sancti Stephani anno Domini millesimo tricentesimo quinquagesimo quinto, presentibus his testibus honorabilibus viris dominis: Ianussio preposito, Ioanne decano, Kielczone scolastico, Venceslao archidiacono, Petro cancellario ^b Ioanneque canonico Gneznensibus ^c [k. 65v] et aliis multis fidedignis. Transivit autem per manus Iazdconis vicecancellarii nostri ^d.

21

Lokacja wsi Łągów na prawie średzkim.

Łowicz, 4 sierpnia 1356

Jarosław arcybiskup gnieźnieński, za zgodą kapituly metropolitalnej, przekazuje Bartłomiejowi synowi kmiecia Strzeszka z Pszczonowa zarosłe arcybiskupstwa Załęczce w dystrykcie łowickim do lokowania wsi o nazwie Łągów na prawie średzkim, sprzedaje wspomnianemu za pewną sumę tamtejsze sołectwo, określając uposażenie i powinności sołtysa, przywileje i obowiązki osadników oraz własne rezerwacje.

Oryginał nie znany.

Kopia: Gniezno, Arch. Archidiec., Kopiarusz 6 opisany przy dok. 2, k. 27—27v. Wpisu dokonano po 1532 r. Tytuł wpisu: Advocatie in Łagow clavis eiusdem [Lovicensis].

Ekscerpt: Wizytacje dóbr arcybiskupstwa, s. 104. Stanowi on fragment akt z 1511 r.

Publikuję w oparciu o kopię.

^a Brak w kopii.

^b W kopii legato.

^c Rdutów wieś i parafia w dek. bedleńskim, archidiak. tęczyckim.

^d Janusz prepozyt, Jan dziekan, Kielcz scholastyk, Wacław archidiakon, Piotr kanclerz — prałaci gnieźnieńscy, Jan tamtejszy kanonik.

^e Jazdko wicekanclerz Kurii arcybiskupiej.

In nomine Domini amen. Omnis calumnie via precluditur et omnis tunc ambiguitas tolli solet, cum id, quod agitur et debet stabile permanere, literarum testimonio cum annotatione testium, prout sapientum sanxit auctoritas, roboretur. Igitur nos Iaroslaus divina providencia sancte Gneznensis ecclesie archiepiscopus¹ notum facimus universis presencium noticiam habituris, [quod^a] cupientes bona ecclesie nostre, quantum adiuvante Domino [possumus^b] in melius reformare, mericam nostram dictam wlgariter Zalanz², in rivulo dicto Brencza³, consistente inter villas Jaczochowo⁴ et Lyskowice⁵, in districtu nostro Lovicensi situatam, ad locandam novam villam, que in wlgari Lagowo⁶ debet nuncupari, iure Theutonico, videlicet Sredensi, sub ratihabicione fratrum nostrorum, Gneznensis videlicet Capituli, exposuimus ad locandum, vendentes in eadem sculteciam fideli nostro Bartholomeo [filio^c] cmetoni Szczykonis quondam de Pczionow⁷ pro certa pecunie quantitate, dantes eidem Bartholomeo et suis liberis ac successoribus legitimis, nomine dicte scultecie, unum mansum liberum in latitudine et longitudine quantum mansi in predicta merica se possint extendere, necnon tercium denarium taberne, iuramentorum et cuiuslibet iudicati per ipsum Bartholomeum et suos liberos ac successores legitimos perpecius tenenda et possidenda sive eciam vendenda, nostro tamen et nostrorum successorum de consensu, adicientes nihilominus quod ipsa scultecia per unum tantum, qui proximior fuerit, et non per plures debet possideri, ne villa predicta per plures scoltetos desoletur. Ut autem ipsa hereditas celerius valeat collocari, omnibus et singulis incolis in dicta hereditate locatis et locandis, presente a data, ad octo annos continue subsequentes ab omnibus solutionibus et actionibus et universis laboribus plenam et omnimodam concedimus libertatem. Elapsa vero libertate prenotata, quilibet incolarum de manso suo, pro censu [k. 27v] viginti sex grossos Bohemicales, annis singulis, in festo beati Martini [11 XI] nobis et successoribus nostris perpetuo solvere sit astrictus. Ipse vero scultetus, qui pro tempore fuerit, de manso suo libero rectori ecclesie, ubi divina audiet et ecclesiastica percipiet sacramenta, solvere tenebitur perpetuo decimam manipulatum in campis. Preterea idem scultetus nobis et nostris successoribus

^a Brak w kopii.

^b Nie ma w kopii.

^c Brak w kopii.

¹ Jarosław arcybiskup gnieźnieński, jak przyp. 1 w dok. 1.

² Zarośla Zależce, na których założono wieś Łagów.

³ Rzeczka Brenica w prawym dorzeczu Bzury.

⁴ Jacochów wieś w parafii Pszczonów.

⁵ Łyszkowice wieś na terenie par. Pszczonów, obecnie ośrodek nowej parafii.

⁶ Łagów wieś w par. Pszczonów.

⁷ Bartłomiej syn kmiecia Strzeszka z Pszczonowa.

servire tenebitur, nomine eiusdem scultecie, iuxta consuetudinem villarum ecclesie nostre, que iure Theutonico pociuntur. Et quoniam iura Sredensia nobis prorsus sunt incognita, omnia iura, que commodum et utilitatem respiciunt dominorum, salva et integra nobis et nostris successoribus reservamus. In cuius vendicionis et empcionis et rei testimonium nostrum et dicti Capituli nostri Gneznensis sigilla presentibus duximus appendenda. Datum et actum Lovicz in die beati Dominici Confessoris anno Domini millesimo tricentesimo quinquagesimo sexto, presentibus dominis: Petro cancellario Gneznensi⁸, Iacobo preposito Lanciensi⁹, Martino archidiacono Czyrnersi¹⁰, canonicis Gneznensibus, Luthkone, Alberto et Nicolao canonicis Lanciencibus¹¹ et aliis quampluribus fidedignis testibus circa premissa.

22

Przeniesienie wsi Bednary z prawa polskiego na niemieckie (średzkie).

Łowicz, 8 czerwca 1357

Jarosław arcybiskup gnieźnieński, za zgodą kapituły metropolitalnej, przenosi wieś arcybiskupstwa Bednary w dystrykcie łowickim z prawa polskiego na niemieckie (średzkie), sprzedaje Stankowi synowi Jana z Kompiny za pewną sumę tamtejsze sołectwo, określając uposażenie i powinności sołtysa, przywileje i obowiązki osadników i swoje rezerwacje.

Oryginał nie znany.

Kopia: Gniezno, Arch. Archidiec., Kopiarz 6, opis jak w dok. 2, k. 33v—34. Dok. skopiowano ok. 1532 r. Tytuł wpisu: Advocacie in Bednary clavis eiusdem [Lovicensis].

Excerpt: Wizytacje dóbr arcybiskupstwa, s. 77. Jest on fragmentem akt z 1511 r.

Publikuję w oparciu o kopię.

Quoniam omnium habere memoriam magis noscitur divinum quam humanum, igitur nos Iaroslauus de Bogoria divina providencia sancte ecclesie Gneznensis archiepiscopus¹ notum facimus universis, ad quorum noticiam devenerit scriptum presens, quod melioracioni nostrorum et ecclesie nostre bonorum, quantum cum Domino possumus, intendentes, he-

⁸ Piotr prałat kanclerz gnieźnieński.

⁹ Jakub prałat prepozyt łączycki i kanonik gnieźnieński.

¹⁰ Marcin prałat archidiacon czerski i kanonik gnieźn.

¹¹ Lutek, Wojciech i Mikołaj kanonicy łączyccy.

¹ Jarosław arcybiskup gnieźnieński, jak przyp. 1 w dok. 1.

reditatem nostram et ecclesie nostre predictae Bednari² dictam vulgariter, prout in suis limitibus circumferencialiter est distincta, in districtu nostro Lovicensi, in fluvio Bzura prope Lovicz situatam, sub ratihabicione fratrum nostrorum Gneznensis Capituli, de iure Polonico in ius Theutonicum, Sredense videlicet, duximus transmendam, vendentes in eadem hereditate provido viro Stankoni filio Ioannis de Campina, iudicis pauperum nostrorum³ sculteciam pro certa pecunie quantitate. Dedimus itaque et damus eidem Stankoni, nomine scoltecie et locacionis dicte hereditatis, tres mansos liberos, quos elegerit, ita tamen quod pro nobis adminus viginti mansos ibidem collocabit. Damus eciam eidem Stankoni terciam partem tabernarum, ortorum, iuramentorum et cuiuslibet iudicati, bancarum quoque carnificum, sutorum, pistorum et fabrorum terciam partem per ipsum Stankonem, suos liberos et successores legitimos libere perpetuo tenenda et pariter possidenda, donanda et eciam commutanda et vendenda, nostro tamen et nostrorum successorum de consensu. Volentes namque ut ipsa hereditas eo celerius [k. 34] valeat collocari, omnibus et singulis incolis in eadem locandis, a data presencium ad quatuor annos continue subsequentes, ab omnibus solucionibus, censu, decima et universis laboribus plenam et omnimodam concedimus libertatem, hoc nihilominus declarantes quod de agris iam cultis, durante libertate predicta, solvent nobis decimam manipulare in campis. Elapsa autem libertate prefata, maldratam quadruplicis frumenti, videlicet duas mensuras tritici, duas ordeï, quatuor siliginis et quatuor mensuras avene ac XII grossos Pragenses, vel estimacionem illorum incole supradicte ville de quolibet manso nobis nostrisque successoribus; rectori vero ecclesie, a quo divina audient et sacramenta ecclesiastica percipient, pro missalibus annonis per duos grossos eiusdem monete, annis singulis, in festo beati Martini Confessoris [11 XI] perpetuo solvere tenebuntur. Soltetus autem, qui pro tempore fuerit, tenebitur eidem rectori ecclesie per sex grossos monete pretacte solvere de quolibet manso suo libero in prenarato festo beati Martini, aut decimam manipulatim in campis singulis annis in perpetuum assignare. Insuper sepedictus soltetus et successores ipsius tenebuntur nobis et successoribus nostris exhibere servicia iuxta consuetudinem villarum ecclesie nostre predictae eodem iure locatarum. Quoniam autem iura Sredensia nobis sunt prorsus incognita, omnia iura, que commodum et utilitatem dominorum respiciunt, salva nobis et nostris successoribus per omnia reservamus. In quorum omnium testimonium et evidenciam pleniorum nostrum et Capituli nostri prelibati

² *Bednary wieś i parafia wtedy w dek. rawskim.*

³ *Stanko syn Jana z Kompiny, sędziego (opiekuna) biednych przy kościele św. Jana w Łowiczu.*

sigilla presentibus sunt appensa. Actum et datum Lovicz in die Corporis Christi anno Domini millesimo tricentesimo quinquagesimo septimo, presentibus viris honorabilibus et discretis dominis: Ioanne decano et Nicolao cancellario Gneznensibus⁴, necnon Ioanne custode Poznaniensi⁵, Iaccone archidiacono, Luthkone, Nicolao, Alberto canonicis Lanciensibus⁶ et aliis multis fidedignis. Scriptum est autem per manus Nicolai de Wolborzs notarii Curie nostre⁷.

23

Lokacja wsi Domaniewice na prawie średzkim.

Łowicz, 9 czerwca 1357

Jarosław arcybiskup gnieźnieński, za zgodą kapituły metropolitalnej, przekazuje Olbrachtowi synowi swojego sędziego z Łowicza Jana wieś Domaniewice w dystrykcie łowickim do lokowania na prawie średzkim, sprzedaje wymienionemu za pewną sumę tamtejsze sołectwo, określając uposażenie i powinności sołtysa, przywileje i obowiązki osadników oraz własne rezerwacje.

Oryginał nie znany.

Kopia: Gniezno, Arch. Archidiec., Kopiariusz 6 opisany przy dok. 2, k. 15v—16. Wpisu dokonano ok. 1532 r. Tytuł wpisu: Ville Domaniewicze clavis eiusdem [Lovicensis].

Ekscerpt: Wizytacje dóbr arcybiskupstwa, s. 109—110. Stanowi on fragment akt z 1511 r.

Publikuję w oparciu o kopię.

In nomine Domini amen. Quoniam ea, que geruntur in tempore, simul labuntur cum tempore, nisi fuerint literarum testimonio cum annotatione testium posterorum noticie commendari, proinde nos Iaroslau de Bogoria divina providencia sancte Gneznensis ecclesie archiepiscopus¹ notum facimus universis, tam presentibus quam futuris, ad quorum noticiam devenerit scriptum presens, quod cupientes bona nostra et ecclesie nostre pro viribus in melius reformare, hereditatem infrascriptam, videlicet Domaniewice², sitam in districtu nostro Lovicensi, iure Theuto-

⁴ Jan prałat dziekan i Mikołaj prałat kanclerz gnieźnieńscy.

⁵ Jan prałat kustosz poznański.

⁶ Jacko prałat archidiacon oraz Lutek, Mikołaj i Wojciech kanonicy łączycy.

⁷ Mikołaj z Wolborza notariusz Kurii arcybiskupiej.

¹ Jarosław arcybiskup gnieźnieński, jak przyp. 1 w dok. 1.

² Domaniewice wieś i parafia wtenczas w dek. rawskim.

nico, Sredensi videlicet, exposuimus ad locandum, vendentes Olbrachto filio Ioannis iudicis nostri Lovicensis³, sub ratihabicione fratrum nostrorum, Gneznensis videlicet Capituli, sculteciam in eadem pro certa pecunie quantitate, dantes sibi et suis liberis ac successoribus legitimis, nomine dicte scultecie, decimum mansum [liberum^a] in dicta hereditate; qui mansi debent mensurari a cmetonum areis iuxta mensuram Sredensem ad longum, et quidquid fuerit ultra dictam mensuram, illud ad nostram mensam pertinebit. Damus [k. 16] eciam eidem Olbrachto et suis posteris terciam partem ortorum, tabernarum et vel macellorum, quotquot inibi locari poterunt, tercium denarium iuramentorum et cuiuslibet iudicati perpetuo possidenda. Preterea incolis hereditatis predicte a solutione census et decime trium annorum spacio, a data presencium computandorum, damus et concedimus omnimodam libertatem. Transactis autem tribus annis prefatis, incole hereditatis predicte, quilibet de suo manso, octo scotos grossorum nobis et ecclesie nostre Gneznensis, nomine domini, in festo beati Martini [11 XI] annis singulis, solvere perpetuis temporibus sint astricti. Et prout alie ville Polonicales decimam in campis manipulatim solvere consueverunt, sic ipsi eciam nobis in campis decimam manipulatim solvent. Rectori vero ecclesie ibidem in Domanievice, quilibet de suo manso, per duos grossos pro columbacione solvent. Ceterum predictus scultetus et sui posteri rectori ecclesie ibidem in Domanievice post suas araturas decimam in campis manipulatim solvent. Et quoniam iura Sredensia sunt nobis prorsus incognita, omnia iura, que commodum et honorem respiciunt dominorum, salva nobis et integra reservamus. In quorum testimonium et evidenciam pleniorum dicto Olbrachto presentes literas dari fecimus, nostri et dicti nostri Gneznensis Capituli sigillorum appensione munitas. Actum et datum Lovicz in crastino Corporis Cristi anno Domini millesimo tricentesimo quinquagesimo septimo, presentibus honorabilibus et discretis viris dominis: Ioanne decano Gneznensi⁴, Ioanne archidiacono Lancicienski⁵, Matthia Nirrtefamario [?]⁶, Venceslao procuratore Lovicensi ipsius domini archiepiscopi⁷ et fratre Nicolao confessario^{b 8} ac aliis pluribus fidedignis. Datum per manus notarii Ioannis Curie domini archiepiscopi memorati⁹.

^a *Brak w kopii.*

^b *W kopii confessore.*

³ *Olbracht syn Jana arcybiskupiego sędziego w Łowiczu.*

⁴ *Jan prałat dziekan gnieźnieński.*

⁵ *Jan prałat archidiakon łęczycki.*

⁶ *Maciej; wyraz drugi zniekształcony przez kopistę.*

⁷ *Wacław prokurator (ekonom) włości łowickich arcybiskupa.*

⁸ *Mikołaj zakonnik, spowiednik arcybiskupa a może również dworu.*

⁹ *Jan notariusz Kurii arcybiskupiej.*

24

Zmiana sołtysa na prawie średzkim we wsi Czerniew.

Łowicz, 10 listopada 1357

Jarosław arcybiskup gnieźnieński oświadcza, że w jego obecności i za jego zgodą Miłko sołtys wsi arcybiskupstwa Czerniew (potem Karsznice) w ziemi łowickiej (lokowanej na prawie średzkim pewnie przez arcyb. Janisława, a może nawet Jakuba) zrezygnował z tegoż sołectwa na korzyść swojego wnuka Andrzeja; przy tej okazji wystawca dokumentu streszcza uprawnienia nowego sołtysa i obowiązki osadników.

Oryginał nie znany.

Kopia: Gniezno, Arch. Archidiec., Kopiarz 6, opis jak w dok. 2, k. 36—36v w nie drukowanym transumpcie Dobrogosta arcybiskupa gnieźn. z daty: Łowicz, 27 grudnia 1396 r., wciągniętym do księgi ok. 1532 (k. 36—37). Tytuł trans.: Advocacie in Carsnyce (Czyrnyvevo) clavis eiusdem [Lovicensis].

Wzmianka: *Wizytacje dóbr arcybiskupstwa*, s. 37.

Publikuję w oparciu o kopię.

In nomine Domini amen. Ne ea, que aguntur in tempore, simul cum tempore evanescent, sapientum decrevit auctoritas facta mortalium presentia scripture [k. 36v] testimonio cum annotatione testium posteriorum noticie commendare. Hinc est, quod nos Iaroslauus divina providencia sancte Gneznensis ecclesie archiepiscopus¹ notum facimus universis, tam presentibus quam futuris, noticiam presencium habituris, quod veniens ad presenciam nostram Milko verus scultetus de Czyrniewo², non coactus, non compulsus nec per aliquem errorem, sed mera et libera voluntate eandem sculteciam suam Andree nepoti suo³ resignavit libere cum omnibus iuribus et utilitatibus ad eandem pertinentibus, renuncians omni iure, quod sibi in eadem scultecia competeat aut competere possit quolibet in futurum, ita tamen quod idem Andreas Milkoni supradicto, avo suo, ad tempora vite sue teneatur honorifice ministrare necessaria, ipsum in domo conservando. Nos itaque ad petitionem eiusdem Milkonis resignationem ipsius huiusmodi ac iurium renunciacionem ratam et gratam habentes, ipsam in personam predicti Andree et suorum liberorum ac successorum legitimorum confirmamus tenore presencium perpetuo valituram. Ne autem idem Andreas scultetus super iuribus sue scoltecie aliquod dubium obtineret, iura ad eandem sculteciam partinencia, que memorato Milkoni primitus concessa fuerunt, duximus presen-

¹ Jarosław arcybiskup gnieźnieński, jak przyp. 1 w dok. 1.

² Miłko sołtys wsi Czerniew w parafii Złaków.

³ Andrzej wnuk Miłka, następny sołtys.

tibus describenda. Ad ipsam enim pertinet liberus mansus cum dimidio, tercius denarius iuramentorum et cuiuslibet iudicati, tercius quoque denarius tabernarum, sutorum, carnificum et hortorum. Incole vero hereditatis eiusdem decimam manipulatim in campis et fertonem argenti usualis monete ratione census, iuxta consuetudinem aliarum villarum nostrarum, nobis successoribusque nostris in festo beati Martini [11 XI] annis singulis, prout eciam hucusque consueverunt, solvere perpetuo tenebuntur. Et quoniam iura Sredensia sunt nobis prorsus incognita, omnia iura, que commodum et honorem respiciunt dominorum, salva nobis et integra, tam in predicto sculteto quam in villis hereditatis iam dicte, reservamus. Datum Lovicz in vigilia beati Martini Confessoris anno Domini millesimo tricentesimo quinquagesimo septimo. In cuius rei testimonium et evidenciam pleniorum sigillum nostrum presentibus est appensum, presentibus honorabilibus viris dominis: Ottone preposito, Iohanne decano et Nicolao cancellario Gneznensibus⁴, Iazkone scolastico Lanciciensi⁵ et Nicolao archidiacono Pczoviensi⁶, eciam canonicis Gneznensibus, et aliis plurimis fidedignis.

25

Lokacja wsi Domkowice na prawie średzkim.

Gniezno, 25 lipca 1358

Jarosław arcybiskup gnieźnieński, za zgodą kapituły metropolitalnej, wydaje Janowi mieszczaninowi łowickiemu wieś arcybiskupstwa Domkowice (później Dąbkowice) w dystrykcie łowickim do lokowania na prawie średzkim, sprzedaje wspomnianemu za pewną sumę tamtejsze sołectwo, określając uposażenie i powinności sołtysa, przywileje i obowiązki osadników oraz własne rezerwacje (wreszcie zastrzegając ewentualne następstwo na sołectwie dla kuzyna Janowego Mikołaja).

Oryginał nie znany.

Kopia: Gniezno, Arch. Archidiec., Kopiarusz 6 opisany przy dok. 2, k. 10—10v. Dok. skopiowano ok. 1531 r. Tytuł wpisu: Valle Domkovic clavis eiusdem [Lovicensis].

Ekscerpt: Wizytacje dóbr arcybiskupstwa, s. 124. Jest on fragmentem akt z 1511 r.

Drukuję w oparciu o kopię.

⁴ Prałaci gnieźnieńscy: Otton prepozyt, Jan dziekan, Mikołaj kanclerz.

⁵ Jacko prałat scholastyk łęczycki, kanonik gnieźnieński.

⁶ Mikołaj prałat archidiacon pszczewski w diecezji poznańskiej, kanonik gnieźn.

In nomine Domini amen. Omnis calumnie via precluditur et omnis tunc ambiguitas tolli solet, cum id, quod agitur et debet stabile permanere, literarum testimonio cum annotatione testium, prout sapientum sanxit auctoritas, roboretur. Proinde nos Iaroslauus divina providencia sancte Gneznensis ecclesie archiepiscopus¹ notum facimus universis, tam presentibus quam futuris, ad quorum noticiam pervenerit scriptum presens, quod bona ecclesie nostre predictae ad ampliorem utilitatem, quantum suffragante Domino possumus, deducere cupientes, hereditatem nostram Domkovic² vulgariter nuncupatam, iacentem in districtu nostro Lovicensi, iure Theutonico, Sredensi videlicet, exposuimus ad locandum, prout in suis limitibus circumferencialiter est distincta, vendentes provido viro Ioanni civi nostro Lovicensi³, sub ratihabitione fratrum nostrorum, videlicet Capituli Gneznensis, sculteciam in eadem pro certa pecunie quantitate, dantes eidem Ioanni et suis liberis ac successoribus legitimis, nomine dicte scultecie, decimum mansum suum liberum, in longitudine et latitudine secundum quid mansi hereditatis predictae se poterint extendi [k. 10v], tercium denarium tabernarum, macellorum, ortorum, quotquot inibi locari poterint, tercium denarium iuramentorum et cuiuslibet iudicati per ipsum et suos liberos ac successores legitimis perpetuis temporibus tenenda et possidenda sive eciam vendenda, nostro tamen et nostrorum successorum de consensu. Decedente vero Ioanne prefato sive prole eius, tum Nicolaus nepos suus, filius Petri civis Lovicensis⁴, cum suis liberis et successoribus legitimis in dicta scultecia succedant ac ipsam hereditarie possidebunt. Ut autem ipsa hereditas eo celerius valeat collocari, omnibus et singulis incolis in dicta hereditate locatis vel locandis, a data presencium ad octo annos continue subsequendos, ab omnibus solucionibus, exactionibus et universis laboribus plenam et omnimodam concedimus libertatem, ita tamen quod de agris cultis et extirpatis, durante libertate, nobis decimam in campis manipulatim solvent. Elapsa vero libertate preacta, incole prescripte hereditatis, quilibet de suo manso, modium tritici, modium siliginis et modium avene ac fertonem argenti sive grossorum Pragensium nobis et nostris successoribus, in festo beati Martini Confessoris [11 XI] annis singulis, solvere tenebuntur. Ipse vero scultetus, qui pro tempore fuerit, rectori ecclesie, ubi divina audiet et ecclesiastica percipiet sacramenta, solvere decimam tenebitur perpetuo manipulatim in campis. Preterea idem scultetus nobis et nostris successoribus servire tenebitur, racione eiusdem scultecie, iuxta consuetudinem villarum ecclesie nostre, que iure Theutonico po-

¹ Jarostaw arcybiskup gnieźnieński, jak przyp. 1 w dok. I.

² Domkowice, obecnie Dąbkowice wieś parafii Ducha Sw. w Łowiczu.

³ Jan mieszczanin łowicki.

⁴ Mikolaj kuzyn soltysa Jana, syn Piotra mieszczanina łowickiego.

ciuntur. Et quoniam iura Sredensia nobis prorsus sunt incognita, omnia iura, que commodum et honorem respiciunt dominorum, nobis et nostris successoribus salva et integra reservamus. In cuius rei testimonium nostrum et nostri Capituli predicti sigilla presentibus sunt appensa. Datum Gnezne in die beati Iacobi Apostoli anno Domini millesimo tricentesimo quinquagesimo octavo, presentibus honorabilibus et discretis viris dominis: Ioanne decano, Przeczslao archidiacono, Kielczone scolastico et Petro custode Gneznensibus⁵, Dionisio preposito et Ioanne a Gieczno [canonico^a] Lanciciensibus⁶ testibus. Transivit per manus Hanconis notarii Curie nostre⁷.

26

Odnowienie przywileju sołeckiego na prawie średzkim we wsi Makowiska.

Turek, 13 marca 1359

Jarosław arcybiskup gnieźnieński, wykupiwszy z rąk braci Jarosława i Wacława z Siedlca sołectwo we wsi arcybiskupstwa Makowiska w dystrykcie brzeźnickim, lokowanej uprzednio na prawie średzkim, sprzedaje je, za zgodą kapituły metropolitalnej, za pewną sumę Jakubowi synowi Juliana z Rząśni; korzystając z okazji streszcza uprawnienia i obowiązki nowego sołtysa, powinności mieszkańców i własne rezerwacje.

Oryginał nie znany.

Kopia: Gniezno, Archiwum Archidiecezjalne, Kopiariusz 5 (chronologicznie: Liber privilegiorum 2), wykonany w latach 1475—1585, mający 616 kart. W niniejszej edycji stosują się do foliacji nowszej, ciągłej, umieszczonej na dole księgi, K. 354v—355v w nie drukowanym transumpcie Jakuba (Sienieńskiego) arcybiskupa gnieźnieńskiego, prymasa z daty: Wieluń, 3 stycznia 1477 r. (tamże, k. 354—355v). Obydwa te dokumenty znajdują się w nie druk. trans. Mikołaja Dzierzgowskiego arcyb. gnieźn., legata, prymasa z daty: bez miejsca, z ok. 1554 r. (tamże, k. 354). Tytuł trans. Dzierzgowskiego: Renovatio privilegij in Makowiska sculteti.

Ekscerpt: Wizytacje dóbr arcybiskupstwa, s. 369—370. Stanowi on fragment akt z 1512 r.

Publikuję w oparciu o kopię.

^a Brak w kopii.

⁵ Prałaci gnieźnieńscy: Jan dziekan, Przedstaw archidiacon, Kielcz scholastyk i Piotr kustosz.

⁶ Dionizy prałat prepozyt i Jan z Gieczna kanonik tęczycy.

⁷ Hanko notariusz Kurii arcybiskupiej.

In nomine Domini amen. Quoniam ea, que fiunt in tempore, simul cum temporis fluxu ab humana labuntur memoria, nisi voce testium et scripturarum adminiculo perhennentur, hinc est quod nos Iaroslau divina providencia Gneznensis archiepiscopus¹ presentibus^a et futuris, huius pagine noticiam habituris, volumus esse notum, quod melioracioni bonorum ecclesie nostre pro posse diligentius intendentes, sculteciam in nostra villa vulgariter Makowiska² nuncupata, sita in districtu Brzesznicensi, a Iaroslao et Venceslao germanis de Sedlicz³ per nos exemptam, Iacobo Uliani de Srzansna⁴, sub rathabicione fratrum nostrorum Capituli Gneznensis, pro certa pecunie quantitate vendidimus, [titulo^b] veri fori exposuimus perpetuo et assignavimus sibi suisque heredibus et quibuslibet successoribus legitimis, natis vel nascendis, habendam, tenendam, possidendam atque alii, de consensu^c tamen nostro vel successorum nostrorum vendendam seu [k. 355] donandam, prout sibi prefato Iacobo vel suis successoribus melius et utilius videbitur expedire. Dantes et concedentes eidem sculteto nostro et suis successoribus predictis, exceptis quinque mansis, quorum tres curie nostre et duos plebano ecclesie, qui pro tempore fuerit ibidem in Makowiska, perpetuo deputamus, tocius ville, prout suis limitibus circumferencialiter est distincta et locata secundum ius Magne Srzode seu Novi Fori, decimum mansum agrorum, tercium ortorum, medietatem pratorum ad nostram curiam pertinencium, terciam partem tabernarum, tercium denarium iuramentorum et cuiuslibet iudicati, medietatem borre seu merice tali modo, quod ante omnia coniunctim, data mellifici sua parte, totum mel, quod de huiusmodi borra et merica provenerit, nobiscum ipse scultetus dictus equaliter dimidiabit et parcietur. Si vero pro excisione vel dolacione arborum mellificiorum precium dandum fuerit, uterque nostrum de sua medietate huiusmodi precii dandi laboranti providebit. Quocirca volumus, quod prefatus scultetus sicut et quilibet agricolarum in Makowiska decimam in campo manipularem nobis dare plenarie tenentur, perpetuis temporibus quolibet anno. Quodque singulis annis de quolibet manso, preterquam sculteti et plebani ibidem, unus ferto grossorum Pragensium in festo sancti Martini Episcopi [11 XI] nobis debeatur persolvi. Sed quia iura Novi Fori nobis prorsus sunt incognita, propter quod expresse [dicimus^d], quod salva nobis maneant iura dominis debita secundum ius et

^a W kopii universis.

^b Brak w kopii.

^c Następuje niepotrzebny wyraz nostro.

^d Brak w kopii.

¹ Jarosław arcybiskup gnieźnieński, jak przyp. 1 w dok. 1.

² Makowiska wieś i parafia w dek. brzeźnickim, archidiak. uniejowskim.

³ Jarosław i Wacław bracia ze wsi Siedlec w par. Pajęczno, dek. brzeźnicki.

⁴ Jakub syn Juliana z Rząśni, wsi w dek. brzeźnickim.

consuetudinem Srzode seu Noviforensis civitatis predictae. Ut autem hec nostra vendicio rata et firma perseveret, sibi prefato sculteto presens privilegium scribi mandavimus consensimusque nostri nostrorumque fratrum Capituli Gneznensis sigillorum appensione muniri. Actum et datum in Thurek⁵ tredecima mensis Marcii anno Domini millesimo tricentesimo quinquagesimo nono, presentibus venerabilibus et discretis [k. 355v] viris dominis: Divisio preposito et Swanthomiro custode Lanciciensibus⁶, Nicolao archidiacono Cracoviensi⁷ et Przibislao preposito Sandomiensi⁸ necnon Gneznensibus canonicis, Bartholomeo thesaurario⁹ et Nicolao subpincerna¹⁰ nostris et aliis quamplurimis fidedignis.

27

Założenie i lokacja wsi Chojna na prawie średzkim.

Grzegorzew, 30 listopada 1359

Jarosław arcybiskup gnieźnieński, za zgodą kapituły metropolitalnej, przekazuje Tomaszowi synowi Marzety zarośla arcybiskupstwa Wilcza Chojna w pobliżu Grzegorzewa do lokowania wsi o nazwie Chojna na prawie średzkim, sprzedaje wymienionemu za pewną sumę tamtejsze sołectwo, określając uposażenie i powinności sołtysa, przywileje i obowiązki osadników oraz własne rezerwacje.

Oryginał nie znany.

Kopia: Gniezno, Arch. Archidiec., Kopiarz 6 opisany przy dok. 2, k. 238v—239. Dok. skopiowano po 1552 r. Tytuł wpisu: Advocatae in villa Choyna.

Ekscerpt: Wizytacje dóbr arcybiskupstwa, s. 260—261. Jest on fragmentem akt z 1511 r.

Drukuję w oparciu o kopię.

In nomine Domini amen. Racioni consonum fore noscitur, ut acta mortalium^a literis authenticis cum annotatione testium noticie posterorum commendantur. Proinde nos Iaroslauus divina providencia sancte Gneznensis ecclesie archiepiscopus¹ noticie universorum, tam presencium

⁵ Turek miasto w woj. kaliskim, pow. konińskim, jedna z rezydencji arcybiskupów.

⁶ Dziwisz prałat prepozyt i Świętomir prałat kustosz łęczyccy.

⁷ Mikołaj prałat archidiakon krakowski i kanonik gnieźnieński.

⁸ Przybysław prałat prepozyt sandomierski i kanonik gnieźn.

⁹ Bartłomiej skarbnik arcybiskupi.

¹⁰ Mikołaj podczaszy arcybiskupa.

^a W kopii niedorzecznie malervorum.

¹ Jarosław arcybiskup gnieźnieński, jak przyp. 1 w dok. 1.

quam futurorum, quorum interest vel intererit, tenore presencium deducimus, quod bona nostra et ecclesie nostre iam dicte ad meliorem utilitatem nostris temporibus reducere, quantum Domino adiuvante possimus, cupientes, mericam nostram, que Wilcza Choyna² dicitur in wlgari, prope villam nostram Boguszyna Woda³, inter gades oppidi nostri Grzegorzew⁴ consistentem, quam mericam deinceps nomine ville mandamus ab omnibus nostrarum villarum incolis Choyna communiter et wlgariter appellare, provido viro Thome filio olim Marzante⁵ iure Theutonico, videlicet Sredensi, sub ratihabicione fratrum nostrorum, Gneznensis scilicet Capituli, exposuimus ad locandum, vendentes dicto Thome scul[k. 239]teciam villa in eadem pro certa pecunie quantitate, dantes et concedentes dicto Thome suisque liberis ac successoribus legitimis, nomine prefate scultecie, duos mansos liberos, tercium iuramentorum et cuiuslibet iudicati denaria, tercium denarium tabernarum, sutorum, sartorum, fabrorum, tercium denarium de bancis pistorum panum, macellarum carnificum, quotquot inibi locari poterunt et haberi, perpetuo tenenda et possidenda. Ut autem ipsa merica Choyna eo celerius valeat collocari, omnibus degentibus [et ^b] qui se in dicta merica locabunt in posterum, a solucione census et decime damus et concedimus octo annorum, a data presencium computandorum, plenam et omnimodam libertatem; ipsis eciam nihilominus concedentes quoad nono et decimo annis. Decimam tantummodo propter censum nobis solvent. Quibus decem annis elapsis, dicti incole, quilibet de suo manso, decimam manipulare in campis nobis et nostris successoribus, annis singulis, et pro censu fertorem grossorum in festo beati Martini [11 XI] solvere sunt astricti. Ipse vero scultetus, qui pro tempore fuerit, de agris suis decimam manipulare in campis ^c racione census obligatur ^c. Ipsi incole post reductionem decem annorum predictorum dabunt nobis ^d solvere tenebuntur ^d. Et quoniam iura Sredensia nobis et nostris successoribus [ss] prorsus sunt incognita, omnia iura, que commodum et honorem respiciunt dominorum, nobis et nostris successoribus salva et integra reservamus. In cuius rei testimonium nostrum et predicti nostri Capituli sigilla presentibus sunt appensa. Datum Grzegorzow in die beati Andree Apostoli Gloriosi anno Domini M^oCCC.L^{mo} nono, presentibus discretis viris do-

^b Brak kopii.

^{c-c} Lekcja prawdopodowna.

^{d-d} Z tego widać, że kopista nie odczytał z oryginału całego zdania.

² Chojnny wieś w parafii Grzegorzew.

³ Boguszyniec wieś na terenie par. Grzegorzew.

⁴ Grzegorzew miasto w woj. kaliskim pow. konińskim, jedna z rezydencji arcybiskupów.

⁵ Soltys Tomasz syn śp. Marzęty.

minis: fratre Nicolao confessore nostro ⁶, Alberto, Nicolao, Ioanne canonicis Lanciciensibus ⁷ aliisque plurimis fidedignis. Transivit autem pressens privilegium per manus Hanconis notarii Curie nostre ⁸.

28

Założenie wsi Mikołajowice i lokacja jej na prawie średzkim.

Łowicz, 15 sierpnia 1360

Jarosław arcybiskup gnieźnieński, za zgodą kapituły metropolitalnej, wydaje Mikołajowi synowi Jana z Kompiny zarośla arcybiskupstwa w dystrykcie łowickim do lokowania nowej wsi o nazwie Mikołajowice (późniejsza nazwa Gągolin) na prawie średzkim, sprzedaje wspomnianemu za pewną sumę tamtejsze sołectwo, określając uposażenie i powinność sołtysa, przywileje i obowiązki mieszkańców oraz swoje rezerwy.

Oryginał nie znany.

Kopia: Gniezno, Arch. Archidiec., Kopiarz 6, opis jak w dok. 2, k. 38—38v. Wpisu dokonano ok. 1531 r. Tytuł wpisu: Advocacie in Gangolyno clayis eiusdem [Lovicensis].

Ekscerpt: Wizytacje dóbr arcybiskupstwa, s. 81. Stanowi on fragment akt z 1511 r.

Publikuję w oparciu o kopię.

In nomine Domini amen. Quamvis cursus rerum temporalium floridus et serenus evidenter noticie subiacet, singularum tamen nisi literarum serie cum annotatione testium fuerit roboratus, consuevit processu temporis calumniarum non vereari. Proinde nos Iaroslau divina providencia sancte Gneznensis ecclesie archiepiscopus ¹ notum facimus universis, tam presentibus quam futuris, presencium noticiam habituris, quod cupientes, quantum adiuvente Domino possumus, bona nostra et ecclesie nostre iam dicte in melius reformare, mericam nostram inter villas nostras Boczkowicz ², Campino ³ et Jeziorko ⁴, in districtu nostro Lovicensi

⁶ Mikołaj spowiednik arcybiskupa, zakonnik.

⁷ Wojciech, Mikołaj, Jan kanonicy tęczycy.

⁸ Hanko notariusz Kurii arcybiskupiej.

¹ Jarosław arcybiskup gnieźnieński, jak przyp. 1 w dok. 1.

² Obecnie Boczek wieś w parafii kolegiackiej Łowicza.

³ Kompina wieś i parafia w dek. łowickim — kolegiaty.

⁴ Jeziorko wieś na terenie par. Kocierzew w powyższym dekanacie.

consistentem, quam mericam nomine ville Mikolaiovice⁵ deinceps volumus appellari, provido viro Nicolao filio Ioannis de Campino⁶, iure videlicet Sredensi, salvo tamen damno dictarum villarum nostrarum circumiacencium, sub ratihabicione fratrum nostrorum, Gneznensis scilicet Capituli, exposuimus ad locandum. Cui Nicolao scolteciam inibi perpetuo vendidimus pro certa pecunie quantitate, dantes sibi suisque liberis ac successoribus legitimis, racione locacionis ville predictae, tres mansos liberos, tertium denarium iuramentorum et cuiuslibet iudicati, tertium denarium tabernarum, ortorum, pistorum, sutorum, pannificum, macellorum carnificum, quotquot inibi locari poterint et haberi. Et ut ipsa villa nostra Mikolaiovice eo velocius posset collocari, singulis incolis, qui se ibidem locabunt, a solucione frumentorum dictorum annonariorum, a solucione vero pecunie, scilicet census, donavimus octo annorum, a data presencium computandorum, omnimodam libertatem; ita tamen quod exspiratis octo annis, ipsi incole fertonem grossorum, excepto frumento, usque ad decimum annum nobis solvent. Elapsis autem predictis annis, quilibet incolarum de suo manso sex mensuras avene, quatuor siliginis et duas tritici ac fertonem grossorum Pragensium, pro censu et decima, nobis et nostris successoribus, annis singulis, in festo beati Martini [11 XI] sit astrictus. Ipse scultetus de agris suis, de quolibet manso, tres scotos grossorum Pragensium, pro decima, dabit rectori ecclesie, ubi divina audiet et ecclesiastica percipiet sacramenta. Et quoniam iura Sredensia nobis et nostris successoribus [ss] prorsus sunt incognita, omnia iura, que commodum et honorem respiciunt dominorum, nobis et nostris successoribus [k. 38v] reservamus. In cuius rei testimonium nostrum et predicti nostri Capituli sigilla presentibus sunt appensa. Datum Lovicz in die Assumpcionis beate Marie Virginis anno Domini millesimo tricentesimo sexagesimo, presentibus honorabilibus et discretis viris dominis: Ioanne preposito Calissiensi, canonico Gneznensi⁷, Arnolde Canonico Plocensi et iudice causarum Curie nostre⁸, Nicolao et Matthia vicethesaurario nostro, canonicis Lanciensibus⁹, Venceslao procuratore nostro Lovicensi et Laurencio capellanis¹⁰ aliisque pluribus fidedignis. Scriptum est presens privilegium per manus Hanconis notarii Curie nostre¹¹.

⁵ *Wsi nadano nazwę Mikolajowice — od imienia sołtysa. Późniejsza jej nazwa Gagolin (w par. Kompina).*

⁶ *Sołtys Mikołaj syn Jana z Kompiny.*

⁷ *Jan prałat prepozyt kaliski, kanonik gnieźnieński.*

⁸ *Arnold kanonik płocki, sędzia w Kurii arcybiskupiej.*

⁹ *Mikołaj i Maciej wiceskarbnik arcybiskupi, kanonicy łączycy.*

¹⁰ *Wacław ekonom łowicki arcybiskupa i Wawrzyniec — jego kapelani.*

¹¹ *Hanko notariusz Kurii arcybiskupiej.*

29

Założenie wsi Goleńsko i lokacja jej na prawie średzkim.

Łowicz, 25 listopada 1360

Jarosław arcybiskup gnieźnieński, za zgodą kapituły metropolitalnej, przekazuje Pawłowi synowi Jana z Małszyc zarośla arcybiskupstwa Goleńsko w dystrykcie łowickim do lokowania nowej wsi o tejże nazwie na prawie średzkim, nadaje mu tamtejsze sołectwo, określając jednocześnie uposażenie i powinności sołtysa, przywileje i obowiązki osadników oraz własne rezerwacje.

Oryginał nie znany.

Kopia: Gniezno, Arch. Archidiec., Kopiarz 6 opisany przy dok. 2, k. 25v—26. Dok. skopiuwano ok. 1531 r. Tytuł wpisu: Advocacie in Golenska clavis eiusdem [Lovicensis].

Ekscerpt: Wizytacje dóbr arcybiskupstwa, s. 41—42. Jest on fragmentem akt z 1511 r.

Drukuję w oparciu o kopię.

In nomine Domini amen. Sapientum decrevit auctoritas facta mortaliū scripta cum annotatione testium memorie commendare. Proinde nos Iaroslāus divina providencia sancte Gneznensis ecclesie archiepiscopus¹ universis presencium noticiam habituris volumus esse notum, quod cupientes bona mense et ecclesie nostre, quantum possumus Deo adiuvante, in melius reformare, mericam nostram Golenska² wlgariter nuncupatam, sitam in districtu Lovicensi, intra infrascriptas villas, videlicet intra Malaszcze³, Lagussow⁴, Zirnik⁵, Volam nigri Ioannis⁶ et intra limites nostros et Ade de Guskowo⁷, sub ratihabicione fratrum nostrorum Gneznensis Capituli, iure Theutonico Sredensi exposuimus ad locandum, absque damno et preiudicio prefatarum villarum nostrarum, villam super eandem, quam Golenska volumus appellari; attendentes quoque grata et fidelia servicia, que nobis providus vir Paulus Ioannis de Maloszicz⁸ impendit, sibi Paulo suisque liberis et successoribus legitimis perpetuo in eadem villa sculteciam donavimus presentibus et do-

¹ Jarosław arcybiskup gnieźnieński, jak przyp. 1 w dok. 1.

² Goleńsko wieś w parafii kolegiackiej Łowicza.

³ Małszyce ulica w Łowiczu w tejże parafii.

⁴ Łaguszew wieś na terenie par. kolegiackiej w Łowiczu.

⁵ Sierzniki wieś w tejże parafii.

⁶ Wola Jana zwanego Czarnym — wieś nie istniejąca.

⁷ Guskowo posiadłość Adama — wieś nie istniejąca.

⁸ Sottys Paweł syn Jana z Małszyc.

namus habendam, tenendam, possidendam per ipsum et suos legitimos successores, qui pro tempore fuerint, ad hoc consensus accedat; dantes et concedentes sibi Paulo suisque liberis et legitimis successoribus, natis vel nascendis, nomine huiusmodi scultecie duos mansos liberos, tercium denarium tabernarum, ortorum, iuramentorum et cuiuslibet iudicati, macellorum carnificum, pistorum panum, sutorum, fabrorum, quotquot inibi locari poterint et haberi; adicientes expresse, quodsi idem scultetus vel aliquis suorum successorum unum vel utrumque dictorum mansuum suorum cuipiam donaverit, vendiderit, obligaverit vel quomodolibet alienaverit, de illo manso, prout inter nos et dominum Regem⁹ et barones ipsius extitit ordinatum, sicut de quolibet alio cmetonum, nos et nostri successores plenum censum percipere debebimus et habere. Et idem scultetus plebano, ubi audiet divina ac ecclesiastica percipiet sacramenta, de utroque manso suorum predictorum, singulis annis, circa diem beati Martini [11 XI] ita quam de uno manso dabit mensuram siliginis et mensuram avene, et de alio manso similiter mensuram siliginis et mensuram avene. Ut autem huiusmodi villa eo celerius valeat collocari, omnibus incolis in ea locandis de agris novalibus et exstirpandis, dumtaxat a solutione census et decime, a data presencium sex annorum omnimodam concedimus libertatem. De exstirpatis autem agris et ad culturam redactis, durante huiusmodi libertate, decimam manipulatim in campis nobis solvere tenebuntur. Qua libertate exspirata, incole prefate ville Golenska de quolibet manso, singulis annis, in festo sancti Martini Episcopi et Confessoris quatuor mensuras tritici, quatuor mensuras siliginis et totidem mensuras avene, et per fertonem grossorum Pragensium aut estimacionem illius, si forsitan hi grossi mutabuntur, nobis vel nostris successoribus dare et solvere sint astricti. Volentes nihilominus quod agri, qui fuerint ultra mensuram in eadem villa, nostre mense debentur pariter et propriantur; iura Sredensia omnia, que [k. 26] dominorum commodum et honorem respiciunt, nobis salva et integra reservantes. Ut autem hec nostra ordinacio et donacio perpetuo immutabilis perseveret, presens privilegium scribi mandavimus nostrique et dicti Capituli Gneznensis sigillorum appensione muniri. Actum et datum Lovicz in die beate Catherine Virginis Gloriose anno Domini millesimo tricentesimo sexagesimo, presentibus honorabilibus viris dominis: Nicolao cancellario Gneznensi¹⁰, Ioanne preposito Calisiensi¹¹, Ioanne archidiacono Lanciensi¹², Arnoldo Plocensi et Nicolao similiter Plocensi canonicis¹³,

⁹ *Król Kazimierz Wielki 1333—1370.*

¹⁰ *Mikołaj prałat kanclerz gnieźnieński.*

¹¹ *Jan prałat prepozyt kaliski.*

¹² *Jan prałat archidiakon łęczycki.*

¹³ *Arnold i Mikołaj kanonicy płoccy.*

Boguslao, Nicolao et Ioanne canonicis Lanciciensibus¹⁴, aliisque pluribus fidedignis. Transivit autem presens privilegium per magistrum Martinum vicecancellarium¹⁵, scriptum est autem per manus Hançonis de Gnevcovia notarii Curie nostre¹⁶.

30

Lokacja wsi Gruczno na prawie chełmińskim.

Uniejów, 12 września 1362

Jarosław arcybiskup gnieźnieński, za zgodą kapituły metropolitalnej, wydaje Maciejowi synowi Wojciecha kuzyna Klemensa archidiacona kaliskiego wieś arcybiskupstwa Gruczno koło Świecia na Pomorzu do lokowania na prawie chełmińskim, sprzedaje wspomnianemu za pewną sumę tamtejsze sołectwo, określając uposażenie i powinności sołtysa, ciężary mieszkańców oraz swoje rezerwacje.

Oryginał nie znany.

Kopia: Gniezno, Arch. Archidiec., Kopiariusz 5 opisany przy dok. 26, k. 540v. Wpisu dokonano ok. 1575 r. Tytuł wpisu: Insertio privilegii scultecie in Groczno.

Publikuję w oparciu o kopię.

In nomine Domini amen. Nulla verior est attestacio, quam que voce testium et scriptura perficitur literali, quoniam ea, que a memoria capit obliuio literarum, inspectio mentis armario denuo futurorum noticie commendat. Unde nos Iaroslauus diuina providencia sancte Gneznensis ecclesie archiepiscopus¹ ad uniuersorum, tam presencium quam futurorum, audire vel memorari, quos presentes contigerint, in publicam omnium deferimus noticiam, quod sub ratihabicione fratrum nostrorum, Gneznensis videlicet Capituli, provido viro Matthie, quondam Alberti nepoti domini Clementis archidiaconi in Calisz², sculteciam in villa nostra Groczno³ vulgariter appellata, sita in terra Pomeranie, vendidimus pro certa pecunie quantitate, dantes et concedentes eidem Matthie villā in eadem, nomine et racione ipsius scultecie, de nostris decem mansis sex mansos liberos cum ea utilitate, quam in eisdem mansis facere et informare [s] poterit quatuor mansos pro nobis, exclusis

¹⁴ Bogusław, Mikołaj i Jan kanonicy tęczycy.

¹⁵ Mgr Marcin wicekanclerz arcybiskupa.

¹⁶ Hanko z Gniewkowa notariusz Kurii arcybiskupiej.

¹ Jarosław arcybiskup gnieźnieński, jak przyp. 1 w dok. 1.

² Maciej syn śp. Wojciecha, kuzyna Klemensa archidiacona kaliskiego.

³ Gruczno wieś i parafia w dek. świeckim na Pomorzu (w diec. włocławskiej).

ac reservatis, necnon terciam^a partem iuramentorum et cuiuslibet iudicati, insuper exceptis tribus tabernis, quatuor carnificum macellis, quidquid idem Matthias et sui successores novi census a data presencium invenerint et augmentare poterint, terciam partem ipsius census augmentati obtinebunt, tamen antiquo et consueto^b censu in nullo diminuto, per prefatum Matthiam et suos successores legitimos perpetuo pacifice et quiete tenendam, habendam et eciam possidendam et pro sua utilitate, prout sibi melius et utilius ac suis successoribus videbitur, convertendam. Preterea incole hereditatis iam dicte de sexaginta uno manso in festo beati Martini Confessoris [11 XI] de quolibet manso [fertorem^b] Thorunensis usualis monete ac mensuram tritici solvere singulis annis tenebuntur, condicione qualibet et recusacione omnimoda cessante. Scultetus vero memoratus et sui successores nobis et ecclesie nostre predicte, iuxta consuetudinem iuris Culmensis, servire tenebuntur. Sed quoniam iura Culmensia nobis prorsus sunt incognita, omnia iura, que commodum, honorem, utilitatem respiciunt dominorum, salva et integra nobis et successoribus nostris reservamus. In cuius rei testimonium sigillum nostrum dictique nostri Capituli presentibus sunt appensa ad evidenciam premissorum. Datum et actum in Unieuiow secunda feria infra octavas Nativitatis Beate Marie Virginis sub anno Nativitatis Domini millesimo tricentesimo sexagesimo secundo, presentibus honorabilibus viris et discretis dominis: Ioanne [decano^c] Gneznensi⁴, Adamo preposito Rudensi⁵, Ioanne Lanciciensi⁶, Thomislao Unieioviensi⁷ archidiaconis, Venceslao thesaurario et Matthia vicethesaurario Curie nostre⁸ et aliis pluribus fidedignis.

31

Założenie wsi Wojciechowa Wola i lokacja jej na prawie średzkim.

Łowicz, 26 lutego 1363

Jarosław arcybiskup gnieźnieński, za zgodą kapituły metropolitalnej, przekazuje Wojciechowi synowi Jana ze Strugienic zarośla arcybiskup-

^a W kopii eciam.

^b Brak w kopii.

^c Nie ma w kopii.

⁴ Jan prałat dziekan gnieźnieński.

⁵ Adam prałat prepozyt rudzki.

⁶ Jan prałat archidiacon łęczycki.

⁷ Tomisław prałat archidiacon uniejowski.

⁸ Wacław skarbnik i Maciej wiceskarbnik Kurii arcybiskupiej.

stwa w dystrykcie łowickim do lokowania nowej wsi pod nazwą Wojciechowa Wola (od imienia wójta, później Wicie) na prawie średzkim, sprzedaje wymienionemu za niższą sumę tamtejsze sołectwo, określając uposażenie i powinności sołtysa (z zaznaczeniem o ewentualnym następstwie na tym urzędzie jego brata Mikołaja), przywileje i obowiązki osadników oraz własne rezerwacje.

Oryginał nie znany.

Kopia: Gniezno, Arch. Archidiec., Kopiarz 6, opis jak w dok. 2, k. 20—20v. Dok. skopiowano ok. 1531 r. Tytuł wpisu: Vocziechova Volŷa clavis eiusdem [Lovicensis].

Ekscerpt: Wizytacje dóbr arcybiskupstwa, s. 92. Stanowi on fragment akt z 1511 r.

Drukuję w oparciu o kopię.

In nomine Domini amen. Nulla verior attestacio, quam que voce testium et scriptura perficitur literali, quoniam ea, que a memoria rapit oblivio literarum, inspectio mentis armario denuo recommendat. Proinde nos Iaroslauŷ divina providencia sancte Gneznensis ecclesie archiepiscopus¹ notum facimus universis, tam presentibus quam futuris, presentium noticiam habituris, quod cupientes bona ecclesie nostre, quantum adjuvante Domino possumus, in melius reformare, quandam mericam, iacentem inter limites villarum nostrarum, videlicet Boczkowice², Jezioroko³, Blandowo⁴, Rozdzice⁵ et Coczierzewo⁶, sitam in districtu nostro Lovicensi, iuxta quod a mensura predictarum villarum circumquaque fuerit limitata, secundum ius Theutonicum, scilicet Sredense, exposuimus ad locandum, attribuendo eidem merice partem pratorum, que in wlgari Pisane Lanŷi⁷ appellantur, contiguam merice predictae. Quam quidem mericam Vocziechova Volia⁸ wlgariter volumus appellari, dantes et concedentes provido viro Alberto quondam Ioannis de Strugienice⁹, sub ratihabicione fratrum nostrorum, Gneznensis videlicet Capituli, sculteciam in eadem, racione locacionis, ob intuitum servitorum suorum fidelium nobis per ipsum impensorum, ac pro certa pecunie quantitate. Nomine cuius scultecie attribuimus sibi suisque liberis sexus masculini

¹ Jaroslauŷ arcybiskup gnieźnieński, jak przyp. 1 w dok. 1.

² Obecnie Boczki wieś w parafii kolegiackiej Łowicza.

³ Jezioroko wieś na terenie par. Kocierzew w dek. łowickim kolegiaty.

⁴ Błzdów wieś w par. kolegiackiej Łowicza.

⁵ Obecnie Rózyce wieś na terenie par. Kocierzew.

⁶ Kocierzew wieś i parafia.

⁷ Pisane Łąki.

⁸ Wojciechowa Wola — nazwa od pierwszego sołtysa, potem Wicie w par. Kocierzew.

⁹ Sołtys Wojciech syn niezującego już Jana ze Strugienic w par. Zduny (dek. łowicki — kolegiata).

duos mansos liberos, terciam partem tabernarum, macellorum carnificum, [pistorum^a] panum, sutorum, fabrorum et ortorum, quotquot inibi locari poterint et haberi, tertium denarium iuramentorum et cuiuslibet iudicati per ipsum suosque legitimos successores perpetuo tenendam, habendam et eciam possidedam et ad usus prout sibi melius et utilius videbitur expedire, convertendam, condicione tamen tali adiecta, quodsi prefatum Albertum absque prole masculina de hac luce decedere contigerit, extunc non ad alium, nisi ad fratrem ipsius germanum, nomine Nicolaum¹⁰, eadem scultecia cum omnibus iuribus superius expressis perpetuis temporibus pertinebit. Preterea incolis in eadem merica locandis ad octo annos, continuo computandos, a solucione census et decime plenam et omnimodam concedimus libertatem. Qua exspirata, de quolibet manso modium siliginis, modium tritici et modium avene ac fertonem grossorum Boemicalium in festo beati Martini Confessoris [11 XI] nobis nostrisque successoribus dare et solvere tenebuntur. Scultetus vero predictus de quolibet suo manso libero tres scotos grossorum vel decimam manipulatim in campis, prout maluerit, dabit rectori ecclesie, ubi divina audiet et ecclesiastica percipiet sacramenta. Et quoniam iura Sredensia nobis sunt prorsus incognita, omnia iura [k. 20v] que commodum et utilitatem respiciunt dominorum, salva et integra nobis nostrisque successoribus reservamus. In quorum omnium testimonium et evidenciam clariorem sigilla nostrum dictique nostri Capituli presentibus sunt appensa. Datum et actum Lovicz dominico die Reminiscere sub anno Incarnacionis Dominice millesimo tricentesimo sexagesimo tercio, presentibus honorabilibus ac discretis viris dominis: Martino Gneznensi, Nicolao Cracoviensi archidiaconis¹¹, Ioanne custode Gneznensi¹², Msczivione castellano Rudensi¹³ et Nicolao pincerna Curie nostre¹⁴, Nicolao dicto Rawa ac Matthia canonicis Lanciensibus¹⁵ et aliis pluribus fidedignis.

^a Brak w kopii.

¹⁰ Mikołaj brat sottysa Wojciecha.

¹¹ Prałaci archidiaconi: gnieźnieński Marcin i krakowski Mikołaj.

¹² Jan prałat kustosz gnieźnieński.

¹³ Mściwion kasztelan rudzki.

¹⁴ Mikołaj cześnik Kurii arcybiskupiej.

¹⁵ Mikołaj zw. Rawa i Maciej kanonicy łączyccy.

32

Potwierdzenie ugody zawartej pomiędzy Witowem a Milejowem.

Witów, 1 września 1364

Jarosław arcybiskup gnieźnieński, na prośbę Wojciecha opata Norbertanów z Witowa i Świętosława (również premonstratensia) rektora kościoła parafialnego w Milejowie (patronatu opactwa witowskiego, lecz własności Cystersów z Sulejowa) zatwierdza zawartą pomiędzy wymienionymi umowę o missalia w naturze (z Milejowa, Cekanowa, Krzyżanowa i Łazów).

Oryginał perg. nie znany. Znajdował się w Milejowie jeszcze w 1755 r.

Kopia: [Odpisy dokumentów i spisy inwentarza kościoła w Milejowie sporządzone w XVIII w.], s. 14—16. Wpisu dokonał ok. 1755 r. (por. s. 77) pewnie komendantz parafii premonstratens Norbert Domagalski.

Publikuję w oparciu o kopię.

In nomine Domini amen. Nos Iaroslauſ divina providencia ſancte Gneznensis ecclesie archiepiscopus ¹ tenore presencium volumus esse notum, cum inter ^a religiosum virum ^b dominum Albertum abbatem de Vitovia ² et ipsius conventum Ordinis Premonstratensis ex una, ac discretum virum Sventoslaum rectorem ecclesie de Mileiow ³ parte ex altera, super recipiendis missalibus annonis in villis infrascriptis annotatis antique dissensionis materia innovata strepitu coram nobis suscitata fuisset; tandem [s. 15] lite legitime contestata, instrumentis, privilegiis et probacionibus hincinde propositis et productis he idem partes, omiſsa figura iudicii, cupientes lites, dissensiones amovere et unionis gracia funiculo caritatis invicem colligari, renunciantes iuribus, dissensionibus, privilegiis, excessionibus et racionibus quibuslibet, mediante arbitrio et definicione personarum idonearum, inter se talem concordiam et amicabilem compositionem pro pena infrascripta fecerunt. Videlicet exhinc et in ante futurum perpetuis temporibus idem dominus abbas cum suo conventu vel sui successores predictas missales annonas in his videlicet villis: in Mileiow, in Czekanow ⁴, in Krzyzanow ⁵ et Lazy ⁶ pro se et suo monasterio percipere debeant integraliter et complete de quolibet manso mensuram si-

^a W kopii błędnie nostrum.

^b W kopii źle unum.

¹ Jarosław arcybiskup gnieźnieński, jak przyp. 1 w dok. 1.

² Wojciech opat Premonstratensów z Witowa.

³ Milejów wieś i parafia patronatu opata z Witowa w dek. tuszyńskim, archidiał. łęczyckim.

⁴⁻⁶ Cekanów, Krzyżanów i Łazy wsie na terenie par. Milejów.

liginis et aliam avene, singulis annis circa festum sancti Martini [11 XI] iuxta quod servatur consuetudo in villis Theutonico iure locatis. Racione quarum missalium sic recipiendarum idem abbas cum suo conventu et sui successores pro sustentacione rectoris ecclesie in Mileiow, qui pro tempore fuerit, singulis annis centum mensuras siliginis divisim, incipiendo a festo s. Martini usque ad Nativitatem Christi, ad diem Carnisprivii residuas quinquaginta mensuras complete dare et solvere teneantur sub pena excommunicacionis prolate sentencie, quam extunc idem abbas se et successores suos de consensu sui conventus, si eadem frumenta non solverint, ut profertur in terminis eisdem, senciatur incurrere ipso facto. Hoc tamen adiecto, si prefatas villas imminentibus gverrarum turbinibus in totum vel in parte attigerit devastari, ita quod de eisdem villis usque ad centum mensuras missalium exigere non poterit, tunc illud totum, quod colligitur, eidem rectori ecclesie tenebitur assignare; de residuo vero, quod non plus [?], nisi quod tunc sibi presentavit, exigere non potuit, fidem ipse iuramento facere sit astrictus. Quam quidem compositionem sic inter ipsos rite factam, cum instancia a nobis petierunt confirmare. Nos vero ipsorum supplicacioni annuentes huiusmodi compositionem tenore presencium perpetuis temporibus [s. 16] valituram confirmando roboramus. In cuius rei testimonium sigillum nostrum presentibus est appensum. Datum et actum in monasterio Vitoviensi in die sancti Egidii abbatis sub anno Domini 1364, presentibus dominis: religioso dno Hugone abbate Suleioviensi⁷ ac honorabilibus viris Kelczone⁸ scholastico, custode Ioanne, Boguslao canonico Gneznensibus⁹ et Stanislao scholastico Vladislaviensis ecclesie⁹ testibus ad premissa.

33

Założenie wsi Rząśnia i lokacja jej na prawie średzkim.

Łowicz, 3 marca 1365

Jarosław arcybiskup gnieźnieński, za zgodą kapituły metropolitalnej, przekazuje Janowi wiernemu swojemu studze zarośla arcybiskupstwa w dystrykcie łowickim do lokowania nowej wsi o nazwie Rząśnia (potem Rząśno) na prawie średzkim, nadaje mu tamtejsze sołectwo, określając jednocześnie uposażenie i powinności sołtysa (z zaznaczeniem o na-

⁶ W kopii błędnie Relmone.

⁷ Hugon opat Cystersów z Sulejowa.

⁸ Kielcz prałat scholastyk, Jan prałat kustosz, Bogusław kanonik gnieźnieński.

⁹ Stanisław prałat scholastyk włocławski.

stępstwie po nim syna Piotra), przywileje i obowiązki osadników oraz swoje rezerwacje.

Oryginał nie znany.

Kopia: Gniezno, Arch. Archidiec., Kopiarz 6 opisany przy dok. 2, k. 16—16v. Wpisu dokonano ok. 1531 r. Tytuł wpisu: Ville Rzasno clavis eiusdem [Lovicensis].

Ekscerpt: Wizytacje dóbr arcybiskupstwa, s. 53. Jest on fragmentem akt z 1511 r.

Drukuję w oparciu o kopię.

In nomine Domini amen. Cum gesta condicionis humane propter temporis varietatem, ut frequenter vanitare consueverunt, ideoque inolevit mos modernus facta presencium posteriorum reminiscencie sollemni titulo literarum cum adminiculo testium recomendare. Proinde nos Iaroslau divina providencia sancte Gneznensis ecclesie archiepiscopus¹ ad universorum, tam presencium quam futurorum, noticiam volumus pervenire, quod affectantes pio desiderio bona ecclesie nostre ad exuberacionem fructus et utilitatis reformare, quantum eciam divinum pietatis clemencia est indulsum, mericam iacentem intra villas mense nostre infrascriptas, videlicet Sduni², Bogoria³, Bankovo⁴ et Viskithnica⁵, sitas in districtu Lovicensi, ad locandum in eadem novam villam, que in wlgari Rzasna⁶ debet nuncupari, iure Theutonico, Sredensi videlicet, duximus exponendam, dantes, donantes et commendantes, sub rathabicione fratrum nostrorum Gneznensis Capituli, provido viro Ioanni⁷, pro suis gratis et fidelibus serviciis nobis hactenus constanter exhibitis et in posterum exhibendis, sculteciam in villa prenarrata. Quam sculteciam post decesum dicti Ioannis filius ipsius Petrus⁸ ac sui successores legitimi perpetuis temporibus obtinebit. Nomine cuius scultecie ipsis duos mansos liberos attribuimus, terciam partem tabernarum, ortorum, iuramentorum et cuiuslibet iudicati per dictos Ioannem et filium suum Petrum, ut predicatur, eiusque successores legitimos futuris perpetuis temporibus pacifice et quiete tenendam, habendam et possidendam, vendendam, commutandam [k. 16v] et donandam ac pro suo suorumque successorum beneplacito convertendam. Preterea incolis, qui se in eadem merica, a data

¹ Jarosław arcybiskup gnieźnieński, jak przyp. 1 w dok. 1.

² Zduny wieś i parafia w dek. bedlneńskim, archidiak. łęczyckim.

³ Bogoria wieś na terenie par. Bąków.

⁴ Bąków wieś i parafia w dek. bedlneńskim, archidiak. łęczyckim.

⁵ Obecnie Wiskienica wieś w par. Bąków.

⁶ Rzaśnia (później Rzaśno) wieś na terenie par. Bąków.

⁷ Pierwszy sołtys Jan.

⁸ Syn poprzedniego Piotr, przewidziany następcą na sołectwie.

presencium locaverint, infra spacium sex annorum, continue computandorum, ab omnibus solucionibus et universis laboribus plenam et omnimodam concedimus libertatem. Qua exspirata, prefati incole de quolibet manso fertonem grossorum Pragensium ac maldratam triplicem frumenti, scilicet modium siliginis, modium tritici et modium avene in festo sancti Martini [11 XI] singulis annis, nobis nostrisque successoribus solvere sint astricti. Idem vero scultetus de suis mansis liberis fertonem grossorum Pragensium rectori ecclesie solvere tenebitur, ubi divina audiet et ecclesiastica percipiet sacramenta. Servicia nihilominus iuxta consuetudinem aliarum villarum iure Theutonico locatarum nobis ac successoribus nostris exhibenda. Et quoniam iura Sredensia nobis prorsus sunt incognita, ideo omnia iura, que commodum et utilitatem respiciunt dominorum, salva et integra nobis nostrisque successoribus reservamus. In cuius rei testimonium sigilla nostrum dictique Capituli nostri presentibus sunt appensa. Actum Lovicz feria secunda post dominicam Invocavit sub anno Dominice Incarnacionis millesimo tricentesimo sexagesimo quinto, presentibus honorabilibus et discretis viris dominis: Martino archidiacono Gneznensi⁹, Matthia et Nicolao de Volbors canonicis Lanciensibus¹⁰, Navogio et Samborio clericis et familiaribus nostris¹¹ aliisque pluribus fidedignis. Datum per manus Jarandi notarii Curie nostre¹².

34

Przeniesienie połączonych wsi Myślakowice i Janowice z prawa polskiego na niemieckie (średzkie).

Łowicz, 25 sierpnia 1365

Jarosław arcybiskup gnieźnieński, za zgodą kapituły metropolitalnej, przenosi wsie arcybiskupstwa Myślakowice (później Myślaków) i Janowice w dystrykcie łowickim, jako jedną całość, z prawa polskiego na niemieckie (średzkie), sprzedaje Jankowi synowi Marcina zwanego Nogawką za pewną sumę tamtejsze sołectwo, określając uposażenie i powinności sołtysa, przywileje i obowiązki osadników oraz własne rezerwacje.

Oryginal nie znany.

Kopia: Gniezno, Arch. Archidiec., Kopiariusz 6, opis jak w dok. 2, k. 24—24v.

⁹ Marcin prałat archidiacon gnieźnieński.

¹⁰ Maciej i Mikołaj z Wolborza kanonicy łączycy.

¹¹ Nawoj i Sabor klerycy i familiaresi arcybiskupa.

¹² Jarant notariusz Kurii arcybiskupiej.

Dok. skopiowano ok. 1531 r. Tytuł wpisu: Advocacie in Myslakowice et Janowice clavis eiusdem [Lovicensis].

Ekscerpt: *Wizytacje dóbr arcybiskupstwa, s. 74. Stanowi on fragment akt z 1511 r.*

Publikuję w oparciu o kopię.

In nomine Domini amen. Suadet ratio gesta presencium futurorum reminiscencie scripti patrocinio ac testium adminiculo declarare. Eapropter nos Iaroslauus divina providencia sancte Gneznensis ecclesie archiepiscopus¹ universorum noticie, tam presencium quam futurorum, innotescere volumus per presentes, quod sane experientia manifesta [k. 24v] continue edocte villas iure Polonico locatas in ius Theutonicum translatas magis redigere in augmentum utilitatis annorum. Igitur cupientes intensis desideriiis bona et fructus ecclesie nostris temporibus in usus reducere meliores, duas villas Polonicales mense nostre districtus Lovicensis, prout in suis limitibus circumquaque sunt distincte, videlicet Mislacovice² et Janovice³, coniungendo in unam, de iure Polonico predicto in ius Theutonicum, Sredense videlicet, sub ratihabicione fratrum nostrorum Gneznensis Capituli, duximus transferendas, vendentes sculteciam in villa eadem Ianconi filio Martini dicti Nogawka⁴ pro certo numero pecunialis pagamenti. Nomine cuius scultecie idem Janko et sui successores legitimi habebit tres mansos liberos, terciam partem tabernarum, ortorum, iuramentorum et cuiuslibet iudicati per eundem Ianconem et eius posteros legitimos tenendam, habendam, possidendam, donandam, commutandam et vendendam ac pro sua suorumque successorum voluntate et arbitrio, prout melius et utilius ipsis videbitur expedire, commendandam, nostro vel successorum nostrorum consensu obtento speciali. Preterea incole ville memorate, qui ibidem de novo locabuntur, elapsa trium annorum libertate, quam eis a festo Nativitatis Cristi proxime nunc ventura concedimus, omnimode duratura, exceptis incolis nunc actu locatis, qui soluciones consuetas solvent et decimam omnes unanimiter manipulatim in campis, de agris antiquis more solito durante huiusmodi libertate, nisi tantummodo racione locacionis infra dictum triennium a nocturnis et aliis angariis sint exempti, et ex decima de agris novis et exstirpandis, nobis et nostris successoribus, racione census et decime, de quolibet manso fertonem grossorum Bohemicalium ac maldratam triplicis frumenti, videlicet modium siliginis, modium avene, duas mensuras tritici et totidem ordej, singulis an-

¹ Jarostaw arcybiskup gnieźnieński, jak przyp. 1 w dok. 1.

² Obecnie wieś Myslaków w parafii Bednary.

³ Janowice wieś na terenie par. Bednary, w dek. rawskim, archidiał. łączycim.

⁴ Sottys Janko syn Marcina zw. Nogawka.

nis in festo beati Martini Confessoris [11 XI] solvere tenebuntur. Scultetus vero predictus de suis mansis liberis nobis decimam dabit manipulatim in campis de agris, quorum ad nos decimacio pertinebat. Servicia et consuetudines, prout ceteri sculteti villarum nostrarum districtus Lovicensis predicti omnimode exhibendo. Et quoniam iura Sredensia nobis prorsus sunt incognita, omnia iura, que commodum et utilitatem respiciunt dominorum, salva et integra nobis et nostris successoribus prorsus reservamus harum, quibus sigillum nostrum presentibus est appensum testimonio literarum. Actum et datum in Lovicz in crastino sancti Bartholomei Apostoli sub anno Domini millesimo tricentesimo sexagesimo quinto, presentibus discretis viris: Nicolao de Wilkow, Nicolao Rawa, Budkone et Matthia vicethesaurario Curie nostre, canonicis Lanciensibus⁵, et Nicolao pincerna nostro⁶. Scriptum per manus Iarandi protunc Curie nostre notarii⁷.

35

Przeniesienie wsi Kielczew z prawa polskiego na niemieckie (średzkie).

Grzegorzew, 8 grudnia 1365

Jarosław arcybiskup gnieźnieński, za zgodą kapituły metropolitalnej, przenosi wieś arcybiskupstwa Kielczew w dystrykcie grzegorzewskim z prawa polskiego na niemieckie (średzkie), sprzedaje za pewną sumę tamtejsze sołectwo swojemu zaufanemu Piotrowi, synowi kmiecia Siedlona z Krzykosów, określając uposażenie i powinności sottysa, przywileje i obowiązki mieszkańców oraz swoje rezerwacje.

Oryginał nie znany.

Kopia: Gniezno, Arch. Archidiec., Kopiařiusz 6 opisany przy dok. 2, k. 70. Wpisu dokonano ok. 1531 r. Tytuł wpisu: Scultecie ville in Kęlczowo.

Ekscerpt: Wizytacje dóbr arcybiskupstwa (bez podania roku), s. 263. Jest on fragmentem akt z 1511 r.

Drukuję w oparciu o kopię.

In nomine Domini amen. Omnis cuius calumnie via precluditur, et omnis tunc ambiguitas tolli solet, cum quidquid agitur et debet stabile permanere, literarum testimonio cum annotatione testium, prout sapientum sanxit auctoritas, roboretur. Hinc est, quod nos Iaroslauus divina

⁵ Mikołaj z Wilkowa, Mikołaj Rawa, Budko i Maciej wiceskarbnik Kurii arcybiskupiej, kanonicy łączycy.

⁶ Mikołaj cześnik arcybiskupa.

⁷ Jarant podówczas notariusz Kurii arcybiskupiej.

providencia sancte Gneznensis ecclesie archiepiscopus¹ notum facimus universis noticiam presencium habituris, quod cupientes bona ecclesie nostre Gneznensis, quantum adiuvante Domino [possumus^a], in melius reformare, villam nostram Kielczowo² dictam wlgariter, sitam in districtu Grzegorzowiensi, sub ratihabicione fratrum nostrorum, Gneznensis videlicet Capituli, de iure Polonico in ius Theutonicum exposuimus ad locandum, vendentes in eadem villa sculteciam fidei nostro Petro Sedlonis, quondam cmetonis de Krzikossi³, pro certa pecunie quantitate, dantes eidem et suis liberis ac successoribus legitimis nomine dicte scultecie, ratione locacionis, duos mansos liberos, tertium denarium tabernarum, ortorum, macellorum, pistorum, sutorum, iuramentorum et cuiuslibet iudicati per ipsum scultetum et suos liberos ac successores legitimos perpetuis temporibus tenenda, habenda, possidenda ac eciam commutanda, vendenda, nostro tamen et successorum nostrorum de consensu. Ut autem ipsa hereditas eo melius et celerius valeat collocari, omnibus et singulis incolis in dicta hereditate nunc locatis et locandis in posterum, a data presencium, ad tres annos continue subsequentes concedimus omnimodam libertatem. Elapsa vero libertate predicta, quilibet cmeto de villa supradicta de manso quolibet, pro censu, nobis et successoribus nostris per fertonem grossorum in festo beati Martini Confessoris Gloriosi [11 XI] annis singulis solvere tenebitur. Scultetus vero de mansis ipsius liberis una cum cmetonibus dabunt decimam manipularem in campis, ubi divina audient et percipient ecclesiastica sacramenta. Et quoniam omnia iura Sredensia prorsus nobis sunt incognita, que commodum et utilitatem respiciunt dominorum, nobis et successoribus nostris salva et integra reservamus. In cuius rei testimonium nostrum et dicti nostri Capituli sigilla presentibus sunt appensa. Actum et datum Grzegorzevo in die Concepcionis Beate et Gloriose Marie Virginis anno Domini millesimo tricentesimo sexagesimo quinto, presentibus honorabilibus et discretis viris dominis: Ioanne Lanciensi, Thomislao Unieoviensi archidiaconis⁴, Mroczkone, Matthia et Nicolao canonicis Unieoviensibus⁵.

^a Brak w kopii.

¹ Jarostaw arcybiskup gnieźnieński, jak przyp. 1 w dok. 1.

² Kielczew wieś w parafii Wrząca, dek. zbarski, archidiak. gnieźnieński.

³ Sottys Piotr syn Siedlona, nieżyjącego już kmiecia ze wsi Krzykosy w sąsiedniej par. Borysławice.

⁴ Prałaci archidiakoni — Jan łączycki i Tomisław uniejowski.

⁵ Mroczek, Maciej i Mikołaj kanonicy uniejowscy.

36

Przeniesienie wsi Mąkolice z prawa polskiego na niemieckie (średzkie).

Krzepczów, 22 lutego 1366

Jarosław arcybiskup gnieźnieński, za zgodą kapituły metropolitalnej, przenosi wieś arcybiskupstwa Mąkolice w ziemi łęczyckiej z prawa polskiego na niemieckie (średzkie), sprzedaje swojemu zaufanemu Pawłowi synowi Wawrzyńca za pewną sumę pieniężną tamtejsze sołectwo, określając uposażenie i powinności sołtysa, przywileje i obowiązki osadników oraz własne rezerwacje.

Oryginał nie znany.

Kopia: Gniezno, Arch. Archidiec., Kopiarz 6, opis jak w dok. 2, k. 170—170v w nie drukowanym transumpcie Wincentego (Kota) arcybiskupa gnieźnieńskiego, prymasa z daty: Piątek, 2 czerwca 1439 r. (taż foliacja). Dok. skopiowano po 1531 r. Tytuł trans.: Advocacie in Mąkolice clavis eiusdem [P̄yanthkoviensis].

Ekscerpt: Wizytacje dóbr arcybiskupstwa, s. 205. Stanowi on fragment akt z 1512 r.

Publikuję w oparciu o kopię.

In nomine Domini amen. Quoniam facta presencium capit obliuio posterorum, nisi ea roboretur sollempnis titulus literarum, proinde nos Iaroslauus diuina providencia sancte Gneznensis ecclesie archiepiscopus¹ notum facimus uniuersis, quibus fuerit aperta noticia subscriptorum, quod incensis desideriiis affectantes bona nostri archiepiscopatus, quantum Domino omnitenente voluerimus, in usus reducere uberiores, villam mense nostre Mankolice², sitam in terra Lanciciensis, de iure Polonico in ius Theutonicum, Sredense scilicet, per quod recepit incrementum utilitas dominorum, sicut experientia comperitur quotidiana, duximus transferendam, vendentes sculteciam villa in eadem, sub ratihabicione fratrum nostrorum Gneznensis Capituli, fidei nostro Paulo, nato quondam Laurencii³ pro certa pecunie quantitate, dantes sibi [k. 170v] et suis legitimis successoribus, nomine eiusdem scultecie, tres mansos liberos, terciam partem tabernarum, hortorum, iuramentorum et cuiuslibet iudicati per ipsum Paulum et successores ipsius legitimos perpetuis temporibus tenendam, habendam, possidendam, donandam, commutandam ac vendendam, et prout melius et utilius ei videbitur expedire convertendum, nostro tamen vel nostrorum successorum consensu ad

¹ Jarosław arcybiskup gnieźnieński, jak przyp. 1 w dok. 1.

² Mąkolice wieś w parafii Piątek, dek. szczawiński, archidiak. łęczycki.

³ Sołtys Paweł syn śp. Wawrzyńca.

id commodè accedente. Incole autem ville eiusdem ^{a-}expirata duorum annorum a data presencium libertate ^{-a}, cum consuetudinibus aliis more consueto nobis solvent de agris novalibus extirpandis, excepto solito tritico, de omnibus seminibus. Infra triennium cuiuslibet extirpacionis a solucione decime tribuimus libertatem, quoadusque mansi earundem incolarum valeant ex integro extirpari; adicientes, quod prata omnia intra incolas ipsius ville equali porcione dividantur, ita tamen quod nobis ibidem venientibus fenum ministrare sint astricti. Preterea scultetus memoratus et sui successores omnia et universa servicia, prout ceteri sculteti villarum nostrarum iure Theutonico locatarum parere et exhibere tenentur. Insuper incole prefate ville omnia iura, servicia, consuetudines et collectas, iuxta modum et consuetudinem aliarum villarum nostrarum, nobis nostrisque*successoribus facere omnimode tenebuntur. Et quoniam iura Sredensia prorsus nobis sunt incognita, ideo omnia iura, que commodum et utilitatem respiciunt dominorum, salva et integra nobis nostrisque successoribus reservamus. In quorum omnium testimonium et evidenciam pleniorum nostrum et dicti Capituli nostri Gneznensis sigilla presentibus sunt appensa. Actum et datum in Crzepczowo ⁴ die dominico Invocavit sub anno Incarnacionis Domini millesimo tricentesimo sexagesimo sexto, presentibus honorabilibus et discretis viris dominis: Nicolao archidiacono Cracoviensi ⁵, Boguslao canonico Gneznensi ⁶, Alberto thesaurario [nostro ^b] ⁷ ac nobili viro Nicolao vexillifero Lanciensi ⁸ aliisque pluribus fidedignis. Scriptum per manus Jarandi protunc Curie nostre notarii ⁹.

^{a-a} W kopii błędnie expirata suorum annorum ad acta presencja liberati.

^b Brak w kopii.

⁴ Krzepczów wieś na terenie par. Druźbice, dek. szadkowski, archidiak. uniejowski.

⁵ Mikołaj prałat archidiakon krakowski.

⁶ Bogusław kanonik gnieźnieński.

⁷ Wojciech skarbnik arcybiskupa.

⁸ Mikołaj chorąży łączycycki.

⁹ Jarant wtenczas notariusz Kurii arcybiskupiej.

37

Przeniesienie wsi Pszczonów z prawa polskiego na niemieckie (średzkie).

Łowicz, 28 lutego 1366

Jarosław arcybiskup gnieźnieński, za zgodą kapituły metropolitalnej, przenosi wieś arcybiskupstwa Pszczonów w dystrykcie łowickim z prawa polskiego na niemieckie (średzkie), sprzedaje za pewną sumę tamtejsze sołectwo Tomaszкови synowi Wojciecha, określając uposażenie i powinności sołtysa, przywileje i obowiązki mieszkańców oraz swoje rezerwacje.

Oryginał nie znany.

Kopia: Gniezno, Arch. Archidiec., Kopiarz 6 opisany przy dok. 2, k. 27v—28. Wpisu dokonano po 1531 r. Tytuł wpisu: Advocatie in Pczynow clavis eiusdem [Lovicensis].

Ekscerpt: Wizytacje dóbr arcybiskupstwa, s. 100. Jest on fragmentem akt z 1511 r.

Drukuję w oparciu o kopię.

In nomine Domini amen. Quoniam omnium habere memoriam divinum magis esse noscitur quam humanum, hinc est quod nos Iaroslaus divina providencia sancte Gneznensis ecclesie archiepiscopus¹ notum facimus universis noticiam presencium habituris, quod cupientes bona ecclesie, quantum cum Deo possumus, ampliare, hereditatem nostram et ecclesie predictae Pczonow² wlgariter nuncupatam, sitam in districtu Lovicensi, prout in suis limitibus circumferencialiter est distincta, de iure Polonico in ius Theutonicum, quod Sredense dicitur, duximus exponendam, vendentes scolteciam in eadem, sub ratihabicione fratrum nostrorum Capituli Gneznensis, provido viro Thomassio nato quondam Alberti³ et progenitoribus ipsius legitimis pro certa pecunie quantitate, cum iuribus infrascriptis, videlicet tres mansos liberos, tercium denarium tabernarum, ortorum, sutorum, pistorum, carnificum, fabrorum, iuramentorum et cuiuslibet iudicati tenendam, habendam, commutandam, vendendam, donandam, nostro tamen consensu ad hoc apposito. Damus eciam eidem Thomassio et successoribus ipsius medietatem molendini, alia medietate pro nobis reservata. Ut autem ipsa villa eo celerius valeat collocari, omnibus et singulis incolis in villa predicta locatis duos annos, a data presencium subsequentes, a solutione census plenariam con-

¹ Jarosław arcybiskup gnieźnieński, jak przyp. 1 w dok. 1.

² Pszczonów wieś i parafia w dek. rawskim, archidiał. tęczyckim.

³ Sołtys Tomaszek syn śp. Wojciecha.

cedimus libertatem. Qua libertate elapsa, incole eiusdem ville, de quolibet manso, maldratam triplicis frumenti: modium tritici, modium siliginis et modium avene et fertonem grossorum Poemicalium in festo beati Martini Confessoris [11 XI] singulis annis, ratione census et decime, nobis et nostris successoribus solvere tenebuntur. Scultetus vero de suis mansis liberis decimam manipulatim in campis dabit rectori ecclesie, ubi divina audiet et ecclesiastica percipiet sacramenta; nobis et nostris successoribus, secundum modum aliorum scultetorum in districtu Lovicensi locatorum, servicia exhibendo. Et quoniam [k. 28] iura Sredensia nobis prorsus sunt incognita, omnia iura, que commodum et utilitatem respiciunt dominorum, salva et integra nobis et successoribus nostris reservamus. Durante vero libertate prescripta, incole prefati de agris cultis decimam, ubi prius dabant, solvere sint astricti. In cuius rei testimonium nostrum et Capituli nostri predicti sigilla sunt appensa. Actum et datum Lovicz XXVIII Februarii anno Domini millesimo tricentesimo sexagesimo sexto, presentibus honorabilibus et discretis viris: Nicolao archidiacono Cracoviensi necnon canonico Gneznensi⁴, Boguslao Gneznensi⁵, Matthia Lanciensi⁶ canonicis, Nicolao castellano procuratore Lovicensi⁷ et aliis quampluribus fidedignis.

38

Lokacja wsi i kopalni rudy Bełchów na prawie średzkim.

Łowicz, 21 października 1366

Jarosław arcybiskup gnieźnieński, za zgodą kapituły metropolitalnej, przekazuje Godce (Gedce) swojemu podkomorzemu kopalnię rudy arcybiskupstwa Bełchów i okoliczne zarośla w dystrykcie łowickim do lokowania (wsi o tejże nazwie) na prawie średzkim, nadaje wspomnianemu tamtejsze sołectwo, określając uposażenie i powinności sołtysa, przywiłeje i obowiązki osadników oraz własne rezerwacje.

Oryginał nie znany.

Kopia: Gniezno, Arch. Archidiec., Kopiariusz 5 opisany przy dok. 26, k. 137v—138 w nie drukowanym transumpcie Jana Łaskiego arcybiskupa gnieźnieńskiego, prymasa, legata z daty: Łowicz, 19 września 1519 r. (tamże, k. 136—138). Dok. skopowano po 1531 r. Tytuł trans.: Belchowo Iuris bonorum, Archiepiscopo transfusio et cessio.

⁴ Mikołaj archidiakon krakowski i kanonik gnieźnieński.

⁵ Bogusław kanonik gnieźnieński.

⁶ Maciej kanonik łęczycki.

⁷ Mikołaj kasztelan (arcybiskupi) łowicki.

Eksceprt: *Wizytacje dóbr arcybiskupstwa, s. 167. Stanowi on fragment akt z 1511 r.*

Publikuję w oparciu o kopię.

In nomine Domini amen. Quoniam omnium habere memoriam magis divinum esse noscitur quam humanum, eapropter nos Iaroslauus divina providencia sancte ecclesie Gneznensis archiepiscopus¹ notum fore facimus, tam presentibus quam futuris, quibus expedit universis, quod bona ecclesie nostre, quantum cum divino adiutorio [possumus^a], desiderantes ampliare, mineram nostram dictam Belchow², sitam in nostro Lovicensi districtu, una cum merica, iacente extra mansos hereditatum nostrarum, videlicet Sirakovice³, Bobrowniki⁴, Stachlevo⁵, ex utraque parte fluvii dicti Luppa⁶, in longitudine quantum mensura mansorum extendi seu protrahi poterit, in latitudine vero quanto remanus agri protendi possunt, ut ad borram ac eciam tabernam, quam in curia nostra locabit, et molendinum, in quo molere tantum pro domo ipsius debet, provideo viro Gothkoni [succamerario nostro^b]⁷ et suis legitimis successoribus, sub ratihabicione fratrum nostrorum Capituli Gneznensis, [ad locandum^c] damus ac temperabimus, assignamus perpetuis temporibus cum fructibus, utilitatibus, pratis, pascuis, silvis, aquis tenenda, habenda, donanda, commutanda, vendenda, de nostro et successorum nostrorum consensu, ac perpetuo tempore libere possidenda. Preterea ut dicte minera et merica eo cicius [k. 138] valeant collocari, predicto Gothkoni et omnibus incolis per ipsum in dicta merica ex utraque parte prefati fluvii locatis infra octo annos, a data presencium computando, plenam concedimus libertatem. Qua durante prefatus Gothko duodecim aratra integra et unum centenarium ferri, omni anno, nobis solvere sit astrictus. Lapsa vero huiusmodi libertate, sepedictus Gothko et posteritas sua legitima, tam de minera et agris suis, quam eciam de agris incolarum predictorum quatuor marcas grossorum Boemicalium Polonicalis numeri cum duodecim aratris integris et centenario ferri in festo sancti Martini Confessoris [11 XI] et decimam manipularem, singulis annis, in campis nobis nostrisque successoribus dare teneatur. Insuper iam dictus Gothko kmethones circa se locatos Theutonicali, in districtu nostro Lo-

^a *Brak w kopii.*

^b *Nie ma w kopii.*

^c *Brak w kopii.*

¹ *Jaroslau arcybiskup gnieźniński, jak przyp. 1 w dok. 1.*

² *Belchów wieś w parafii Skierniewice, dek. rawski, archidiak. łęczycki.*

³ *Sierakowice wieś na terenie tychże instytucji.*

⁴ *Bobrowniki wieś w par. Łowicz, dek. i archidiak. jak pod 2.*

⁵ *Stachlew wieś na terenie par. Maków, dek. i archidiak. jw.*

⁶ *Lupia, obecnie Skierniewka, prawy dopływ rzeki Bzury.*

⁷ *Godko (albo Gedko) podkomorzy arcybiskupa.*

vicensi servato, iudicabit cum aliquo nostro homine ad hoc specialiter vocato, de quibus pro pena tertium denarium recipiet, duobus pro nobis reservatis; familiares vero suos quoscunque idem Gothko solus habebit iudicare et penam in ipsis recipere quamcunque, excepta pena homicidii, quam pro nobis reservamus. Ceterum dictus Gothko mineram in bonis nostris libere recipiet et hoc sine damno seu periculo villarum nostrarum. Harum, quibus nostrum et dicti nostri Capituli sigilla sunt subappensa, testimonio literarum actum et datum in Lovicz vigesima prima mensis Octobris die, anno Domini M.CCC.LX sexto, presentibus venerabili in Cristo fratre nostro domino Petro episcopo Ladimiriensi⁸ honorabilibusque viris: Barthkone, Nicolao, Matthia canonicis Lanciensibus⁹ et aliisque plurimis fidedignis. Scriptum vero per manus Bronislai protunc Curie nostre notarii¹⁰.

39

Przeniesienie wsi Lisiewice z prawa polskiego na niemieckie (średzkie).

Grzegorzew, 12 listopada 1366

Jarosław arcybiskup gnieźnieński, za zgodą kapituły metropolitalnej, przenosi wieś arcybiskupstwa Lisiewice w dystrykcie łowickim z prawa polskiego na niemieckie (średzkie), nadaje za dotychczasowe wystugi, z nadzieją na dalsze, tamtejsze sołectwo Michałowi synowi Piotra, określając uposażenie i powinności sołtysa, przywileje i obowiązki mieszkańców oraz swoje rezerwacje.

Oryginał nie znany.

Kopia: Gniezno, Arch. Archidiec., Kopiařiusz 6, opis jak w dok. 2, k. 11v. Wpisu dokonano ok. 1531 r. Tytuł wpisu: Ville Lyssovicze clavis eiusdem [Lovicensis].

Ekscerpt: Wizytacje dóbr arcybiskupstwa, s. 122—123. Jest on fragmentem akt z 1511 r.

Drukuję w oparciu o kopię.

In nomine Domini amen. Quoniam expedit, ut acta presencium sollemni titulo literarum ad noticiam deducantur futurorum, proinde nos

⁸ Piotr dominikanin biskup włozimierski, pełniący funkcje sufragana w archidiec. gnieźnieńskiej.

⁹ Bartko, Mikołaj, Maciej kanonicy łączycy.

¹⁰ Bronisław notariusz ad hoc Kurii arcybiskupiej.

Iaroslauſ diuina prouidencia ſancte Gneznenſis eccleſie archiepiſcopuſ¹ notum facimus, quibus expedit, uniuerſis, quod pro recolendo affectu fidelia et grata ſeruicia fidelis noſtri Michaelis quondam Petri² nobis hactenus fideliter exhibita et in poſterum, Domino adiuuante, exhibenda, eidem Michaeli intuitu dictorum ſeruiciorum ſculteciam in villa menſe noſtre Liſſouice³, ſita in diſtrictu Lobicenſi, ſub ratihabitione uenerabilium fratrum noſtrorum, Gneznenſis uidelicet Capituli, donandam duximus gracioſe. Quam uillam Liſſouice de iure Polonico in ius Theutonicum, Sredenſe uidelicet, transferimus per preſentes. Nomine cuius ſcultecie idem Michael et ſui ſucceſſores legitimi habebunt duos mansos liberos, terciam partem tabernarum, ortorum, iuramentorum et cuiuſlibet iudicati per ipſum Michael em et ſucceſſores ſuos legitimos perpetuis temporibus habenda, tenenda, poſſidenda, danda, donanda et eciam commutanda ac pro ſua ſuorumque ſucceſſorum uoluntate, prout eis melius et utilius uidebitur expedire, conuertenda, noſtro tamen ad id conſenſu accedendo. Item concedimus eidem Michaeli et ſuis ſucceſſoribus, quod poſſit piſcinam conſtruere in fluiuio⁴, in medio ipſius uille decurrenti, in qua piſcina eciam piſcaturam pro noſtre uoluntatis beneplacito interdum pro nobis reſeruamus. Preterea incolis in eadem uilla locatis uel in poſterum locandis ſex annorum libertatis, a data preſentium continue ſequencium, concedimus. Qua libertate durante de agris antiquis decimam ſoluent illi id, quod de iure ab antiquo pertinebat. Huiuſmodi autem libertate exſpirata, prefati incole de novalibus ultra antiquos agros excrescentibus manipulatim decimam in campis ac fertonem groſſorum in feſto beati Martini [11 XI] ſingulis annis, nobis et noſtris ſucceſſoribus ſolueretenebuntur. Et alia iura, conſuetudines et collectas, que incole ceterarum uillarum iure Theutonico locatarum Lobicenſis diſtrictus facere conſueuerint, ea et ipſi nobis omnimode facere ſint aſtricti. Et quoniam iura Sredenſia nobis prorsus ſunt incognita, ideo omnia iura, que commodum et utilitatem reſpiciunt dominorum, ſalua et integra nobis noſtrisque ſucceſſoribus penitus reſeruamus. In cuius rei teſtimonium ſigilla noſtrum et dicti noſtri Capituli preſentibus ſunt appenſa. Datum et actum in Grzegorzowo in cratiſtino ſancti Martini Confessoris ſub anno Domini milieſimo tricenteſimo ſexageſimo ſexto, preſentibus honorabilibus et diſcretis uiris dominis: Clemente archidiacono Calieſiſi⁵ et Boguſlao canonico Gneznenſi⁶, Adam prepoſito Ru-

¹ Jarosław arcybiskup gnieźnieński, jak przyp. 1 w dok. 1.

² Soltys Michał syn śp. Piotra.

³ Lisiewice wieś w parafii Chruślin, dek. rawski, archidiak. łęczycki.

⁴ Jakiś prawy dopływ rzeki Bzury.

⁵ Klemens prałat archidiakon kaliski.

⁶ Bogusław kanonik gnieźnieński.

densi⁷, Alberto thesaurario, Matthia vicethesaurario⁸ et aliis pluribus fidedignis. Scriptum per manus Iarandi protunc Curie nostre notario⁹.

40

Odnowienie przywileju na sołectwo na prawie średzkim we wsi Żurawice.

Mąkolice, 1 września 1367

Jarosław arcybiskup gnieźnieński, za zgodą kapituły metropolitalnej, wznawia sołtysowi Ubysławowi synowi Grzegorza przywilej sołecki (na miejsce zgubionego przezeń) we wsi arcybiskupstwa Żurawice (później Guźnia) w dystrykcie łowickim, lokowanej na prawie średzkim; korzystając ze sposobności powtarza uprawnienia i powinności sołtysa, przywileje i obowiązki osadników oraz własne rezerwacje.

Oryginał nie znany.

Kopia: Gniezno, Arch. Archidiec., Kopiariusz 6 opisany przy dok. 2, k. 19v—20. Dok. skopiowano ok. 1531 r. Tytuł wpisu: Goznyā clavis eiusdem [Lovicensis].

Ekscerpt: Wizytacje dóbr arcybiskupstwa, s. 123. Stanowi on fragment akt z 1511 r.

Publikuję w oparciu o kopię.

Quoniam omnium habere memoriam divinum magis esse dinoscitur quam humanum, eapropter nos Iaroslauus divina providencia sancte Gneznensis ecclesie archiepiscopus¹ universis, tam presentibus quam futuris, ad quos presentes pervenirent, volumus fore noticiam, quomodo providus vir Ubislaus natus Gregorii cmetonis de Stronievice scultetus noster² privilegium nostro et Capituli Gneznensis sigillis roboratum super scultecia sua in Zoruvicē³ villa mense nostre, sita in districtu Lovicensi, quam a nobis comparaverat pro certa pecunie quantitate, quodam casu amisit. Nos vero ad petitionem ipsius Ubislai instantem dictum privilegium super eadem scultecia, sub ratihabicione fratrum nostrorum Capituli prescripti renovavimus et presencium serie renovamus, dantes eidem

⁷ Adam prałat prepozyt rudzki.

⁸ Wojciech skarbnik i Maciej wiceskarbnik arcybiskupi.

⁹ Jarant aktualnie notariusz Kurii arcybiskupiej.

¹ Jarosław arcybiskup gnieźnieński, jak przyp. 1 w dok. 1.

² Sołtys Ubysław syn Grzegorza kmiecia ze wsi Stronievice.

³ Żurawice, potem Guźnia wieś w parafii Chruślin, dek. rawski, archidiak. łączyccki.

Ubislao et suis legitimis successoribus nomine et ratione iam dicte scultecie sue duos mansos liberos, tercium denarium tabernarum, ortorum, sutorum, fabrorum, carnificum et cuiuslibet iudicati tenenda, habenda, commutanda, donada, vendenda ac perpetuis temporibus libere possidenda. Preterea incole prefate ville, quam in ius Theutonicum, quod Sredense dicitur, exposuimus, exspirata duorum annorum libertate, quam eis a data presencium concedimus, duratura, per triginta grossos Boemicales, pro censu et decima, de quolibet manso in festo beati Martini Confessoris [11 XI] singulis annis, nobis nostrisque succesoribus solvere teneantur. Omnia et singula iura, prout alie ville nostre Theutonicales districtus Lovicensis facere consuescunt, exhibendo. Scultetus vero prefatus et sui successores legitimi de suis mansis liberis decimam manipulatim in campis ecclesie rectori, ubi divina audient et ecclesiastica percipient sacramenta, sint astricti; nobis et successoribus nostris servicia iuxta consuetudinem aliorum nostrorum scultetorum faciendo. Et quoniam iura Sredensia prorsus nobis sunt incognita, omnia iura, que utilitatem et commodum respiciunt dominorum, salva et integra [k. 20] nobis et nostris successoribus reservamus. In cuius rei testimonium nostrum et dicti nostri Capituli sigilla presentibus sunt appensa. Actum et datum in Mankolice⁴ in die beati Egidii Confessoris anno Domini millesimo tricentesimo sexagesimo septimo, presentibus honorabilibus viris: Nicolao preposito Gneznensi⁵, Iarando Plocensi necnon Lanciensi⁶, Nicolao Lanciensi⁷ canonicis, Alberto thesaurario nostro⁸ et aliis quampluribus fidedignis. Scriptum per manus Bronislai protunc Curie nostre notarii⁹.

41

Lokacja nowej wsi Sromów na prawie średzkim.

Żnin, 29 marca 1368

Jarosław arcybiskup gnieźnieński, za zgodą kapituły metropolitalnej, przekazuje Pawłowi zw. Szram zarośla arcybiskupstwa pod nazwą Do Krasnego Dębu w dystrykcie łowickim do lokowania nowej wsi (która wzięła swe imię od przezwiska sołtysa) na prawie średzkim, nadaje

⁴ Mankolice wieś na terenie par. Piątek, dek. szczawiński, archidiał. łęczycki.

⁵ Mikołaj prałat prepozyt gnieźnieński.

⁶ Jarant kanonik płocki i łęczycki.

⁷ Mikołaj kanonik łęczycki.

⁸ Wojciech skarbnik arcybiskupa.

⁹ Bronisław notariusz ad casum Kurii arcybiskupiej.

wspomnianemu tamtejsze sołectwo, określając jego uposażenie i powinności, przywileje i obowiązki mieszkańców oraz swoje rezerwacje.

Oryginał nie znany.

Kopia: Gniezno, Arch. Archidiec., Kopiarz 6, opis jak w dok. 2, k. 28v. Wpisu dokonano ok. 1531 r. Tytuł wpisu: Advocacie in Schramowo clavis eiusdem [Lovicensis].

Ekscerpt: Wizytacje dóbr arcybiskupstwa, s. 79—80. Jest on fragmentem akt z 1511 r.

Drukuję w oparciu o kopię.

In nomine Domini amen. Quoniam omnium habere memoriam divinum magis noscitur esse quam humanum, hinc est quod nos Iaroslau divina providencia sancte Gneznensis ecclesie archiepiscopus¹ melioracioni bonorum ecclesie nostre, quantum cum adiutorio Altissimi possumus, intendentes, mericam ecclesie nostre predicte dictam wlgariter Do Krasnego Damba², sitam in districtu nostro Lovicensi, extra mensuram mansorum villarum nostrarum Campina³, Zabostow⁴, Gangolino⁵, Curoradz⁶, Boczkowice⁷, cum omnibus utilitatibus, pratis, silvis, pascuis, in quantum mensura mansorum eiusdem merice, sine preiudicio villarum mensure predictarum, extendi poterit, in ius Theutonicum, quod Sredense dicitur, duximus exponendam, dantes ac perpetuo incorporantes, sub ratihabicione fratrum nostrorum, Gneznensis videlicet Capituli, provido viro Paulo dicto Szram⁸ et suis legitimis successoribus in eadem merica scolteciam cum duobus mansis liberis, tercia parte tabernarum, ortorum, sutorum, fabrorum, carnificum, iuramentorum et cuiuslibet iudicati tenenda, habenda, donanda, commutanda, vendenda ac perpetuis temporibus libere possidenda. Ut autem eadem merica eo celerius valeat collocari, omnibus et singulis incolis in eadem locatis a solutione census et decime, a laboribus et a solucionibus quibuscunque infra octo annos, a data presencium computandos, plenam et omnimodam concedimus libertatem. Qua elapsa, predicti incole de quolibet manso, racione census et decime, maldratam triplicis frumenti: modium tritici, modium siliginis, modium avene et fertonem grossorum Pragensium in festo beati Martini Confessoris [11 XI] singulis annis, nobis nostrisque successoribus perpetuo solvere tenebuntur. Scultetus vero prescriptus et sui successo-

¹ Jarosław arcybiskup gnieźnieński, jak przyp. 1 w dok. 1.

² Zarośla Do Krasnego Dębu, później wieś Sromów.

³ Kompina wieś w parafii Łowicz, dek. rawski, archidiał. łączycki, potem ośrodek parafialny.

⁴ Zabostów wieś w tejże parafii.

⁵ Gągolin wieś na terenie wspomnianej parafii.

⁶ Kuroradz miejscowość nie istniejąca.

⁷ Boczki wieś w parafii łowickiej.

⁸ Paweł zwany Szram, od którego wzięła swą nazwę założona wieś.

res legitimi, de suis mansis liberis, dabunt decimam manipulatim in campis ecclesie rectori, ubi divina audient et ecclesiastica percipient sacramenta; nobis et nostris successoribus more aliorum scultetorum in districtu predicto Lovicensi locatorum serviendo. Et quoniam iura Sre-
densia nobis prorsus sunt incognita, omnia iura, que commodum et utilitatem respiciunt dominorum, salva et integra nobis et nostris successoribus reservamus. In cuius rei testimonium sigilla nostrum et dicti nostri Capituli presentibus sunt appensa. Actum et datum Zneyne vicesima nona die mensis Marcii anno Domini millesimo tricentesimo sexagesimo octavo, presentibus honorabilibus et discretis viris: Nicolao preposito Gnezneński⁹, Arnoldo abbate Plocensi¹⁰, Nicolao archidiacono, Ioanne cantore, Jarando canonico Lanciensibus¹¹, Nicolao Vielunensi [s] canonico¹², Nicolao nostro procuratore Zneynensi¹³, Martino de Gakow, Nicolao de Bialinino ecclesiarum rectoribus, Curie nostre capellanis¹⁴. Scriptum per manus Bronislai protunc Curie nostre notarii¹⁵.

42

Przeniesienie wsi Strugienice z prawa polskiego na niemieckie (średzkie).

Łowicz, 14 kwietnia 1369

Jarosław arcybiskup gnieźnieński, za zgodą kapituły metropolitalnej, przenosi wieś arcybiskupstwa Strugienice w dystrykcie łowickim z prawa polskiego na niemieckie (średzkie), sprzedaje tamtejsze sołectwo za pewną sumę Domastawowi synowi Przybysława, określając uposażenie i powinności sołtysa, przywileje i obowiązki osadników oraz własne rezerwacje.

Oryginał nie znany.

Kopia: Gniezno, Arch. Archidiec., Kopiariusz 6 opisany przy dok. 2, k. 18—18v. Dok. skopiowano ok. 1531 r. Tytuł wpisu: Ville Strugÿenÿcze clavis eiusdem [Lovicensis].

⁹ Mikołaj prałat prepozyt gnieźnieński.

¹⁰ Arnold opat Benedyktynów w Płocku.

¹¹ Mikołaj prałat archidiacon, Jan prałat kantor, Jarant kanonik tęczycy.

¹² Mikołaj kanonik wieluński (właściwie rudzki).

¹³ Mikołaj prokurator dóbr żnińskich arcybiskupa.

¹⁴ Rektorzy parafii Marcin w Gałkowie i Mikołaj w Białyninie, kapelani kuralni.

¹⁵ Bronisław notariusz Kurii arcybiskupiej.

Ekscerpt: *Wizytacje dóbr arcybiskupstwa*, s. 61—62. Stanowi on fragment akt z 1511 r.

Publikuję w oparciu o kopię.

In nomine Domini amen. Quoniam omnium habere memoriam divinum potius est quam humanum, proinde nos Iaroslau divina providencia sancte Gneznensis ecclesie archiepiscopus¹ notum facimus, quibus expedit, universis, quod affectantes melioracionem uberiozem bonorum ecclesie nostre Gneznensis, divino adiuto suffragio, insistere, villam mense nostre nomine wlgari Strugienice² nuncupatam, sitam in terra Lancicie, in districtu nostro Lovicensi, de iure Polonico in ius Theutonicum, Sredense videlicet, duximus exponendam, vendentes in eadem villa sculteciam, sub rathabicione fratrum nostrorum, Gneznensis videlicet Capituli, provido viro Domaslao olim Pribislai³ pro certa pecunie quantitate, dantes sibi et suis successoribus legitimis, nomine eiusdem scultecie, tres mansos liberos, quos in tribus campis eiusdem hereditatis inter agros cmetonum duxerit diversificantes, terciam partem iuramentorum et cuiuslibet iudicati, necnon terciam partem tabernarum, ortorum, fabrorum, sutorum et carnificum. Quamquidem sculteciam idem Domaslau et sui successores legitimi perpetuis temporibus habebunt, obtinebunt et possidebunt, vendent et commutabunt ac pro suo usu meliori disponent, prout eis melius et utilius videbitur expedire, nostro tamen vel nostrorum successorum ad id consensu accedente; hoc specialiter exprimendo, quod dicto Domaslao humanis rebus exuto, ademptanda scultetorum pluralitate, unus filius sibi in dicta scultecia succedere teneatur. Preterea incole ville memorate de quolibet manso nobis [k. 18v] successoribusque nostris, singulis annis, racione dominii, in festo beati Martini Confessoris [11 XI] maldratam triplicis frumenti, videlicet modium tritici, modium siliginis at modium avene ac fertonem grossorum dare et solvere teneantur. Et insuper iura omnia et ceteras consuetudines, secundum quod incole aliarum villarum districtus Lovicensis nobis facere et exhibere sint astricti. Scultetus autem predictus et sui successores rectori ecclesie, ubi divina audient et pabula salutaria percipient, dabunt decimam manipulatim in campis; nobisque et nostris successoribus in equo trium marcarum in p a n c z e r z s et pileo ferreo, iuxta modum et formam aliorum scultetorum omnimode serviendo. Et quoniam iura Sredensia nobis sunt prorsus incognita, ideo omnia iura, que commodum et utilitatem respiciunt dominorum, nobis et nostris successoribus salva et integra reservamus. In cuius rei testimonium sigillum nostrum et dicti nostri Capituli presentibus sunt appensa. Datum et actum Lovicz quar-

¹ Jaroslau arcybiskup gnieźniński, jak przyp. 1 w dok. 1.

² Strugienice wieś w parafii Zduny, dek. bedlneński, archidiał. łeczycki.

³ Soltys Domaslau syn śp. Przybysława.

tadecima mensis Aprilis sub anno Domini millesimo tricentesimo sexagesimo nono, presentibus honorabilibus et discretis viris dominis: Nicolao cancellario, Boguslao canonico Gneznensibus⁴, Nicolao scolastico Wladislaviensis⁵, Ioanne cantore Lanciciensis⁶, Matthia thesaurario⁷, Bronislao canonico Plocensis⁸ ecclesiarum et aliis pluribus fidedignis. Scriptum per manus Iarandi protunc notarii Curie nostre⁹.

43

Przeniesienie wsi Rzuchów z prawa polskiego na niemieckie (średzkie).

Łęczycza, 1370

Jarosław arcybiskup gnieźnieński, za zgodą kapituły metropolitalnej, przenosi wieś arcybiskupstwa Rzuchów w ziemi łęczyckiej z prawa polskiego na niemieckie (średzkie), sprzedaje za pewną sumę tamtejsze sołectwo Kwirynowi ze Zgipidto (!), określając uposażenie i powinności sołtysa, ciężary osadników oraz swoje rezerwacje.

Oryginał nie znany.

Kopia: Gniezno, Arch. Archidiec., Kopiariusz 6, opis jak w dok. 2, k. 243v—244 w nie drukowanym transumpcie Jana Łaskiego arcybiskupa gnieźnieńskiego (1510—1531), legata, prymasa — z Łęczyczy (tamże, k. 243v). Wpisu dokonano w 3 ćwierćwieczu XVI stulecia. Tytuł trans.: Privilegium scultetiae Rzuchow.

Ekscerpt: Wizytacje dóbr arcybiskupstwa, s. 248. Jest on fragmentem akt z 1512 r. Stąd zaczerpnięto datę roczną dokumentu.

Drukuje w opraciu o kopię.

In nomine Domini amen. Quod sit tempus instabile, instabiles sunt et temporum actiones, nisi scripture adminiculo et annotatione testium per^a. Inde est, quod nos Iaroslauus divina providencia sancte Gneznensis ecclesie archiepiscopus¹, cupientes bona nostra, quantum possumus auctore Domino, in melius reformare, villam nostram Rzuchow², sitam in terra Lanciciensis, de iure Polonico in ius Theutonicum Sredense transferendo, sub ratihabicione fratrum nostrorum eiusdem nostre Gneznen-

⁴ Mikołaj prałat kanclerz, Bogusław kanonik gnieźnieński.

⁵ Mikołaj prałat scholastyk włocławski.

⁶ Jan prałat kantor łęczycki.

⁷ Maciej skarbnik arcybiskupa.

⁸ Bronisław kanonik płocki.

⁹ Jarant naonczas notariusz Kurii arcybiskupiej.

^a Kopista opuścił dalszy ciąg arengi.

¹ Jarosław arcybiskup gnieźnieński, jak przyp. 1 w dok. 1.

² Rzuchów wieś w parafii Chętno, dek. bedleński, archidiak. łęczycki.

sis ecclesie Capituli, sculteciam ibidem provido viro Quirino de Sgipidto³ vendidimus pro certa pecunie quantitate, per ipsum et liberos eius ac quoslibet successores legitimos tenendum, habendum et possidendum perpetuo, dantes et concedentes sibi, racione scultecie eiusdem, duos mansos liberos, de quibus decimabit plebano, ubi audiet divina et ecclesiastica percipiet sacramenta, tercium denarium iuramentorum et cuiuslibet iudicati, tabernarum, ortorum, macellorum carnificum, sutorum, fabrorum, pistorum panum, quotquot inibi locari poterunt et haberi. Sed si idem scultetus aut aliquis successorum suorum unum vel utrumque dictorum mansorum alicui obligaverit, vendiderit, concesserit, donaverit vel quovis alio modo alienaverit, de illo manso vel mansis ita alienato vel alienatis, prout inter nos et dominum regem Polonie⁴ et barones ipsius extitit ordinatum, nos et nostri successores plenum censum percipiemus, sicut de mansis aliorum cmentonum ibidem percipere debemus et habere. Incole vero ville predictae de quolibet manso, annis singulis, in festo sancti Martini Episcopi [11 XI] per fertonem grossorum Pragensium vel estimacionem illis, si forsan hi mutabuntur, nobis solvent et decimam manipularem dare nobis nihilominus tenebuntur; omnia iura Sredensia, que dominorum commodum et honorem respiciunt, nobis salva et integra reservantes. Ut autem hec nostra vendicio [k. 244] robur obtineat perpetue firmitatis, presens privilegium scribi fecimus, nostroque et dicte nostre Gneznensis ecclesie Capituli sigillorum appensione muniri. Actum et datum Lancicie^b.

44

Sprzedaż drugiego ładu sołtysowi w Strzebieszowie.

Łowicz, 1 sierpnia 1372

Jarosław arcybiskup gnieźnieński, za zgodą kapituły metropolitalnej, sprzedaje za pewną sumę drugi łąd wolny swojemu sołtysowi Falkowi ze wsi Strzebieszów w dystrykcie łowickim.

Oryginał nie znany.

Kopia: Gniezno, Arch. Archidiec., Kopiarz 6 opisany przy dok. 2, k. 14. Dok. skopowano ok. 1531 r. Tytuł wpisu: Vendicio unius mansi in Trzebieschow clavis eiusdem [Lovicensis].

^b Kopista obciął w insercie datację i listę świadków.

³ Sołtys Kwiryń ze Zgipidto — miejscowość zniekształcona przez kopistę.

⁴ Kazimierz Wielki król Polski (1333—1370).

Wzmianka: *Wizytacje dóbr arcybiskupstwa*, s. 117.

Publikuję w oparciu o kopię.

In nomine Domini amen. Nos Iaroslaus divina providencia sancte Gneznensis ecclesie archiepiscopus¹ notum esse volumus, tam presentibus quam futuris, noticiam presencium habituris, quod licet Falco scultetus noster² de Trzebeszow³, villa mense nostre archiepiscopalis in districtu Lovicensi sita, unum mansum liberum, nomine sue scultecie⁴, in eadem villa habuerit, tandem non volens de ipso contentari, nobis humiliter supplicavit, quod sibi alium mansum ex mansis solubilibus venderemus. Nos itaque suis petitionibus inclinati, unum mansum de mansis solubilibus pro certa pecunie quantitate, sub ratihabitione fratrum nostrorum, Gneznensis videlicet Capituli, sibi vendidimus, perpetuo dicte scultecie ascribendo, per ipsum Falconem et suos legitimos successores eo iure, sicut aliud sui primum mansum scultecie ipsius habendum, ac temporibus perpetuis libere possidendum. Interea decernimus totaliter, quod idem Falco piscinam in medio ville eiusdem, sine preiudicio cmetonum, facere poterit, quam ipse et successores sui legitimi perpetuo libere possidebunt, excepto quod in eadem piscina nobis et successoribus nostris, quoviscunque voluerimus, licitum sit piscari. In cuius rei testimonium sigillum nostrum presentibus est appensum. Datum in Lovicz Ad Vincula beati Petri Apostoli sub anno Domini millesimo tricentesimo septuagesimo secundo, presentibus honorabilibus et discretis viris: Bronislao canonico Plocensis Curzeloviensis ecclesiarum⁵ Matthia thesaurario, canonico Lanciciensi⁶, Vincencio canonico Rudensi⁷, Thoma nostro confessario⁸ et aliis fidedignis.

¹ Jarosław arcybiskup gnieźnieński, jak przyp. 1 w dok. 1.

² Soltys Falek syn Świątka zwanego Mędra.

³ Strzebieszów wieś na terenie par. Domaniewice, dek. rawski, archidiak. łęczycycki.

⁴ Falek nabył sołectwo w Strzebieszowie, lokowane na prawie średzkim, od poprzedniego soltysa Mańka syna Miłostawa w 1364 r. Odpowiedni dokument arcybpa Jarosława w tym względzie opublikował W. Kwiatkowski, s. 511—512.

⁵ Bronisław kanonik płocki i kurzelowski.

⁶ Maciej skarbnik arcybiskupa i kanonik łęczycycki.

⁷ Wincenty kanonik rudzki.

⁸ Tomasz spowiednik arcybiskupa.

SPIS TREŚCI

Wprowadzenie: Rozproszenie dokumentów Jarosława	[3]
1. Rozproszenie w zasobie	[3]
2. Niescalenie w druku	[3]
Publikacja dokumentów	[6]
1. Powiększenie uposażenia parafii Staw	[6]
2. Lokacja wsi Bąków na prawie średzkim	[8]
3. Lokacja wsi Kompina na prawie średzkim	[10]
4. Rozstrzygnięcie sporu o granice parafii Staw	[12]
5. Lokacja wsi Borysław na prawie średzkim	[13]
6. Lokacja wsi Trzciniec na prawie średzkim	[14]
7. Lokacja wsi Błonie na prawie średzkim	[16]
8. Lokacja wsi Łupia na prawie średzkim	[17]
9. Lokacja połączonych wsi Zagroba i Jasień na prawie średzkim	[19]
10. Lokacja połączonych wsi Retki i Duplice na prawie średzkim	[21]
11. Lokacja wsi Bobrowa na prawie średzkim	[22]
12. Odnowienie sołectwa na prawie średzkim we wsi Złota	[24]
13. Lokacja wsi Stroniewice na prawie średzkim	[25]
14. Lokacja nowej wsi Bogoria na prawie średzkim	[27]
15. Lokacja wsi Pieczew na prawie średzkim	[29]
16. Lokacja wsi Łażniki i Wiskienica na prawie średzkim	[30]
17. Lokacja wsi Podgórzyce na prawie średzkim	[32]
18. Transumpt przywileju lokacyjnego wsi Rabowo na prawie średzkim	[34]
19. Lokacja wsi Czatolin na prawie średzkim	[35]
20. Przeniesienie wsi Kocewie z prawa polskiego na niemieckie (średzkie)	[37]
21. Lokacja wsi Łągów na prawie średzkim	[38]
22. Przeniesienie wsi Bednary z prawa polskiego na niemieckie (średzkie)	[40]
23. Lokacja wsi Domaniewice na prawie średzkim	[42]
24. Zmiana sołtysa na prawie średzkim we wsi Czerniew	[44]
25. Lokacja wsi Domkowice na prawie średzkim	[45]
26. Odnowienie przywileju sołectkiego na prawie średzkim we wsi Makowiska	[47]
27. Założenie i lokacja wsi Chojna na prawie średzkim	[49]
28. Założenie wsi Mikołajowice i lokacja jej na prawie średzkim	[51]
29. Założenie wsi Goleńsko i lokacja jej na prawie średzkim	[53]
30. Lokacja wsi Gruczno na prawie chełmińskim	[55]
31. Założenie wsi Wojciechowa Woła i lokacja jej na prawie średzkim	[56]
32. Potwierdzenie ugody zawartej pomiędzy Witowem a Milejowem	[59]
33. Założenie wsi Rząśnia i lokacja jej na prawie średzkim	[60]
34. Przeniesienie połączonych wsi Mysłakowice i Janowice z prawa polskiego na niemieckie (średzkie)	[62]
35. Przeniesienie wsi Kiełczew z prawa polskiego na niemieckie (średzkie)	[64]
36. Przeniesienie wsi Mąkolice z prawa polskiego na niemieckie (średzkie)	[66]
37. Przeniesienie wsi Pszczonów z prawa polskiego na niemieckie (średzkie)	[68]
38. Lokacja wsi i kopalni rudy Bełchów na prawie średzkim	[69]

-
39. Przeniesienie wsi Lisiewice z prawa polskiego na niemieckie (średzkie) [71]
40. Odnowienie przywileju na sołectwo na prawie średzkim we wsi
Zurawice . . . . . [73]
41. Lokacja nowej wsi Stromów na prawie średzkim . . . . . [74]
42. Przeniesienie wsi Strugienice z prawa polskiego na niemieckie
(średzkie) . . . . . [76]
43. Przeniesienie wsi Rzuchów z prawa polskiego na niemieckie (średzkie) [78]
44. Sprzedaż drugiego łąnu sołtysowi w Strzebieszowie . . . . . [79]